

198606115901

022/2



HIERDIE EKSTRAARFAG ONDER
GEEN OMSTANDIGHED UIT DIE
BIBLIOTEK VERWYDER WORD NIE

U.O.V.S. - BIBLIOTEK
19860611590122000019



DIE POLITISERING VAN SPORTBETREKKINGE

TUSSEN

SUID-AFRIKA EN NIEU-SEELAND

MET

SESIALE VERWYSING

NA DIE

1981-SPRINGBOKRUGBYTOER NA NIEU-SEELAND

deur

BAREND JOHANNES WOLMARANS

DIE POLITISERING VAN SPORTBETREKKINGE TUSSEN SUID-AFRIKA
EN NIEU-SEELAND MET SPESIALE VERWYSING NA DIE 1981-
SPRINGBOKRUGBYTOER NA NIEU-SEELAND

deur

BAREND JOHANNES WOLMARANS

VERHANDELING

voorgelê ter vervulling van die vereistes van die graad

MAGISTER ARTIUM

in die

FAKULTEIT VAN LETTERE EN WYSBEGEERTE
(Departement Staatsleer)

aan die

UNIVERSITEIT VAN DIE ORANJE-VRYSTAAT

BLOEMFONTEIN

STUDIELEIER : PROF. DR. D.P. WESSELS

BLOEMFONTEIN

JUNIE 1986

Universiteit van die Oranje-Vrystaat
BLOEMFONTEIN

23-10-1986

A T 796.0968 WOL
BIBLIOTEK

*EK verklaar dat die Verhandeling wat hierby
vir die graad Magister Artium aan die Univer-
siteit van die Oranje-Vrystaat deur my ingedien
word, my selfstandige werk is en nie voorheen
deur my vir 'n graad aan 'n ander universiteit/
fakulteit ingedien is nie.*

Geldelike bystand van die *Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing* ten opsigte van die koste van hierdie navorsing word hiermee erken. Menings in hierdie werk uitgespreek en/of gevolgtrekkings waartoe geraak, is dié van die skrywer en moet nie beskou word as 'n weergawe van die menings en/of gevolgtrekkings van die *Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing* nie.

VOORWOORD

By die indiening van hierdie verhandeling al die Eer aan God. Sonder Sy liefde, krag en genade sou hierdie werk nie moontlik gewees het nie.

Aan prof. D.P. Wessels, die studieleier, 'n besonder woord van dank vir sy persoonlike belangstelling, geïnspireerde en besielende leiding. Dit is voorwaar 'n voorreg om in sy akademiese toegerustheid te kan deel. Vir sy volgehoue hulp en bystand die afgelope paar jaar, 'n opregte woord van dank.

Aan Herman le Roux, 'n groot dankie vir die beskikbaarstelling van sy versameling plakboeke en sy onbaatsugtige hulp, waarsonder hierdie studie nie moontlik sou gewees het nie.

Aan my vrou, Beulah, my dankbare erkenning vir haar liefdevolle onderskraging. My hartlike dank vir die netjiese tikwerk wat sy met soveel ywer en toegewydheid gedoen het.

Ek dank God vir ouers wat my opgevoed het, ook uit dankbaarheid vir hul gespaarde lewens om my deelgenote te kan wees by die voltooiing van hierdie studie. Woorde en daede kan nie vergoed vir die liefde aan my betoon nie. Ook my skoonmoeder verdien dank vir haar volgehoue belangstelling en aanmoediging.

Aan mev. A. Wessels, opregte dank vir die vaardige wyse waarop die taalversorging behartig is.

Ten slotte my dank aan die talle wetenskaplikes uit wie se ryke ervaring ek kennis kon put.

DIE POLITISERING VAN SPORTBETREKKINGE TUSSEN SUID-AFRIKA
EN NIEU-SEELAND MET SPESIALE VERWYSING NA DIE 1981-
SPRINGBOKKRUGBYTOER NA NIEU-SEELAND

I N H O U D S O P G A W E

VOORWOORD	(i)
ORIËNTERENDE TAAKSTELLING	(vii)
1. Oriëntering tot die studie	(viii)
2. Keuse van onderwerp	(viii)
3. Doel van studie	(ix)
4. Afbakening van studie	(ix)
5. Metode van ondersoek	(x)
6. Indeling van studie	(x)

HOOFSTUK 1

INLEIDENDE TEORETIESE PERSPEKTIEF	1
-----------------------------------	---

HOOFSTUK 2

SPORT EN POLITIEK : ORIËNTERENDE INLEIDING

1. Inleiding	20
2. Sport en politiek in die Olimpiese Beweging	21
3. Slotbeskouing	28

HOOFSTUK 3

DIE DILEMMA VAN SUID-AFRIKAANSE SPORT	30
1. Inleiding	31
2. Reaksies ná die Loskopdam-toespraak	40

3.	Belangrikheid van 'n sportbeleid om sport te kan beoefen.	42
4.	Herskikking in die sportbeleid, 1966-1967	43
5.	Terugslag: Basil D'Oliviera, 1968	56
6.	Gebeure in 1970	59
7.	Gebeure ten opsigte van sport en die sportbeleid in die sewentigerjare	64
8.	Slotgedagte	70
BYLAE 1: DR VERWOERD SE LOSKOPDAM-TOESPRAAK		72

HOOFSTUK 4

RUGBYBETREKKINGE AS POLITIEKE FAKTOR IN NIEU-SEELAND 74

1.	Historiese oorsig van rugbybetrekkings tussen Nieu-Seeland en Suid-Afrika	75
2.	Die politisering van die sportbetrekkings	78
3.	Slotgedagte	99

BYLAE 2: EERSTE MINISTER, NORMAN KIRK, SE BRIEF AAN DIE NIEU-SEELANDSE RUGBYUNIE		100
--	--	-----

BYLAE 3: COMMONWEALTH STATEMENT ON APARTHEID IN SPORT		106
---	--	-----

HOOFSTUK 5

ANTI-APARTHEIDSORGANISASIES BETROKKE BY SPRINGBOK- EN ALL BLACK RUGBYTOERE, 1960 - 1981

1.	Inleiding	110
----	-----------	-----

2.	Organisasies in Suid-Afrika	113
2.1	Stigting	114
2.2	Doelstelling	
2.3	Aktiwiteite	117
3.	Organisasies in Nieu-Seeland	122
3.1	CABTA (<i>Die Citizen's All Black Tour Association</i>)	122
3.2	ATAC (<i>Anti-Tour Action Committee</i>)	123
3.3	CARE (<i>Citizens Association for Racial Equality</i>)	128
3.3.1	Stigting	128
3.3.2	Doelstellings	129
3.3.3	Aktiwiteite	129
3.4	HART (<i>Halt All Racist Tours</i>)	136
3.4.1	Stigting	136
3.4.2	Samestelling en Bestuur	137
3.4.3	Doelstellings	137
3.4.4	Aktiwiteite	138
3.4.5	HART se bedrywighede om sportkontak met Suid-Afrika teen te staan	138
4.	Betoger-aktiwiteite tydens die 1981-toer	151
4.1	Waikato - Hamilton en die betogers	165
4.2	Persoonlike ervaring	169
5.	Slotgedagte	177
5.1	Profiel van 'n betoger	177
5.2	Algemene slotgedagte	184
BYLAE 4 :	INSTANCES OF HART INVOLVEMENT WITH, AND SUPPORT BY, OTHER MARXIST ORGANISATIONS	187
BYLAE 5 :	HART THE NEW ZEALAND ANTI-APARTHEID MOVEMENT	190

HOOFSTUK 6

DIE SPRINGBOKRUGBYTOER VAN 1981 DEUR NIEU-SEELAND	198
1. Inleiding	199
2. Die Nieu-Seelandse-regering en die 1981-toer	203
3. Die media en die 1981-toer	214
4. Ander drukgroepe betrokke by die 1981-toer	233
4.1 Die kommissie van menseregte	233
4.2 Die Verenigde Volke	245
4.3 Die <i>TRADE UNION MOVEMENT</i>	248
4.4 Die Howe	250
4.5 Die Kerke	253
4.6 Die Universiteite	257
4.7 Die Onderwys	258
4.8 "CAST 81" (<i>COMMITTEE AGAINST SPRINGBOK TOUR 1981</i>)	260
4.9 "SPIR" (<i>SOCIETY FOR THE PROTECTION OF INDIVIDUAL RIGHTS</i>)	261
5. Gevolgtrekking	262
BYLAE 5: DEFEAT APARTHEID - DEFEAT ALL EXPLOITATION	266
BYLAE 6: REPORT OF THE AD HOC KOMMITTEE ON THE DRAFTING OF AN INTERNATIONAL CONVENTION AGAINST APARTHEID IN SPORTS	268

HOOFSTUK 7

SLOTBESKOUING	281
BRONNELYS	285
OPSOMMING	305

ORIËNTERENDE TAAKSTELLING

ORIËNTERENDE TAAKSTELLING

1. ORIËNTERING TOT DIE STUDIE

Die politisering van sport sny diep in die gees van die sportman. Geleenthede in internasionale deelname word jou ontsê, en die teleurstellings wat daarmee gepaardgaan moet verwerk word. My insluiting in die Springbokspan na Nieu-Seeland in 1981 was 'n besliste hoogtepunt, en die bereiking van 'n ideaal om daar te kon gaan rugby speel. Die atmosfeer waarin die toer plaasgevind het, het die besef gebring dat sport nooit meer losgemaak sal kan word van die politiek nie. Hierdeur het die behoefte ontstaan om na Suid-Afrika en Nieu-Seeland se rugbybetrekkings te gaan kyk; hoe dit vanaf 'n spontane beoefening van sport tot in die maalkolk van die politiek beland het, om nooit meer te sal wees, wat dit eers was nie.

2. KEUSE VAN ONDERWERP

Tot die keuse van die onderwerp, "Die Politisering van sportbetrekkings tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland met spesiale verwysing na die 1981-Springbokrugbytoer na Nieu-Seeland", is gekom as gevolg van 'n persoonlike belangstelling in die rugbybetrekkings tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland, en as gevolg van die feit dat sport en politiek, veral in dié verhouding, bewys het dat dit nie meer moontlik is om dit van mekaar te skei nie.

3. DOEL VAN STUDIE

- (i) Die wedersydse politiseringsmomente te identifiseer;
- (ii) die impak van hierdie politiseringsproses op sport en politiek in onderskeidelik Suid-Afrika en Nieu-Seeland te bepaal; en
- (iii) die "politiek" van die 1981-toer kronologies te orden.

4. AFBAKENING VAN STUDIE

- (i) 'n Teoretiese blik te werp op die aard van die aanslag wat teen die Republiek van Suid-Afrika gevoer word; die redes daarvoor te bepaal, en die huidige stand van sake te evalueer;
- (ii) 'n Breë en algemene perspektief op die politisering van sport met spesifieke verwysing na die Olimpiese Spele, juis omdat hierdie grootste skouspel van sport, ook nie die politiek buite sy baan kon hou nie;
- (iii) 'n Kort historiese oorsig in die politisering van sportbetrekking (spesifiek rugby) tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland; en
- (iv) die 1981-toer as 'n waterskeidingsmoment in die politieke- en sportbetrekkinge tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland te identifiseer.

5. METODE VAN ONDERSOEK

In die navorsing was ek primêr aangewese op 'n literatuurstudie : boeke, tydskrifte, koerante, brosjures en pamflette. Onderhoud gevoer met dr Danie Craven, President van die Suid-Afrikaanse Rugbyraad.

6. INDELING VAN STUDIE

Oriënterende taakstelling.

1. Inleidende teoretiese perspektief.
2. Sport en Politiek : Oriënterende inleiding.
3. Die dilemma van Suid-Afrikaanse sport.
4. Rugbybetrekkinge as politieke faktor in Nieu-Seeland.
5. Anti-apartheidsorganisasies betrokke by Springbok- en All Black rugbytoere, 1960 - 1981.
6. Die Springbokrugbytoer van 1981 deur Nieu-Seeland.
7. Slotbeskouing.

H O O F S T U K 1

INLEIDENDE TEORETIESE PERSPEKTIEF

INLEIDENDE TEORETIESE PERSPEKTIEF

Die verklaarde standpunt teen Suid-Afrikaanse sport is teenwoordig: Geen normale sport kan in 'n abnormale samelewing beoefen word nie. Ongeag alle moontlike aanpassings binne die raamwerk van die bestaande regeringsbeleid moet daar steeds daarmee rekening gehou word dat die doelwit van 'n ongedifferensieerde politieke stelsel, oftewel een man een stem, uit die staanspoor agter die sportaksie teen die RSA sit. Abdul Minty van SANROC stel dit gekwalifiseerd duidelik: *Selvs al sou Suid-Afrika sport integrasie toepas, sal ons nie tevrede wees nie. Wat ons wil hê, is 'n swart regering.*

(Die wêreld in oënskou : Augustus 1976, p. 6). Dus, ongeag die pogings om op politieke, sport en elke ander gebied 'n regverdige en lonende lewenspatroon uit te werk sal die eis altyd dieselfde wees.

Die koppeling tussen sport en politiek bestaan wanneer sport instrumenteel word tot die bevordering van suiwer politieke oogmerke, en wanneer die sportvelde van die wêreld nie meer die bymekaarkomplek vir individuele kompetisie tussen sportlui is nie, maar waar die kompetisie as toetsterrein moet dien vir die sterkte van politieke stelsels. (vgl. Scholtz: Februarie 1975, p. 12). Sedert die Amerikaanse atletiekspan geweier het om hul vlag voor koning Eduard VII te laat sak tydens die Olimpiese Spele van 1908 in Londen is politiek nou verbonde aan internasionale sport.

Die isolasie van die Republiek van Suid-Afrika op sportgebied -

of enige ander terrein, hetsy dit direk deur die kommuniste of indirek en selfs onbewustelik deur enige ander groep nagestrewes word, moet meewerk om die kanse op 'n beoogde rewolusie rooskleuriger te maak. Dit moet egter bewustelik meewerk en bydra tot die vervulling van dié belangrike funksie, naamlik om die internasionale klimaat voor te berei op die aanvaarding van die onafwendbaarheid van rewolusie in Suid-Afrika.

Sport het in veral die na-oorlogse wêreld nie net 'n instrument van die globale konfliktsituasie geword nie, maar ook deel geword van hierdie konflik wat alle tradisionele grense oorspan. Dit word op alle lewensterreine en met elke denkbare metode gevoer. Die vraag ontstaan nou in wat se soort wêreld bevind Suid-Afrika hom dan tans deurdat hy so instrumenteel geword het in die globale internasionale konflik.

Samevattend kan die volgende as redes aangevoer word: die Republiek van Suid-Afrika se besondere geografiese posisie as sleutelpunt óók met betrekking tot die belangrike Kaapse Seeroete en weens sy mineralerykdom, hoë peil van ontwikkeltheid en interne beleidsrigting. Teen hierdie agtergrond sal die sake wat ons tot dusver as van suiwer huishoudelike aard beskou het, in toenemende mate in die internasionale kollig kom.

In totaal perspektief gesien is Suid-Afrika se ongunstige omstandighede nie alleen terug te voer na die feit dat ons wêrelddeel 'n nuwe front en prioriteitsgebied in die kommunistiese strewes

na wêreldmag geword het nie. Dit is onder andere ook te wyte aan die geleidelike agteruitgang van die Westerse lande, en aan die emosioneel-vyandige houding van Afrika en die res van die Derde Wêreld.

Die vernaamste Westerse moondhede word vandag deur 'n legio vraagstukke geteister wat algaande besig is om hul magsfondamente af te takel en hul geestelike wil tot weerstand te vermurwe. 'n Byna chroniese toestand van monetêre en politieke onstabiliteit, asook 'n stygende inflasiespiraal, lae produktiwiteit, arbeidsonrus, die versplintering van die politieke lewe en enge belangegroepes en 'n algemene gees van selfsug, materialisme en vervlakking, is besig om die geestelike en fisieke substansie van eens magtige lande te dreineer. As 'n uitvloeisel van hierdie negatief-afbrekende faktore vind ons die verskynsel dat die plek en rol van die militêre organisasie in die Westerse samelewings steeds meer onder skoot kom. Dan ly die Weste ook nog in die algemeen aan die nagevolge van 'n akute skuldgevoel oor sy koloniale verlede, iets wat handig deur die Kommuniste en die Derde Wêreld uitgebuit word. In geen geringe mate nie is die dikwels huiwerende en irrasionele Westerse optrede op die internasionale toneel aan dié feit toe te skryf.

Hierteenoor staan die Internasionale Kommunisme wat weet wat hy wil en wat ingevolge sy aggressief-ekspansionistiese ideologie sekere duidelike eindoojmerke najaag.

Hiermee is die prentjie met betrekking tot groepsinmenging en -betrokkenheid in Suid-Afrika egter nog nie volledig nie. Ook die Afrikablok het regstreekse belang by die gang van sake in Suider-Afrika en veral in Suid-Afrika wat per slot van rekening vir hulle die vernaamste steen des aanstoots is. Dit is hulle verklaarde oogmerk om die blanke gesag op hierdie subkontinent met swart meerderheidsbewinde te vervang. En dit wel omdat hulle dié blanke gesag as onderdrukkende kolonialistiese en/of rassistiese minderheidsoorheersing beskou. Hierdie hoofoogmerk - met Suid-Afrika as vernaamste teiken - probeer hulle bevorder deur 'n houding van onverbondenheid tussen die grootmoondhede te handhaaf. Te midde van al hul onderlinge geskille en verdeeldhede is dit meteen ook die vernaamste saambindende faktor tussen die Afrikalande. Die grootmoondhede aan albei kante van die ideologiese spektrum probeer mekaar om voor-die-hand-liggende redes oorbie om die guns en stemkrag van dié getalryke groep. Dit bied aan Afrika die geleentheid om die mededingende partye in die magstryd teen mekaar af te speel ten einde steun vir sy planne teen Suid-Afrika te monster. Van al hierdie dinge moet daar dus op 'n nugtere wyse kennis geneem word, want as ons werklik die beste van 'n slegte saak wil maak, tel alleenlik die realiteite.

Een van die belangrikste werklikhede waarmee daar voortaan rekening gehou moet word, is dat ou bondgenootskappe, vriendskappe en lojaliteite nie meer in dieselfde mate as vroeër

geld nie. In die breë Oos/Wes-konfrontasie het Suid-Afrika hom tradisioneel feitlik onvoorwaardelik aan die kant van die Weste geskaar en toe die beskikking van die Weste gestel. In die dae toe die Westerse lande en veral Brittanje nog op die toppunt van hul mag en invloed was en die magstryd nog ver van ons eie boëem gewoed het, was dit 'n relatief eenvoudige keuse. Vandag is ons na ons eie mening en uit eie keuse nog basies 'n deel van die Westerse stategemeenskap, hoewel dit nie altyd deur ons gewaande bondgenote na waarde geskat word nie. Terselfdertyd is ons ook 'n onomstootlike dog verstote deel van die Afrika-opset. In die oneindig ingewikkelder situasie van die laaste helfte van hierdie eeu is dit vir Suid-Afrika nie meer 'n klinkklare alternatief tussen (by wyse van spreke) wit of swart nie maar dikwels 'n keuse tussen allerlei skakeringe van grys. Ongelukkig moet gekonstateer word dat ons onself tot redelik onlangs so gesus het met die idee dat die Weste altyd en in alle omstandighede by ons sal staan, dat ons baie verwickelinge totaal verkeerd beoordeel het.

Vandag in die era van detênte, is die Westerse lande in hul behepthed met die vermeende veiligheid wat dit hul bied, uiters onwillig om regstreeks in konflikgebiede betrokke te raak. Dit is nog te meer die geval in óns wêrelddeel waar hierdie stryd volgens die heersende Westerse mening op 'n kleurgrondslag berus. Die Westerse moondhede is egter wel bereid tot uiterste pogings om vreedsame oplossings om die

konferensietafel te probeer beding. In hierdie opsig word die waarde van Suid-Afrika wel deeglik ingesien, soos onder andere bewys word deur die miernes van diplomatieke bedrywighede waarby dié land tans betrokke is en waarin hy selfs 'n sleutelrol vertolk. In dié sin is Suid-Afrika dus glad nie so geïsoleerd as wat sy kritici dikwels wil beweer nie. Hier moet ons natuurlik weer eens baie nugter en realisties wees. In die laaste instansie gaan dit vir dié lande wat nou ons samewerking soek - dus die Westerse lande en die gematigde Afrikastate - steeds óók om die uiteinde-like verandering van die bestaande orde in Suid-Afrika.

Wanneer die stelling gemaak word dat die druk op Suid-Afrika fenomenaal gaan toeneem, word daar nie in die eerste plek van die Kommuniste en hul aanhangers gepraat nie. Wat hier ter sprake is, is druk van die kant van die Weste en die nie-Marxistiese en meer gematigde Swart state van Suider-Afrika.

Waar die Westers-geïnisieerde pogings in Suider-Afrika darem nog deur 'n eerlike, hoewel soms misplaaste soeke na regverdige en vreedsame oplossings gemotiveer word, is die linkse-militante akteurs slegs oor die verkryging van die mag en invloed begaan. Dié oogmerk sou hulle verkieslik óók op vreedsame wyse maar dan wel op hulle voorwaardes wou verwesenlik. Indien dit nie moontlik is nie, is hulle egter heeltemal gereed om dit met gewelddadige middele na te jaag.

Suid-Afrika moet dus toenemend met die feit saamleef dat die Sowjet-Unie op 'n offensief-militante wyse in ons subkontinent betrokke is en dat dié betrokkenheid deur die meerderheid Afrika- en ander Derde Wêreld-lande as lofwaardige hulp aan die bevrydingstryd gesteun word. Hierteenoor het die Weste met sy vreedsaam-defensiewe benadering 'n feitlik voortdurende agterstand.

Suid-Afrika beskik egter oor die nodige toerusting in die vorm van sy mensemateriaal, sy rykdom aan natuurlike hulpbronne en ander kragpunte om sy weerbaarheid op alle vlakke maksimaal uit te bou. Dit is wel binne ons vermoë om ons krag sodanig te monster dat 'n regstreekse militêre aanslag selfs vir die magtigste van ons vyande 'n tē riskante onderneming mag blyk te wees. Dit vereis dat Suid-Afrika altyd vanuit 'n magsposisie in sy wydste betekenis sal moet optree, allereers geestelike krag met daarnaas politieke, ekonomiese en militêre krag. Dit is om in sy optrede na buite altyd absoluut korrek en onbesproke te wees. Binnelands sal wrywingspunte tot die minimum beperk moet word, sodat minstens ál die gematigde elemente in 'n eenheid saamgesnoer kan word om die links-militante aanslag na binne en na buite te weerstaan.

'n Teenswoordig swaarbelagde faktor in die aanslag teen die Republiek van Suid-Afrika is die na-oorlogse idee van mense-regte. Dit is kenbaar so dat ons, ons tans in 'n moraliteitsoorspanne wêreld bevind vanweë die verabsoluttering van

die etiese in internasionale verhoudinge. Gepaardgaande er-
vaar ons ook in 'n sintuiglike verband die verskuiwing van
'n geosentriese na 'n heliosentriese wêreldbeeld waarin die
gesekulariseerde* mens die maatstaf van alles geword het.
Hierdie sekularisme is opsigself sterk waarneembaar binne
die teenswoordige staatkundige strominge omdat vir interna-
sionale verhoudinge bring die humanistiese verabsoluttering
van die regte en vryhede van die individuele mens 'n subjek-
tivistiese, individualistiese of universalistiese versteuring
mee, want die mens kan alleenlik vry wees - ook in die staat -
in onderhorigheid aan die gedelegeerde gesagsbevoegdhede van
die staatsowerheid.

Deurdad die humanisme die beskawingsvormende kragte van die
Protestantse Christendom gekruis het, en die leiding oorge-
neem het in die Westerse beskawingsontwikkeling, verkry ons
in veral die na-oorlogse era die bestendinging van die humanis-
tiese (mensverheerlikende) idee dat die mens sy eie wetgewer
(outonoom) is, en daarom in homself die hoogste norm van sy
lewe vind. Die struktuur-individualiteit van die staat word
hierin gedegradeer tot intermenslike verhoudinge waarin die
onbepaalde vryheid van die massamens oor die grense van 'n
genormeerder tussenstaatlike etiek heensny om te verval in 'n
humanistiese individualisme.

In sy eenvoudigste vorm word hieronder verstaan 'n verwêreldliking, 'n
gelykvorming aan die wêreld deur alle Goddelike norme oorboord te gooi,
en die mens en sy rede tot hoogste geheel te verhef.

Dit kan daarom ook nie ontken word nie dat die Suid-Afrikaanse rassefilosofie teenswoordig swaar belas word deur sekere tydgebonde faktore. Sekere faktore het, veral sedert die beëindiging van die Tweede Wêreldoorlog, kragtig meegewerk tot die veroordelende houding van die teenswoordige wêreld. Hierdie faktore kan kortliks soos volg saamgevat word: anti-Nazisme; valse en misleidende beriggewing; die humanistiese filosofie met sy kosmopolitisme en die neiging tot nivellering op grond van 'n abstraksie van die mensheid; die ekumeniese beweging met sy gewysigde of nuwe begrip van kerkeenheid; 'n besonder hoogskatting van die "ontwaking" van Afrika en Asië; die Amerikaanse aanbieding van die humanitêrgetinte dogma van vryheid, gelykheid en broederskap (Vgl. Du Preez: 1959) en ook Rusland se rol in die sogenaamde "Derde Wêreld", en dié se besondere toegeneentheid tot die kommunisme.

Die reaksie teen die Hitleristiese rasseverering en die koppeling van Suid-Afrika se rassefilosofie met die rasseteorie van die Nazisme het die konsep "ras" hoogs ongewild gemaak. Daar kan egter met reg gekonstateer word dat met die uitsondering van enkele gevalle van oppervlakkige eksperimente met Nasionaal-Sosialisme, het die Afrikaner nooit tot 'n diepgaande toepassing van Nasionaal-Sosialisme gekom nie.

Die na-oorlogse era het nietemin 'n wêreldmening nagelaat wat wraak gesweer het teen enige vorm van rasse-verabsolutering in 'n Nazistiese sin. Die kunsmatige rassesuiverheid van die

Hitler-regime met sy bloed, ras, volkstem en eer is tot rangordes van ewigheidswaardes verhef. Die Ariese ras is verabsoluteer en die volk tot hoogste geheel verhef. Hierdie *Entchristlichung* is ook tot die Afrikaanse volkslewe geprojekteer (Du Preez: 1959, p. 12) soos Joshi onder meer veroordelend opmerk: "*South Africa is a gigantic stronghold of whiteism. The South African whiteism is by no manner of means less strong or virulent than Nazism or Fascism. On the contrary it is more calamitous than both these monstrosities*" (Joshi: 1942, p. 287).

Die identifikasie kan alleen verklaar word vanuit 'n abnormale anti-Nazisme wat in 'n gewisse mate verblind is deur 'n gevoelsoorspanning. Hiertoe was die Duitser 'n kragtige meewerkende faktor. Nasionale terminologie soos "Volk, Heimat, Vaderland" is materialisties-egoïsties gekoppel om te ontsnap aan eie nasionale denke. Duitsland en die Duitse volk is gede-Nazifiseer. Hulle kon van die rasse-elemente "ontsnap" en die Europese (en wêreldse) wraaklus herkanaliseer na die Suid-Afrikaanse volk (Rhodie: 1968, pp. 295-360). Daar is na Suid-Afrika se staatsbestel verwys as, "*a pigmentocracy in which the discrimination is racial and unashamed*" (Legum: 1964, pp. 6-7). Hierdie wraaklus het dus op Suid-Afrika toegesak omdat die sinkern van sy staatsfilosofiese denke 'n kategorieë identifisering van volke omvat.

Dit het byna demonies geword "*om in die tyd van die na-oorlogse gevolgsgebiede reaksie teen die Nazisme te probeer om Suid-Afrika 'n*

doodsteek te gee deur hom aan die wêreld se veragting oor te lewer deur-
dat hy ten onregte verbind word met Nazistiese-Duitsland as 'n volk met
'n 'Herrenvolk'-mentaliteit. Die mentaliteit sou dan gebore wees uit
'n egoïstiese motief met die apartheidsfilosofie as die stabiliserings-
faktore tot die heerskapsmonopolie van die blanke" (Du Preez: 1959,
p. 15).

Valse beriggewing het Suid-Afrika en die Afrikaner aan die
buiteland uitgelewer en voorgestel as 'n meerderwaardige ras -
as 'n ras wat op Bybelse gronde regverdiging soek vir sy so-
genaamde heersugmentaliteit. Verder lê die twintigste eeu
se geestesstrominge - soos vervat in die humanistiese denke -
'n kosmopolitiese homogeniteit bloot. Du Preez verwys na
hierdie onrealistiese abstraksie van die mensheid as die
heersende na-oorlogse filosofie van Europa, "n sterk gesekulari-
seerde humanisme of antroposentrisme wat hoegenaamd nie voortkom uit
Christelike oorweginge nie. Dit ken geen teosentriese denke nie, maar
het die mens tot maatstaf van alles gemaak veral uit konsiderasie vir
die nie-Blanke mens" (Ibid: p. 17).

Negrofilisme kom voort uit 'n skuldige Europese gewete wat
in sy wese afkeurig staan ten opsigte van die vorm van
nasionaalisme en die neiging tot gelykshakeling van alle mense
op grond van 'n abstraksie van die mensheid. Dit is met
humanistiese entoesiasme dat daar 'n beweging is na die ge-
lykshakeling van alle mense, ongeag ras of kleur. In hierdie
denkpatroon en staatkundige ordeninge pas die Afrikaner se

rassefilosofie van die twintigste eeu nie in nie en het hy tegelykertyd die stormsentrum van die gees van die twintigste eeu met sy simpatie vir die Swartman geword. Dit is 'n gerigtheid wat spreek uit die woorde van Toura Gaba van Tsjad tydens 1960 se sitting van die VVO: "... the African continent is shaped like a question mark, and, at the same time, like a pistol pointed as if by chance towards the Union of South Africa" (Mazrui: 1977, p. 392).

'n Komende revolusie word wêreldwyd voorsien en gepredik teen die bestaande magstruktuur in Suid-Afrika soos in die woorde van Kuper: "As for the non-whites, the systematic oppression creates a situation in which they begin to feel that only the most radical measures will effect change. And so the conflict moves continuously to greater extremes" (Kuper: 1965, p. 392).

Dit is revolusionêre beeldspraak wat steeds sy herleidingsfunksie vind in die Nazi's se rasse-abstraksie van 'n "Herrenvolkdogma". Bunting verval ook in hierdie drogbeeld in sy The Rise of the South African Reich: "It took a world war and the loss of 30 million lives to dispose of the Nazi menace - simply because those who had the power refused to use it in time to stop Nazism from overrunning Europe. Let us hope that the cost of ending apartheid will not be so great" (Bunting: 1968, p. 159).

'n Fanatieke stigma is om apartheid opgebou en 'n morele kruisvaart is in die internasionale mens-gesentreerde gemeenskap

daarteen gerig. Die stryd teen apartheid is tot 'n vlak gevoer waar owerhede omskep is in agentskappe van die internasionale bepaalde bestemmingsfunksie van die staatsverband. So is die strukturele van die Suid-Afrikaanse staatkundige samelewingsverband dan in stryd met die humanistiese geformuleerde etiese kodes van 'n universele "mancentered society".

Gross sê: *"South Africa undoubtedly is in the path of the coming storm, by reason of its intolerable racial policies"*, omrede: *"..... scarcely anyone other than the white South Africans takes the view that apartheid is a bona fide nationalist policy; the nearly universal judgement is that it is primarily racist"* (Van Dyke: 1972, p. 67).

Dit is 'n universele beoordeling wat De St. Jorre soos volg uitspel: *"The Afrikaners can no longer 'trek' (in verwysing na die Groot Trek); there is nowhere to trek. They have to dominate, deal or die. So far they have chosen the first course"* (Jorre: 1976, p. 186).

Afsonderlike ontwikkeling - of in internasionale terminologie gestel "apart-hate" het te staan gekom teenoor die magte van die liberale humanisme - 'n Christenstaat en -staatsvolk oorgelewer aan 'n internasionale moralistiese etiek wat Strauss soos volg teen die agtergrond van 'n sondegebroke wêreld afteken: *"Gemeet met die maatstok van hierdie humanistiese mensbeskouing en samelewingsbeeld, lewer die beleid van afsonderlike ontwikkeling dus beslis niks waarmee ons vyande in hulle skik kan wees nie"* (Strauss: 1972, p. 2).

Die humanisties-georiënteerde internasionale openbare mening wil so ook "wetgewer" wees van die idee van 'n universele wêreldgemeenskap. Die owerheid en staatsvolk wat nie daarby inval

nie en nie die bestemmende *Leitmotiv* van die mens as die strukturele subjek van die wêreldpolitiek aanvaar nie, sal die volle geweld van so 'n aanslag ervaar.

Suid-Afrika bevind hom langs die weg midde in 'n internasionale veldtog om die herstel van menseregte. Saam met die destydse Portugese bewindhebbers in Afrika is die blanke bewindhebbers in Suid-Afrika en Rhodesië as kolonialistiese reste geïnterpreteer. Gedurende 1965 se sitting van die VVO het die Afro-Asiatiese blok 'n amendement tot Artikel 5 van die *Declaration on the Inadmissibility of Intervention in the Domestic Affairs of States* voorgestel, waardeur 'n beleid van apartheid (en rassediskriminasie) voorgehou is as 'n beleidsmaatregel wat strydig is met die beginsel van nie-inmenging (Commission on Human Rights, Verslag van die 25ste sessie E/4621, p. 76). Apartheid en rassediskriminasie is momenteel verlaag tot skendingskomponente van basiese menseregte en die uitingspraktyke van selfbeskikkingsreg. Die polêre uiterstes is as simptome van dekoloniseerde denke binne 'n etiese normbeeld geplaas as apartheid, menseregte, selfbeskikkingsreg en een-man, een-stem.

Deur hierdie beheptheid met apartheid is 'n politieke, juridiese en morele klimaat geskep wat alle grense van logiese denke en begrip oorskry het. Moskowitz haal tereg aan: "*.... the fight against the racial policies of South Africa was endowed with a sense of cosmic justice which overshadowed by far the savage despotism that rule so many parts of the world it was bound to become but the vanguard of an increasing assault on the right of a State to an internal offer of its own choosing* (Moskowitz: 1974, p. 52).

Apartheid en rasse-diskriminasie het die *ultima ratio* van VVO-denke rondom menseregte geword. Dit is nie gegrond op realisme nie, maar eerder op dit waarna Solzhenitzyn verwys het as "*different scales of values*" (Solzhenitzyn, 1974, pp. 7-59).

Laasgenoemde is binne die breë verband van die bevryding van die onderdrukte "*volke*" van die wêreld geplaas. Die kreet om selfbeskikking met sy klem op meerderheidsregering ("*majority rule*") maak dan die sogenaamde vryheidstryd 'n gewettigde stryd van die sogenaamde onderdrukte meerderheid teen die tirannie en despotisme van die minderheid. Uitsprake van onder andere die Raad van Ministers van die Organisasie vir Afrika-Eenheid bevestig "*.... its full and unconditional support of the oppressed people of South Africa in their legitimate struggle to eliminate apartheid and achieve majority rule*" (OAE-Resolusie, CM/242 (XVII)).

Die Algemene Vergadering van die VVO het male sonder tal ook die terrein betree. In resoluusie 2775/XXVI is byvoorbeeld die volgende standpunt geformuleer: "*..... the legitimacy of the struggle of the oppressed people of South Africa to eliminate by all means at their disposal, apartheid, racial discrimination and similar ideologies, and to attain majority rule in the country as a whole*" (Resolusie van die Algemene Vergadering, 2775 (XXVI)).

Die Veiligheidsraad voeg ook sy stem van veroordeling hierby: "*..... the legitimacy of the struggle of the oppressed people of South Africa in pursuance of their human and political rights as set forth in the Charter of the United Nations and the Universal Declaration of Human*

Rights", omdat "apartheid" soos dit omskryf is in die Lusaka Manifest, gebaseer is op, ". . . . a rejection of man's humanity It depends upon man's colour, his parentage and his ancestors Everything depends upon race. Manhood is irrelevant" (Cervenka: 1968, pp. 21-2).

Dit is dié wêreld van kleur waarna die Negerregseleerde, William du Bois, reeds in 1925 verwys het as: "*The problem of the Twentieth Century is the problem of the colour line* (Du Bois: 1972, p.43) - 'n probleem wat in die tweede helfte van die twintigste eeu tot sy katastrofiese werklikhede gevoer is.

Binne die voorgaande raamwerk moet Suid-Afrika as staat plek inneem in die internasionale statery, tussenstaatlike politiek bedryf, en sy bestemmingsfunksie uitwerk.

SLOTGEDAGTE

Individuele menseregte het dus te staan gekom teenoor afsonderlike ontwikkeling. Dit is opsigself 'n foutiewe teenstelling omdat die VV-handves nie menseregte in 'n juridiese sin geskep het nie, maar dit voorsien het. Die Handves lê slegs as norm neer dat daardie regte, wat hulle ook mag behels, uitgeoefen moet word sonder onderskeid ("without distinction") ten opsigte van ras, geslag, taal, of godsdiens (Art. 1(3), 13(1)(b), 55(c), 68 en 76). Die uitdrukking "without distinction" beteken nie dat 'n lidland geen onderskeid in die toepassing in die neutrale

sin van die woord mag tref nie, maar dat in die toepassing van menseregte daar nie ten gunste van een persoon tot nadeel van 'n ander onderskeid getref mag word op grond van ras, geslag, taal of geloof nie (Botha: 1974, p. 11).

Suid-Afrika het hom nie - hoewel die Handves en sy bepalinge onderskryf word - tot substantiewe menseregte verbind nie, maar wel die grondslag waarop menseregte uitgeoefen sou word, aanvaar. Saam met Rusland het Suid-Afrika om tegniese-formele redes afsydig gestaan teenoor die Menseregte-verklaring van 1948 deur nie daarteen te stem nie, maar buite stemming te bly. Hierdeur is die indruk geskep dat Suid-Afrika daardie regte soos in die Deklarasie omskryf, vertrap. Die voormalige Sekretaris-Generaal van die VVO, U Thant, stel dit sonder 'n omhaal van woorde: "*The most conspicuous and anachronistic mass violation of human rights and fundamental freedoms is that which continues to be enforced against the non-white majority of the people of the Republic of South Africa*" (Adegbite: datum onbekend, p. 75).

Dit is die antwoord van 'n wêreld wat lank reeds kant gekies en standpunt ingeneem het. Vir hierdie humanistiese-verankerde wêreld is daar geen morele regverdiging te vind in die beleid van afsonderlike volksontwikkeling nie. Dit bly steeds apartheid, ("apart-hate") "*... the most emotionally charged issue in the politics of the United Nations and perhaps the word at large*", (Mazrui: 1967, p. 137) "*.... a crime against humanity*" (Resolusie van die Algemene Vergadering, 3068 (XXVII), 1973, Artikel 1).

Daarom ook die simplistiese aanname soos aan die begin van die hoofstuk gegee: Geen normale sport kan in 'n abnormale samelewing beoefen word nie.

H O O F S T U K 2

SPORT EN POLITIEK : ORIËNTERENDE INLEIDING

HOOFSTUK 2

SPORT EN POLITIEK : ORIËNTERENDE INLEIDING

1. INLEIDING

Die 23ste Olimpiese Spele van 1984 te Los Angeles is nou reeds geskiedenis. Die vraag wat nou ontstaan is: Was hierdie Olimpiese Spele, soos sovele vooraf, in Los Angeles ook polities geïnspireerd?

Aangesien die Olimpiese Spele die grootste enkele sportbeweging en byeenkoms ter wêreld is, is dit vir doeleindes van hierdie studie noodsaaklik om daarop te wys, dat ofskoon Suid-Afrika 'n fokuspunt van die internasionale politisering van sport is, dit nie 'n geïsoleerde "geval" is nie, maar slegs deel vorm van 'n bouse kringloop waarin sport verval het. Daarom vertrek ons in die studie vanuit die Olimpiese Beweging.

Binne die huidige tydsgewrig van internasionale betrekkinge waar polarisasie tussen magsgroepe en state met verskillende ideologiese uitgangspunte die internasionale arena betree, het sport die slagoffer geword van 'n stelsel wat niks met sport as sulks te doen het nie. Sport word aangewend as 'n wapen in die magstryd tussen Oos en Wes vir die bereiking van sekere vooropgestelde politieke oogmerke (Saaiman: 1981, p. 7).

2. SPORT EN POLITIEK IN DIE OLIMPIESE BEWEGING

Die verstrengeling van sport in die politieke stelsels van die wêreld dateer so ver terug as die tyd toe Sparta sy oorwinnings by die Olimpiese Spele as toets vir die Spartanese vitaliteit en aansien aangewend het (Botha: 1970, p. 37).

Sedert die aanvang van die moderne Olimpiese Spele in 1896 in Athene (Griekeland) staan die geskiedenis van hierdie beweging in bykans direkte kontras tot die Olimpiese ideaal en leuse van CITIUS, ALTIUS, FORTIUS - Vinniger, Hoër, Sterker - as gevolg van die alles oortreffende politieke magstryd wat die wêreld van die twintigste eeu kenmerk (Kanin: 1981, p. 148).

'n Belangrike aspek wat noodwendig as gevolg van die strewe van nasionale state na mag en prestige na vore getree het, is dat sport oor 'n propagandistiese inslag beskik wat met vooropgesette doelstellings aangewend kan word. Dit spreek reeds vanuit die oogmerke wat die Franse baron en vader van die moderne Olimpiese Spele, Pierre de Coubertin, in 1894 aan die Olimpiese beweging geheg het:

"The aims of the Olympic Movement are to promote the development of those fine physical and moral qualities which are the basis of amateur sport and to bring together the athletes of the world in a

great quadrennial festival of sports thereby creating international respect and goodwill and thus helping to construct a better and more peaceful world" (Lapchick: 1975, p. 15).

Reël 25 van die Olimpiese reëls bepaal onder meer dat geen regering druk op sport mag uitoefen nie. Hierdie idilliese vooropstelling maak Morrow af as hy sê: *"To say that the Olympic Games have nothing to do with politics is the equivalent of saying that disco dancing has nothing to do with sex. Politics has always been a glowing, insistent presence in the Games, and in some ways their reason for being"* (Saaiman: 1981, p. 8). Dat Orwell dan na die moderne Olimpiese Spele verwys as, *"it is war minus the shooting"*, en sy redes voorhou as, *"it is bound up with hatred, jealousy, boastfulness, disregard for all rules and sadistic pleasure in witnessing violence"*, (Lapchick: 1975, p. 15) word gestaaf as die politiseringsproses van die Olimpiese Spele kronologies nagevors word. In dié verband merk die uitgeweke Suid-Afrikaner Dennis Brutus heel tereg op:

"Sport has not only become a universal phenomenon; it has also become an important means of securing national prestige and is often a tool of state policy. In addition, it reflects the political attitudes of a nation" (Brutus: 1970, p. 2).

Reeds in 1936 met die Olimpiese Spele in Duitsland is die Hoofliggaam van die Olimpiese Spele, die Internasionale Olimpiese Komitee of andersins genoem IOK, getreiter deur

politieke intriges en gebeure. By hierdie Spele het die botsing gekom tussen die IOK en Hitler. Hitler wou die Spele in 'n persoonlike triomf vir hom asook vir Duitsland omskep. Reeds hier het die idee van nasionalisme gebots met die oorspronklike doelstelling van individualisme van die IOK. Goebles, Hitler se minister van propaganda, het die 1936-Spele beskryf as meer werd vir Nazi-Duitsland as 20 divisiessies (Hogberg: 1984, pp. 3-4).

Die saad vir die politisering van die moderne Spele is met die Helsinki-Spele van 1952 gesaai. Die Sowjet-Unie neem hier vir die eerste keer deel en word deur die Internasionale Olimpiese Komitee (IOK) toegelaat om saam met die atlete van Hongarye, Pole, Bulgarye, Roemenië en Tsjeggo-Slowakye 'n eie afsonderlike Olimpiese nedersetting op te rig. Hieroor skryf Wilson in sy boek, The Olympic Games, 1984:

"It is hard to understand how the International Olympic Committee which had strained at so many gnats, allowed itself to swallow this particular camel. Probably they were anxious to accommodate the lost sheep which had returned" (Ibid: 1984, p. 4).

Deur die insluiting van die Kommunistiese Oosblok by die Olimpiese-beweging het die klem weer eens en waarskynlik finaal verskuif vanaf die individuele prestasie en die individuele sportsman as die wenner van die Olimpiese medalje na nasionale spanne en nasionale prestasies. Dit is 'n stand van sake wat

Hogberg ook skets ten opsigte van die Berlyn-Spele van 1936, as hy daarna verwys as 'n "showcase of Aryan supremacy" (Ibid: 1984, p. 4). Kanin sluit hierby aan as hy sê:

"The 1936 Olympic Games were used as an appeal to German Volk consciousness, somewhat in the tradition of Father Jahn and the Trunvereine. Nazi preparations demonstrated the effectiveness of an athletic appeal to a ruling ethnic group designed to tie together concepts of nation, state, and race" (Kanin: 1981, p. 53).

"Politieke hoogtepunte" van die moderne Olimpiese Spele sou by wyse van 'n kort opsomming die volgende politieke-gemotiveerde gebeure kon insluit:

- * Die Olimpiese Spele van 1948 lui die ideologies gepolitiiseerde na-oorlogse wêreld in met die opskorting van Israeliese deelname om 'n Arabiese boikot van die Spele te voorkom ná die totstandkoming van die nuwe Israeliese staat in 1948.
- * Die Olimpiese Spele van 1956 in Melbourne, Australië, vind plaas onder die politieke wolk van die Russiese inval in Hongarye. Nederland en Spanje onttrek hul spanne as gevolg van die naakte aggressie wat teen Hongarye gepleeg is (Espy: 1979, p. 29). Tydens 'n waterpolo-wedstryd by dié Spele verslaan die Hongare die Russe in 'n swembad waarvan die water bloedbevlek nagelaat is.

- * Egipte onttrek van dieselfde Spele as gevolg van beweerde aggressie teen hom deur Israel, Brittanje en Frankryk, en dring terselfdertyd aan op die skorsing van dié drie lede van die Olimpiese beweging. Libanon volg uit simpatie die optrede van Egipte na.

- * Politieke geweld word tot sy uiterste gevoer tydens die München-Spele van 1972 toe onskuldige sportmanne die direkte slagoffers word van 'n terroriste-organisasie wat nie gekroom het om met die verlies van menselewens hul politieke oogmerke te bereik nie. Vroeg die oggend van 4 September 1972, die 11de dag van die Spele, het agt Arabiese Swart-September-terroriste die Olimpiese nedersetting binnegedring en 'n gewelddadige drama ontketen waarin elf atlete van Israel met hul lewens moes betaal. Die politieke eis wat gestel is, was die onmiddellike vrylating van 200 Palestynse en Arabiese gevangenes in Israel.

- * Die Volksrepubliek van China onttrek as gevolg van die toelating van die Republiek van China (Taiwan). Hierdie was 'n geskil wat sy hoogtepunt sou bereik met die Montreal-Spele van 1976.

- * Die 1980 Olimpiese Spele in Moskou, sou bekend word as die "Groot boikot." Rusland het geweldig baie geld bestee aan die voorbereidings vir hierdie groot okasie, die eerste Olimpiese Spele in daardie deel van die wêreld.

Die aanleidende faktor tot hierdie boikotaksie deur die VSA en 61 ander lande in 1980 het gekom as gevolg van die Russiese inval in Afganistan in Desember 1979. Hierdie boikotaksie was die grootste tot dusver in die geskiedenis van die Olimpiese Spele of enige ander sportgebeurtenis. Sestien ander lande wat nie aan die Moskou-Spele onttrek het nie, het onder die vaandel van die Olimpiese Spele deelgeneem, eerder as onder hulle eie vlag.

In sy afsluitingstoespraak het die uittredende IOK-president, Lord Killanin, in 1980 gesê en Hogberg stel dit so in sy artikel *The Olympic Games - Mirror of Mankind*:

"I implore the sportsmen of the world to unite in peace before a holocaust descends the Olympic Games must not be used for political purposes The Olympic Games are for the benefit of our children."

Hogberg vra homself dan ook die volgende vraag af na aanleiding van Killanin se woorde: *"Another appeal to the deaf?"* (Hogberg: 1984, p. 5).

Die 1984-Spele in Los Angeles het ook gebuk gegaan onder 'n boikotaksie. Hierdie keer was dit die Oosbloklande met Rusland wat die leiding geneem het. Die wraakaksie-idee moet beslis aan hierdie boikotaksie gekoppel word, aangesien

dit die V S A was wat met hierdie Spele miljoene dollars se onkoste aangegaan het. Die Spele is dan ook deur die Russe bestempel as die "Kapitalistiese Spele".

Die amptelike rede wat die Russe gee vir die boikotaksie was die veiligheidsaspek. Die Russe het beweer dat die V S A nie die nodige veiligheid vir sy atlete kon waarborg nie.

Dit moet bygesê word dat die V S A se veiligheidsplan moontlik nie so "security tight" soos die van Moskou in 1980 was nie. Die tydskrif Time se korrespondent by die 1980-Spele, B.J. Phillips, som dit so op:

"You could not find a dissident, a drunk or a child under 18 on the streets of Moscow" (Phillips: 1984, p. 10).

Almal is dit eens dat politiek die fundamentele oorsaak van die Russiese boikotaksie was en wel om die volgende onderliggende redes:

- * Die Russe sit met ekonomiese probleme tuis;
- * Die Russe kan nie die V S A se ontplooiing van kernmissiele stop nie;
- * Die Russe is steeds vies vir President Reagan oor sy uitspraak dat hulle die "*focus of evil in the modern world*" is;

* Die Russe wou niks doen wat positief tot President Reagan se herverkiesing as Amerikaanse President bydra nie, maar sou eerder iets in die verkiesingsjaar wou doen om hom te verkleineer.

Ná hierdie reeks van politieke motiewe en polities-gemotiveerde aksies, en reaksies verklaar die destydse president van die IOK, Avery Brundage:

"We are dead (set) against any country using the Games for political purposes, whether right or wrong. The Olympics are competitions between individuals and not nations" (Hogberg: 1984, p. 4).

Hierdie woorde sou nie kon stand hou teen die magspolitiese oogmerke wat die strewes van nasies rig nie. Die sportvelde van die Olimpiese Spele sou in die vervolg nie net meer dien as kompetisie tussen atlete nie, maar ook as toetsterrein vir die sterkte van politieke stelsels. Hieroor merk Morrow ook baie betekenisvol op:

"Each Olympics is an immense and garish parade of nationalism. Over the years, political arguments have erupted repeatedly in the games" (Saaiman: 1981, p. 23).

3. SLOTBESKOUING

In totale perspektief gesien, het ongehinderde internasionale

sportmededinging sy bydrae om vrede en harmonie tussen nasies te bewerkstellig, verloor en eerder 'n afdreigmiddel geword waarmee obstruksie in die magspel van die grotes gestraf kan word. Die twee supermoondhede het die onderlinge magstryd reeds tot die terrein van vreedsame internasionale sportmededinging gevoer. *"Fundamentally"*, verklaar Halle, *"it is like the case of the scorpion and the tarantula in the bottle, and we may properly feel sorry for both parties, caught as they are in a situation of irreducible dilemma"* (Halle: 1967, p. xiii).

Die Olimpiese Spele wat sportmanne en vroue van reg oor die wêreld bymekaar moet bring, sodat daar vrede kon heers, is wreed ontnugter toe nasies belangrik geword het en politiek sy rol moes speel. Politiek speel nie meer slegs 'n rol in sport nie, maar die politiek bepaal selfs nou die sport.

Suid-Afrika se sportlui word vandag verantwoordelik gehou vir die land se politieke bestel. Ons sportlui word deelname in ander landeontsê of ander lande se sportlui onttrek hulle aan deelname, hetsy uit eie beweging of onder druk van hul regerings wanneer Suid-Afrikaners aan dieselfde kompetisie deelneem. Dit alles omdat regerings, politici of sportadministrateurs nie met die binnelandse beleid van die Suid-Afrikaanse regering saamstem nie. Geen ander land se sportmanne en -vroue word vir hul regerings se beleid verantwoordelik gehou nie. Daar is tog immers lande wie se binnelandse beleid of menseregte rekord veel meer te wense as Suid-Afrika s'n oorlaat. Tog is dit opvallend dat dit meeren-deels die kommunistiese lande is wat Suid-Afrika se grootste vyande in hierdie verband is.

H O O F S T U K 3

DIE DILEMMA VAN SUID-AFRIKAANSE SPORT

HOOFSTUK 3

DIE DILEMMA VAN SUID-AFRIKAANSE SPORT

1. INLEIDING

Die spontane¹⁾ "politisering" van sport kom in Suid-Afrika voor sedert die vroegste tye van die twintigste eeu. Reeds voor Unie-wording in 1910 het daar al sportgebeure plaasgevind waar Blankes en nie-Blankes apart aan sekere sportsoorte deelgeneem het, dit wil sê 'n suiwere en spontane gemeenskapsordening. Hier het ons alreeds te doen gehad met sport wat "vrywillig" op 'n rassegrondslag georganiseer is. Gemengde deelname het wel by wyse van welwillendheid geskied, maar in die algemeen is die beoefening van sport op afsonderlike gebiede, deurgetrek vanaf die laagste vlak tot op internasionale vlak.

Om maar slegs een voorbeeld te noem wat bogenoemde inleiding staaf, kan daar verwys word na die rugbybetrekkings tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland. Sedert 1905 speel Maori's in All Blackspanne en sedert 1928 word blanke-kleurige Maori's (*Pakehas*) in All Blackspanne ingesluit wat in Suid-Afrika toer.

1. Bedoelende buite 'n statutêre raamwerk.

DIE VRAAG GAAN NOU UIT VANAF WATTER TYDSTIP IS DIE SPORTVERHOUDINGE (MET SPESIFIEKE VERWYSING NA RUGBYBETREKKINGE) TUSSEN SUID-AFRIKA EN NIEU-SEELAND GEPOLITISEER? WIE HET DIE EERSTE POLITISERINGSAKSIE GENEEM?

Nie-amptelike politisering van sportverhoudings tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland kan sover as 1921 teruggevoer word. In sy outobiografie maak Graham Mourie, voormalige All Black-kaptein, melding van die volgende berig wat deur 'n Suid-Afrikaanse verslaggewer na afloop van 'n wedstryd in daardie jaar tussen die Springbokke en die Nieu-Seelandse Maori's* geskryf is:

"This was die most unfortunate match ever played - it was bad enough having to play a team officially designated New Zealand natives, but the spectacle of thousands of Europeans frantically cheering on a band of coloured men to defeat members of their own race was too much for the Springboks, who were frankly disgusted" (Soos aangehaal deur A Mc A Harvey, Voormalige Ambassadeur vir Suid-Afrika in Nieu-Seeland in 'n skrywe aan die navorser).

Toe die 1928-All Blacks na Suid-Afrika genooi is, is daar van Suid-Afrikaanse kant aanbeveel dat geen Maori's in Nieu-Seeland se span ingesluit word nie. Hieraan is gehoor gegee en legendariese spelers soos George Nepia en Jimmy Hill moes in Nieu-Seeland agterbly.

*Maori's word deur die Verklarende Afrikaanse Woordeboek omskryf as "inboorlinge van Polinesiese afkoms, wat ook Polinees as taal besig. In die Political Handbook of the World (Banks: 1984, p. 281) word hulle as die oorspronklike inwoners van Nieu-Seeland omskryf: "New Zealand was first discovered by Abel Tasman in 1642, but settlement by the English did not begin until the eighteenth century. In 1840, British sovereignty was formally accepted by Maori chieftains in the Treaty of Waitangi. Recurrent disputes between the settlers and the Maori's were not resolved, however, until defeat of the latter in the Maori wars of the 1860's."

In 1937 het die Springbokke nie in Nieu-Seeland teen die Maori's gespeel nie, grootliks as gevolg van gebeure tydens die vorige toer.

In 1948 het die Nieu-Seelandse Rugby-unie die volgende verklaring gedoen:

"In view of the domestic policy of South Africa, the council of the NZRFU reaffirms its previous decision made both this year and prior to the 1928 tour, that as much as it is regretted, players to be selected to tour South Africa cannot be other than wholly European. This is in accordance with the policy of the Maori Advisory Board to the New Zealand union which adds that it is its wish not to interfere with the Government decrees of another country" (Ibid).

h Bekende wat gedurende daardie toer moes tuisbly, was Ben Couch, h latere kabinetsminister en goeie vriend van Suid-Afrika.

Tot op daardie stadium was dit baie duidelik dat Nieu-Seeland uit hulle pad gegaan het om by Suid-Afrika se wense in te val.

Die Springbokke het gedurende die 1956-toer deur Nieu-Seeland weer teen die Maori's gespeel. Voor die toer van 1960 deur Suid-Afrika het die Nieu-Seelandse rugby-unie self verkies om geen Maori's in te sluit nie, want *'to include Maori's would be to expose them to intolerable indignity'* (Ibid). Tot op daardie stadium het Suid-Afrika nie aan Nieu-Seeland voorgeskryf wie om in hulle spanne in te sluit nie.

Hierdie toedrag van sake het egter in 1965 verander toe dr H F Verwoerd verklaar het dat Suid-Afrika van ander lande verwag om ons gewoontes en tradisies te respekteer soos ons lande s'n

respekteer. Die uitnodiging in 1967 om deur Suid-Afrika te toer is deur Nieu-Seeland van die hand gewys omdat Suid-Afrika voorskriftelik begin optree het deur te sê dat Maori's nie in die span ingesluit mag wees nie.

Hierdie verklaring - nou bekend as die Loskopdam-toespraak - het 'n keerpunt gebring in die rugbybetrekkinge tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland. Wat het Loskopdam behels?

Waar sport nooit spesifiek by die naam genoem is in die daarstel en uitvoering van politieke beleid nie, het dit al skerp afgeteken geraak in die herskikking van die wêreld na die sogenaamde "rassistiese" Tweede Wêreldoorlog. Op die grondslag van 'n credo van "*human rights*" en "*human dignity*", sou dit noodwendig mettertyd by die naam genoem moes word. "Loskopdam" sou die naam word waaraan Suid-Afrikaanse en Nieu-Seelandse rugbybetrekkinge vir die toekoms gekarakteriseer (en geïdentifiseer) sou word. Dit was na ons oordeel die politieke waarheidsmoment in Suid-Afrikaanse sport.

Loskopdam was die plek waar seker die belangrikste sportverklaring in die geskiedenis van Suid-Afrikaanse sport die lig gesien het. Graag gebruik ek hierdie aspek as my vertrekpunt, aangesien ek daarvan oortuig is dat hierdie gebeurtenis sport en politiek 'n harde werklikheid in Suid-Afrika gemaak het. Tot en met hierdie gebeure het almal sport beskou as deel van die normale ordening van sy samelewing in Suid-Afrika. Met hierdie gebeurtenis word sport egter binne die politieke ordening van die samelewing geïdentifiseer. Vir Suid-Afrika sou dit verreikende gevolge inhou.

Skielik het die Republiek van Suid-Afrika voor die dilemma gestaan van sport binne of buite die politiek. Hoe ons dit ookal wou afmaak, kon sport as sulks nie verby daardie wette kom wat die breë samelewing georden het nie, verwysende na onder andere die Groepsgebiedewet en die Bevolkingsregisterwet. Die beoefening van sport op 'n kleurgrondslag het skielik in die openbaar in botsing gekom met die selfopgestelde moreel-etiese kodes van die internasionale gemeenskap. "Kleur-diskriminasie" in sport as gevolg van die ordening van die samelewing op 'n "kleurgrondslag" het die slagkreet gebring van: Geen normale sport kan in 'n abnormale samelewing beoefen word nie. Die dilemma van Suid-Afrikaanse sport is dus: Dit moet gestruktureer en beoefen word binne die raamwerk van wette wat die breë samelewing orden op grondslag van ras en kleur. Die sportman en sportadministrateur is nie wetgewers nie en is dus onderworpe aan daardie maatreëls wat polities van oorsprong is.

Om die gebeure by Loskopdam in 1965 in perspektief te stel, is dit belangrik dat daar na faktore en gebeure gekyk moet word wat Loskopdam voorafgegaan het.

Die eerste aanleidende faktor wat genoem kan word, is die aankondiging deur die Nieu-Seelandse Rugby-unie in Junie 1959 dat die All Blackspan van 1960 na Suid-Afrika geen Maori's

sou insluit nie.¹⁾ Die aankondiging het geweldige protes in Nieu-Seeland uitgelok. Daar is onder andere 'n bewaarskrif deur 500 studente aan die premier mnr Nash, oorhandig. Dit sou later nog baie bydra tot die Maori-kwessie en die toelating van Maori's as deel van Nieu-Seelandse rugbyspanne na Suid-Afrika (Rapport: 25 November 1973).

Die volgende aanleidende faktor²⁾ het gehandel rondom die Suid-Afrikaanse Rugbyraad se Jubileumfees in 1964. Vir hierdie feesviering is twee belangrike Maori-leiers, mnrre Ralph Love en Pat Walsh as gaste van die Suid-Afrikaanse Rugbyraad en lede van die Nieu-Seelandse afvaardiging, na die feesvieringe genooi.

Die Nieu-Seelandse afvaardiging het baie goeie behandeling in Suid-Afrika ontvang. Onthale waar ook kabinetslede teenwoordig was, is gehou, want dit sou en kon die regte klimaat skep, sodat die weg voorberei kon word vir die insluiting van Maori's

1) Die aankondiging deur die Nieu-Seelandse Rugbyunie is gemaak deurdat hulle presies geweet het hoe die wind in Suid-Afrika gewaai het met betrekking tot die Regering se beleid jeens anderkleuriges. Indien hulle in daardie stadium enigsins eise sou stel, kon die Suid-Afrikaanse Regering moontlik die toer gekelder het. Nieu-Seeland sou eerder die blaam in hulle eie land dra, as om die toer in gevaar te stel.

Die besluit is reeds in Julie 1958 in camera geneem, nadat die Maori-adviesraad besluit het dat dit nie wenslik sal wees om Maori's in te sluit nie. Die besluit is dan eers in Junie 1959 aan die pers bekend gemaak (McLean: 1960, p. 20).

2) Die faktor was van deurslaggewende belang, om die regte klimaat te skep, om Maori's op 'n latere tydstip na Suid-Afrika te nooi.

in die All Blackspan wat in 1967 deur Suid-Afrika sou toer. Die behandeling het selfs daartoe gelei dat mnr Morrison (voormalige voorsitter van die Nieu-Seelandse Rugbyunie) wat deel uitgemaak het van die Nieu-Seelandse afvaardiging wat na die feesvieringe genooi was, by sy terugkeer in Nieu-Seeland verklaar het dat die insluiting van Maori's in Suid-Afrika groot byval sal vind.

Die toer van die Springbokke in 1965 na Nieu-Seeland het baie goed verloop. Terselfdertyd, (tydens die toer) besluit die Suid-Afrikaanse Rugbyraad dat sy uitnodiging aan Nieu-Seeland sou moes beteken dat die "beste" All Blackspan in 1967 na Suid-Afrika kon kom. Hierdie "beste" span kon bestaan uit lede van alle rasse ongeag kleur en dat hierdie span op meriete gekies moes word. 'n Afvaardiging bestaande uit onder ander dr Craven het senator Jan de Klerk, eertydse Minister van Binnelandse Sake, oor die aangeleentheid gaan spreek. Volgens dr Craven sou Senator De Klerk aan hom gesê het:

"Dr Craven jy gaan na Nieu-Seeland. Hou jou ore oop en laag op die grond. Bespreek alles met die betrokke instansies daar anderkant. Kyk of jy 'n formule kan vind wat vir ons aanneemlik is. Dan kom jy terug en jy en ek werk saam 'n modus operandi vir die kabinet uit" (Rapport: 25 November 1973).

Teen die einde van die 1965-toer besoek dr Craven Nieu-Seeland as gas van die Nieu-Seelandse Rugbyunie. Kort na

sy aankoms op 1 September 1965 hou hy 'n perskonferensie waarin hy melding maak dat Maori's wat in die span ingesluit sou word, dieselfde behandeling sal ontvang wat mnre Love en Walsh in 1964 ontvang het.

Die verklaring wat dr Craven in Nieu-Seeland gemaak het, het beslis daarop gedui dat Maori's wel in die All Blackspan van 1967 ingesluit sou kon word. Soos hy dit gestel het:

"You will receive your official invitation to tour in April next year. The invitation will be extended to New Zealand as a rugby country. I am sure the sequel will be satisfactory to everyone"
(Thompson: 1975, p. 38).

Hierdie verklaring het baie wye reaksie in Suid-Afrika uitgelok. Die belangrikste hiervan was dr Verwoerd se toespraak op 4 September 1965 - die sogenaamde Loskopdam-toespraak. (Kyk Bylae 1, p. 72).

Dr Verwoerd het hierdie toespraak tydens die kongres van die Transvaalse Nasionale Jeugbond te Loskopdam, op 4 September 1965, gelewer.

Die kern van die toespraak omvat onder andere die volgende: Dr Verwoerd het gesê dat hy nie eintlik oor die argumentasie, in verband met ons voetbalspan in Nieu-Seeland wil kommentaar lewer nie, aangesien ons voetbalspan steeds in die buiteland toer. Verder het hy gesê hy doen dit, omdat hy gedwing word, as gevolg van openlike berigte wat in die opposisiepers gepubliseer word.

Die belangrikste gedagte rondom hierdie toespraak handel oor die kwessie dat ons nie vir 'n ander land kan voorskryf wat hy in sy eie land mag doen en wat hulle nie mag doen nie, want Suid-Afrika wil nie hê dat ander lande hulle moet bemoei met ons huishoudelike sake nie.

Nog 'n aspek wat dr. Verwoerd beklemtoon het, was dat as jy in 'n ander land gaan toer of op 'n amptelike besoek gaan, gedra jy jou soos wat daardie land se gedragsreëls dit vereis. Deur hierdie stellings is die moontlikheid van "gemengde sport" en die insluiting van Maori's finaal die nek ingeslaan.

Wanneer iemand of 'n span na Suid-Afrika kom, sou ons verwag dat hy of hulle, hulle sal gedra na gelang van ons "reëls" Wanneer ons dan na Nieu-Seeland gaan om rugby te speel, dan speel ons teen wie hulle ookal wil hê ons moet speel. Ons kan en behoort nie te kan kies teen wie ons wil of nie wil speel nie.

Dit wou vir hom (dr. Verwoerd) voorkom of joernaliste in Nieu-Seeland gedurig vir dr. Craven en mnr. Louw, bestuurder van die Springbokspan in Nieu-Seeland, met hierdie tipe van vroeë peper. Die afleiding wat hierdie mense dan maak, is dat indien Maori-spelers in Nieu-Seelandse spanne opgeneem kan word, kan kleurlinge in Suid-Afrikaanse spanne opgeneem word. Hierdeur wil

hulle die Suid-Afrikaanse regering dwing om oor die kwessie te praat (te onderhandel?: B.J.W.).

In dr Verwoerd se eie woorde:

"Ons het nie van standpunt verander nie. Soos ons ons in ander lande gedra, verwag ons dat hulle, hulle hier sal gedra volgens ons gewoontes en ek wil daarby voeg: en almal weet wat dit is"
(Soos aangehaal in Kotze: 1978, pp. 59-60).

Dr. Verwoerd sê dus aan Nieu-Seeland en die internasionale wêreld, speel die spel volgens ons (blankes) se reëls of los dit. Ons reëls toe: Afsonderlikheid - ook in sport!

2. REAKSIES NÁ DIE LOSKOPDAM-TOESPRAAK

Hewige reaksie het uit alle oorde toegesak op dr Verwoerd se Loskopdam-toespraak. Opposisiekoerante het dit uitgebuit en regeringsgesinde koerante het nie eintlik geweet hoe om die saak te hanteer nie.

Die kabinet het eenparig die sportverklaring aanvaar en in Nieu-Seeland was dit voorbladnuus. Dr Craven, wat steeds in Nieu-Seeland was, stel dit so aan my tydens 'n persoonlike onderhoud op 29 Junie 1985 by sy huis op Stellenbosch:

"..... voordat ek kon terugkom om te rapporteer, toe kom die Loskopdam-toespraak wat geweldige opspraak gemaak het en wat geweldige leed veroorsaak het. Ek was byvoorbeeld in Rotorua waar die Springbokke ook sou speel toe die nuus bekend geword het. Ek moes die aand gaan na 'n funksie wat deur die Maori's aangebied sou word. Die mense by die funksie sou hoofsaaklik bestaan uit onderwysers en onderwyseresse en ek het vir hulle, mede-toerlede, gesê ek gaan nie, maar ek het gegaan en daar het die Maori's vir my baie mooi opgetree. Jy weet Maori's was nog altyd ons vriende. Jy weet, van die huidige tien groepe Maori's wat daar nog bestaan het, het nege groepe ten gunste van die 1985 All Black-toer na Suid-Afrika gestem. Dit is omdat daar spesiale goeie verhoudings opgebou is vanaf 1937 deur 1956 en 1965, maar dit is eintlik die Loskopdam-toespraak wat die ding moeilik gemaak het" (Onderhoud met dr Craven: 29 Junie 1985).

Sy standpunt het steeds gebly dat Nieu-Seeland 'n amp-telike uitnodiging in 1966 sou ontvang, omdat hy bygevoeg het: *I have different facts at my disposal*¹⁾ (Soos aangehaal in Thomson: 1975, p. 39).

Terug in Suid-Afrika is menige samesprekings met regeringslede gevoer, waarby die Suid-Afrikaanse Rugbyraad tog besluit het om voort te gaan met die uitnodiging van 'n verteenwoordigende span uit Nieu-Seeland. 'n Versoek in die verband is deur die

1. Dr Craven het ander feite tot sy beskikking gehad, deurdat hy voor sy vertrek na Nieu-Seeland met Minister De Klerk gesels het, wat aan hom sekere opdragte gegee het wat hy in Nieu-Seeland moes uitvoer.

regering verwerp en was die Suid-Afrikaanse Rugbyraad verplig om 'n uitnodiging aan Nieu-Seeland te rig wat daarvoor voorsiening sou maak dat die All Blackspan slegs uit blankes sou bestaan. Soos ver wag is, is die uitnodiging van die hand gewys.

Die opspraakwekkende gebeure was die begin van 'n verandering ten opsigte van sport en politiek in Suid-Afrika met betrekking tot die buiteland. Suid-Afrika se sport-politiek sou 'n keuse moes maak: isolasie of verandering.

3. BELANGRIKHEID VAN 'N SPORTBELEID OM SPORT TE KAN BEOEFEN

In die breë internasionale politisering van sport, waar Suid-Afrika onmiskenbaar die fokuspunt daarvan vorm, is dit noodsaaklik dat die "politieke spelreëls" baie duidelik geformuleer moet wees. Verwarring was aan die orde van die dag, en duidelikheid moes kom. Die vraag: Waarvandaan? Onmiskenbaar vanuit die politiek! - Die mees dominerende element in die lewe van veral die twintigste eeuse mens.

Met die dood van dr Verwoerd in 1966 sou Suid-Afrikaanse sport 'n nuwe rigting inslaan, nie onmiddellik nie, maar wel oor 'n tydperk en veral via die hand van die opvolger van dr Verwoerd, adv B J Vorster. As Minister van Justisie en Polisie het hy baie te doen gehad met onder andere die aanslag teen Suid-Afrikaanse sport. As sportliefhebber en

sportman het adv Vorster die uitdagings aan hom gestel met betrekking tot Suid-Afrika se internasionale sportmededinging, met wjer aangepak. Hy verklaar dan ook onder andere:

"... my standpunt (is) dat Suid-Afrika nie aan Nieu-Seeland kan voorskryf wie om in sy rugbyspan in te sluit nie" (Aangehaal in Kotze: 1978, p. 63).

4. HERSKIKKING IN DIE SPORTBELEID, 1966 - 1967

Gedurende 1966 word die keuse vir Suid-Afrikaanse sport soos volg deur Botha opgesom:

"Suid-Afrikaanse sport staar tans probleme in die gesig wat groot veranderinge in die nabye toekoms teweeg kan bring. Die grootste probleem is dié van internasionale isolasie en indien dit werklikheid word, sal groot eise aan die owerhede gestel word om sport binnelands, op verbeeldingryke wyse aantreklik te maak. Hierdie probleem is die uitvloei van die verfoeilike internasionale politiek, wat ook reeds in die internasionale sport wortel geskied het. Die politieke druk wat Suid-Afrika weens sy beleid van afsonderlike ontwikkeling ondervind, het nou helaas, ook 'n gevoelige aanslag op sport hier te lande gemaak. Sport in Suid-Afrika is vanweë hierdie toestand onmiskenbaar met die politiek gekoppel" (Botha: 1968, p. 312).

Adv Vorster se doel was om die isolasie van Suid-Afrikaanse sport met alle mag te beveg. Hy stel dit in 1967 so:

"South Africans did not have a spirit of isolation and were prepared to go out into the world" (Soos aangehaal in Serfontein: 1970, p. 119).

Seer sekerlik was dit ook sy doel met, en oogmerke vir Suid-Afrikaanse sport.

Die vloeibaarheid van die internasionale politiek en Suid-Afrika se betrokkenheid daarby, het hom genoop om die self-opgelegde isolasiegordels wat nou deel geword het van Suid-Afrika se internasionale sportbetrekkings af te skud, want soos adv. Vorster dit stel:

"South Africans did not have a spirit of isolation and were prepared to go out into the world"

Dit was die keuse waarvoor Suid-Afrika te staan gekom het.

Vir die eerste keer in September 1965 verskyn in *News/Check* onder die titel, *The Choice for South Africa - Looking Inwards or Outwards*, 'n nuwe begrip in die verhoudingspolitiek in Suid-Afrika, naamlik dialoog of Suid-Afrika in uitwaartse beweging.

"To grow means looking outwards, to the other people of South Africa, to the outside world. This modernity's inescapable logic - an interweaving of men and things. And to grow is to survive. Yet this also means change, adaptation, tolerance, and a committed acceptance of the new, and employing of the new to one's own advantage. (.....) For building a nation is a pragmatic task; it is a matter of looking wisely to self-interest, to growth and to long-term prospects above

all, in a modern world it is a business of looking outwards, to building contact and thriving on the exchange. This is the choice to be made" (News/Check: 24 September 1965, p. 549).

"Suid-Afrika in uitwaartse beweging", het die nuwe benadering van die regering gekenmerk om deur die isolasiegordels te breek wat van buite af opgelê is. Die beleidsbenadering het te staan gekom voor die uitdaging en noodsaaklikheid om teen die tradisionele en geakkumuleerde wanbegrippe en vyandigheid deur te breek na normale betrekkinge met ander state in geografiese kontinentale verbondenheid (Krüger: 1979, p. 7).

Suid-Afrika moet weer deel word van die internasionale gemeenskap. Dit sou beteken dat aan die wêreld daarbuite getoon moet word dat die Suid-Afrikaanse beleid van afsonderlike ontwikkeling nie gebaseer is op die minderwaardigheid of meerderwaardigheid van volke nie, maar gefundeer in die basiese beginsel van die verskeidenheid in en andersheid van volke (Mulder: 1970, pp. 98-99).

Die taak sou voorwaar groot wees, want toe Suid-Afrika ná die Tweede Wêreldoorlog weer deur die "nuwe" wêreld "ontdek" is, is die Afrikaner gesien as mense met opvattinge wat tot 'n ander "ou" wêreld behoort. Nietemin het die voormalige Eerste Minister, adv B J Vorster die volgende toekomsverwachting uitgestippel waarby seer sekerlik ook Suid-Afrikaanse sportverhoudinge ingesluit sou wees:

"We are Africans, we are of Africa and to my last days in politics I will strive to have us accepted by the peoples of Africa"

(Soos aangehaal in D'Oliviera: 1977, p. 256).

Die uitgangspunt was en is steeds onderlinge agting, respek en begrip soos die Suid-Afrikaanse Eerste Minister dit op 'n perskonferensie in Maart 1971 gestel het:

"I will welcome the opportunity to discuss this very policy with each and everybody concerned for the simple reason that more nonsense has been written and spoken about the policy of separate development than about any other subject I know of" (Soos aangehaal in Metrowich: 1977, pp. 48-49).

As gevolg van die toenemende isolasie van Suid-Afrikaanse sport het adv. Vorster aan die begin van 1967 ernstige oorweging begin skenk aan 'n hersiening van die sportbeleid. Volgens homself wou hy 'n einde maak aan die impasse in Suid-Afrika se sportbetrekkings om aan die land se jeug die geleentheid tot volle deelname aan internasionale sport te gee. As pragmatiese leier en sportliefhebber het Vorster die sportbeleid anders as Verwoerd benader. Terwyl Verwoerd sport sonder meer ondergeskik gestel het aan die ideologie van afsonderlike ontwikkeling, wou sy minder dogmatiese opvolger probeer om 'n formule te vind om die behoud van Suid-Afrika se tradisionele sportbetrekkings met sosiale apartheid te versoen.

Op 15 Februarie 1967 is die sportbeleid in die kabinet behandel. Die Eerste Minister het sy siening van spesifieke sportkwessies soos volg aan die kabinetslede voorgehou.¹⁾

- * Hy is in beginsel bereid om die Olimpiese Spele in Suid-Afrika aan te bied, hoewel dit 'n gemengde sportbyeenkoms is. Hy het ook geen beswaar daarteen dat die Blanke en anderskleurige lede van die Suid-Afrikaanse kontingent na die Olimpiese Spele van 1968 saam reis en dieselfde uniforms dra nie.

- * Die Suid-Afrikaanse regering het nie in die verlede aan die Nieu-Seelandse rugbykeurders voorgeskryf wie hulle mag kies nie en verskeie spelers met Maori-bloed het Suid-Afrika reeds as lede van All Black-toerspanne besoek. In die toekoms sou Suid-Afrika steeds nie ondersoek instel na besoekende All Black-spelers se afkoms nie.

- * Spanlede van die MCC-kriekettoerspan van 1968 se geslagsregisters sou eweneens nie nagegaan word nie. Hulle sal toegelaat word mits hulle nie die landswette oortree nie.

Die botsing in die kookus oor sport was basies 'n konfrontasie

1. Vir 'n volledige bespreking hiervan sien Du Pisani se artikel, "B J Vorster se nuwe sportbeleid as faktor in die verdeeldheid binne die Nasionale Party wat gelei het tot die stigting van die Herstigte Nasionale Party", in Joernaal vir Eietydse Geskiedenis, Vol./Jg. 9, No. 2, INEG, UOVS, Bloemfontein, Desember 1984, pp. 35-74.

tussen die uitwaartse en inwaartse denkrigtings in Afrikaner-geledere:

* Vorster en sy ondersteuners het uitgegaan van die noodsaaklikheid van kontak na buite, selfs al beteken dit 'n aanpassing van gevestigde beleid by nuwe omstandighede. Hulle het geglo dat sekere sporttoegewings noodsaaklik was in belang van die verbetering van Suid-Afrika se internasionale posisie en dat dit geen wesentliche bedreiging vir die apartheid-beleid ingehou het nie. Na hulle mening het internasionale isolasie veel groter gevare vir Suid-Afrika ingehou as enkele sporttoegewings.

* Daarteenoor was Jaap Marais en sy geesgenote oortuig dat sporttoegewings die dun ent van die wig was wat uiteindelik sou lei tot die volledige aftakeling van apartheid op sosiale en selfs politieke gebied. Hulle was onversetlike voorstanders van die konsekwente deurvoering van apartheid ten alle koste, selfs al lei dit tot die toenemende internasionale isolasie van Suid-Afrika.

* Veral oor die Maori-kwessie het daar ernstige verwarring geheers.

Adv Vorster het die uitwaartse politiek op 17 Februarie 1967 op Parow begin, toe hy verklaar het dat Suid-Afrika maar die wêreld

kan ingaan, ondanks al die probleme wat Suid-Afrika teëgemoetgaan.

Om hierdie probleem die hoof te bied, stel adv. Vorster hom die volgende ten doel:

"Om Suid-Afrika te lei om ten volle deel te hê aan die internasionale wêreld" (Soos aangehaal in Serfontein: 1970, p. 119).

Nadat die kabinet en die NP-koukus die nuwe sportbeleid goedgekeur het, het geruime tyd verloop voordat Vorster dit op 11 April 1967 amptelik aangekondig het. Die weerstand in die koukus teen die sportbeleid het hom laat besef dat die aangeleentheid baie versigtig gehanteer moes word. Die Eerste Minister wou die gewone Nasionaliste eers goed voorberei op 'n wysiging van die sportbeleid. Dit het hy veral gedoen met behulp van die Nasionaalgesinde Afrikaanse koerante. Hierdie koerante het herhaaldelik benadruk dat dit moontlik is om die sportbeleid sonder prysgawe van beginsels só te herformuleer dat dit Suid-Afrika se voortgesette deelname aan internasionale sport sal verseker.

Op 4 Maart 1967 gee adv. Vorster op Oudtshoorn die versekering dat hy uit sy pad sal gaan om tradisionele sportbande met die buiteland te behou, want, sê hy, die Suid-Afrikaanse jongmanne is daarop geregtig.

B J Vorster het sy lang verwagte sportverklaring op 11 April 1967 in die Volksraad gedoen. Hy het begin deur nadruklik te herbevestig dat die beginsel van afsonderlike binnelandse sportbeoefening in Suid-Afrika nie ter wille van internasionale sportbande prysgegee sal word nie. Hierna het hy die amptelike regeringstandpunt met betrekking tot spesifieke internasionale sportbyeenkomste gestel. Dit het kortliks op die volgende neergekom:

* Die Olimpiese Spele: Omdat daar geen alternatief is nie, sal Suid-Afrika in Mexiko deur 'n enkele veelrassige kontingent verteenwoordig word. Deur die Suid-Afrikaanse Olimpiese Vereniging sal die sportadministrateurs van die verskillende bevolkingsgroepe met mekaar skakel met die oog op die samestelling van die kontingent en die reëlings vir hul deelname. Suid-Afrikaners van verskillende rasse-groepe sal in Mexiko teen mekaar mag meeding (The Cape Times: 22.3.1967).

* Rugby- en krieketbetrekkings: Suid-Afrika beoog net om sy tradisionele sportbande te handhaaf en nie om nuwe bande te sluit nie. Wat rugbybetrekkings met Nieu-Seeland betref, sal Suid-Afrika nie voldoen aan die eis dat Springbokspanne anderskleuriges moet insluit nie, aangesien dit 'n interne aangeleentheid is. Eweneens sal Suid-Afrika nie aan Nieu-Seeland voorskryf wie hulle vir die All Black-span mag kies

nie. Soos in die verlede sal spelers met Maori-bloed in Suid-Afrika ontvang word, mits aan die volgende drie voorwaardes voldoen word: politici moet nie inmeng om die verhoudinge tussen die twee lande te vertroebel nie; sport moet nie in die politiek ingesleep word om die een of ander oogmerk te bereik nie; dit moet nie vir Suid-Afrika binne-lands moeilikhede skep nie. Indien hierdie voorwaardes verontagsaam word, *"sal ek nie aarsel om op te tree soos my voorganger by Loskopdam opgetree het nie."* Vir krieketbetrekkinge sal presies dieselfde beginsels as vir rugby geld (Debatte van die Volksraad: 11.4.1967, kol. 4108-4117, 4144-4145).

Uit die sportbeleid van adv. Vorster was dit duidelik dat Vorster wel in die volgende opsigte van Verwoerd se sportbeleid afgewyk het:

- * Vir die eerste keer is amptelik van regeringsweë ingestem dat Suid-Afrika deur 'n enkele veelrassige span by die Olimpiese Spele verteenwoordig kan word en dat Suid-Afrikaners van verskillende rasse oorsee teen mekaar mag meeding.
- * Nooit voorheen is aangebied dat veelrassige toernooie soos om die Kanadabeker en Davisbeker in Suid-Afrika mag plaasvind nie.

* Hoewel Vorster die Maori-kwessie doelbewus in dubbelsinnige terme behandel het, was dit die eerste keer dat 'n Suid-Afrikaanse Premier amptelik verklaar het dat Maori's (die vae onderskeiding tussen spelers met Maori-bloed en volbloed-Maori's ten spyt) in 'n All Black-rugbyspan in Suid-Afrika ontvang sou word.

* Die Premier het by implikasie gesê dat Basil D'Oliviera as lid van 'n MCC-krieketspan vir Suid-Afrika aanvaarbaar sou wees, mits aan die drie voorwaardes wat hy gestel het, voldoen word.

B J Vorster was deeglik bewus van die nadelige effek wat die meningsverskille oor sport op NP-teenheid kon hê en het geprobeer om bedenkinge oor sport op alle vlakke te neutraliseer. In opdrag van hom het dr. Connie Mulder, die NP-inligtingshoof, 'n breedvoerige inligtingstuk oor die sportbeleid opgestel wat in Skietgoed, die party se inligtingsblad, gepubliseer is. Dit was 'n volledige weergawe van die sportverklaring met meegaande kommentaar. Die belangrikste stellings daarin is die volgende:

* Geen uitsonderings sal ten opsigte van apartheid in binne-landse sport in Suid-Afrika gemaak word nie.

* 'n Nuwe benadering met betrekking tot Suid-Afrika se deelname aan die Olimpiese Spele was noodsaaklik, omdat skorsing uit

die Olimpiese Vereniging bykans volkome sportisolasië vir Suid-Afrika sou meebring. Die veelrassige Suid-Afrikaanse span vir die Olimpiese Spele sal nie Springbokbaadjies dra nie.

- * Indien Suid-Afrika as gasheerland vir die Kanadabeker- en Davisbeker-toernooie optree, sal hy volle beheer oor alle reëlins in verband met deelnemers en toeskouers hê. Dit laat ook nie die deur oop vir onbeperkte sportbetrekkings met anderskleurige lande nie.
- * Wat die Maori-kwessie betref, het die Premier sy voorganger se standpunt by Loskopdam opnuut onderskryf en bevestig. (In die lig van latere gebeure was hierdie beslissing 'n twyfelagtige stelling).

Hoewel daar aanvanklik ná B J Vorster se sportverklaring van April 1967 groot verwarring oor die Maori-kwessie in NP-geledere geheers het, het dit algaande al duideliker geword dat die regering bereid was om Maori's as lede van die All Black-toerspan van 1970 in Suid-Afrika te ontvang.

Vroeg in April 1968 is bekend gemaak dat die Suid-Afrikaanse Rugbyraad met die goedkeuring van die regering die Nieu-Seelandse Rugby-unie genooi het om hul sterkste toerspan in 1970 na Suid-Afrika te stuur. Suid-Afrikaanse koerante het die verwagting uitgespreek dat daar beslissing Maori's in die

1970-toerspan ingesluit sou word (Die Vaderland: 5.4.1968; Die Burger: 6.4. 1968; The Cape Argus: 6.4.1968; Sunday Times: 7.4.1968).

Vorster se weiering in September 1968 om die MCC-krieket-toerspan te aanvaar weens Basil D'Oliviera se insluiting, het onmiddellik in Nieu-Seeland en Suid-Afrika die vraag laat ontstaan of Maori-rugbyspelers met die All-Black-toer van 1970 vir die Suid-Afrikaanse regering aanvaarbaar sal wees. In antwoord hierop het B J Vorster op 27 September in Brakpan verklaar dat Suid-Afrika nie aan die Nieu-Seelandse rugbykeurders sou voorskryf wie hulle moes kies nie en dat spelers met Maori-bloed soos in die verlede in Suid-Afrika ontvang sou word. Die enigste voorwaarde was dat binnelandse verhoudinge in Suid-Afrika nie daardeur vertroebel moes word nie. Hierdie herhaalde aankondiging van die Premier dat Maori's in Suid-Afrika toegelaat sal word, het opnuut besware uit ultraregse geledere uitgelok.

Teen die einde van Augustus 1969, net voor die finale breuk in die NP, het die Maori-kwessie nogmaals op die voorgrond getree. Op 22 Augustus het minister Ben Schoeman in 'n veglustige luim by 'n NP-vergadering in die kiesafdeling Innesdal gesê dat die regering anderskleuriges in besoekende Nieu-Seelandse en Franse rugbyspanne sal toelaat omdat dit in belang van Suid-Afrika se internasionale betrekkinge is en nie

die einde van die Blanke beskawing sal beteken nie. Kort hierna het Gerrie van der Merwe, leier van die Nasionale Jeugbond van Transvaal, egter beweer dat die Eerste Minister gesê het dat Maori's nie na Suid-Afrika sal kom nie.

Volgens Hoofstad, regsgeesinde Pretoriase dagblad onder die redakteurskap van dr A P Treurnicht, sou spelers met Maori-bloed in Suid-Afrika aanvaar word, maar nie volbloed-Maori's nie. Hierdie uitlatings het protes in Nieu-Seeland veroorsaak en mnr Peter Philips, Suid-Afrikaanse konsul-generaal in Nieu-Seeland, sowel as dr Danie Craven, president van die Suid-Afrikaanse Rugbyraad, moes inderhaas versekerings gee dat Maori's as lede van 'n All Black-span welkom is in Suid-Afrika en gelyke behandeling met Blankes sal ontvang. Die Minister van Sport, Frank Waring, het amptelik bevestig dat 'n All Black-span wat Maori's insluit, wel in Suid-Afrika ontvang sou word (Die Beeld: 24.9.1969; Die Transvaler: 23.8.1969 en 1.9.1969; Hoofstad: 1.9.1969; Rand Daily Mail: 2.9.1969; The Star: 2.9.1969).

Adv Vorster tref 'n duidelike verskil tussen persoonlike verhoudinge en interstaatlike verhoudinge wanneer hy in die Volksraad verklaar:

"Ek sê ek maak 'n verskil tussen persoonlike en interstaatlike verhoudinge. Om dit vir die agbare lid verder te illustreer, dit

is nie ons beleid dat daar sosiale vermenging tussen Blankes en nie-Blankes in Suid-Afrika moet wees nie, maar omdat ek hier met 'n interstaatlike verhouding te maak het, kan ek die Eerste Minister van Lesotho ontvang soos ek hom ontvang het, want dit is nie 'n persoonlike verhouding nie, maar 'n interstaatlike verhouding. Ek ontvang hom as die eerste minister van sy land, net soos my ou mense en die agbare lid se ou mense, mense van daardie stand baie jare gelede ontvang het, soos die Vrystaatse Volksraad vir Mosjesj ontvang het in Bloemfontein" (Debatte van die Volksraad: 11 April 1967, Kolom 4112-4114).

Met hierdie geskiedkundige beleidsverklaring deur adv Vorster het talle sportgeesdriftiges onregstreeks die groen lig gesien vir toestemming dat Maori's in die All Black-span van 1970 na Suid-Afrika ingesluit mag word.

5. TERUGSLAG: BASIL D'OLIVIERA, 1968

'n Belangrike geval op die kalender van politieke sportgebeure was die van Basil D'Oliviera in 1968. Vir Suid-Afrikaanse krieket was die naderende Engelse toer na Suid-Afrika in 1968 van deurslaggewende belang. Dit sou bewys dat Suid-Afrika steeds stewig geanker is in internasionale krieket. Die toer-span het in die algemeen bekend gestaan as die MCC. Die MCC krieketspan, "Marylebone Cricket Club", is die amptelike Engelse krieketspan. Sodra hierdie span in 'n toets optree

staan hulle bekend as Engeland. Die span word ook saamgestel deur die Engelse krieketkeurders.

Die aanvanklike MCC-span wat gekies is om deur Suid-Afrika te toer, het nie die Suid-Afrikaanse kleurling Basil D'Oliviera ingesluit nie. Die MCC is onder geweldige druk hieroor gelaas, omdat daar afgelei is, dat Suid-Afrika se binnelandse politiek hulle gedwing het om hom nie te kies nie. Die MCC se verweer was dat hy van stryk was en dat die span dus bloot op meriete gekies is. Verder het die Engelse krieketkomitee beweer dat D'Oliviera se boulwerk op harde baanblaaie nie as goed genoeg beskou word nie - en dit is die soort baanblaaie wat Suid-Afrika het (Geysers: 1976, p. 92; D'Oliviera: 1980, pp. 59-61; Kotze: 1978, pp. 67-70).

Met die onttrekking van Tom Cartwright as gevolg van 'n besering uit die toerspan, is D'Oliviera in die span ingesluit. Sy eie opmerking lui soos volg:

"12 September 1968 - Tom Cartwright broke down through injury and I was summoned to take his place in the tour party; a batsman replacing a bowler" (Soos aangehaal in D'Oliviera: 1980, p.60).

Die politisering van die situasie deur veral die media het vir die Suid-Afrikaanse regering onaanvaarbaar geword. Dit

was dus nie 'n verrassing toe die Suid-Afrikaanse regering baie skerp gereageer het op D'Oliviera se "politieke" insluiting nie.

Adv. Vorster het 'n uitgebreide verklaring ten tye van die Nasionale Party-kongres in Bloemfontein op 17 September 1968 gelewer. Die volgende uittreksel illustreer die regering se standpunt:

"From then on Sir, the matter passed the realm of sport to the realm of politics the team as constituted now is not the team of the MCC. It is the team of the Anti-Apartheid Movement. It is the team of SANROC. It is the team of Bishop Reeves. It is the team of political opponents of South Africa. It is the team of people who don't care about sport or sport relations at all by people who's interest are not the game, but to gain certain political objectives which they don't even attempt to hide" (Soos aangehaal in Geysler: 1976, p. 92).

Die toer van die MCC-krieketspan is 'n week later amptelik afgelas.

Die impak van hierdie gebeure was geweldig en het dan ook 'n baie negatiewe uitwerking op Suid-Afrika se internasionale sportbetrekkings gehad. Gelukkig vir Suid-Afrika was die 1969/70 Australiese Kriekettoer na Suid-Afrika reeds so ver

georganiseer en die druk op die Australiërs veel minder sodat die toer wel plaasgevind het. Dit was ook die laaste internasionale krieketspan wat Suid-Afrika besoek het. Van toe af was krieket aangewese op die sogenaamde rebelletoeere, wat nie werklik die impak het as volle internasionale spanne nie.

Die gevolge van die D'Oliviera-debakel word vandag nog ten opsigte van Suid-Afrikaanse sport gevoel. Dit het inderwaardeid die einde van krieketkontak tussen Suid-Afrika en Engeland beteken.

6. GEBEURE IN 1970

Die jaar 1970 het vir Suid-Afrikaanse sport verdere isolasie beteken. Die groot "gebeurtenis" was die skorsing van Suid-Afrika uit die Internasionale Olimpiese Komitee. Gedurende Maart 1970 het die lidlande van die Opperraad vir Sport in Afrika besluit dat hulle die Olimpiese Spele in München, West-Duitsland, in 1972 sou boikot indien Suid-Afrika sy lidmaatskap van die IOK sou behou.

Dit is belangrik om net 'n breë oorsig te gee oor die houding jeens Suid-Afrika met betrekking tot die Olimpiese Spele wat aanleiding gegee het tot die skorsing van Suid-Afrika in 1970.

In 1908 tree Suid-Afrika tot die Internasionale Olimpiese Beweging toe, en in 1955 klap die eerste skote in die veldtog teen sy lidmaatskap. Eerwaarde Trevor Huddleston, 'n uitgesproke teenstander van die apartheidsbeleid, verklaar aangaande Suid-Afrika se lidmaatskap en deelname aan die Olimpiese Spele:

"The Olympic Games are open to all competitors from the whole world over with the exception of the non-white peoples of South Africa. South African teams to these Games have so far been selected from the white population of the country although the other sections have produced men of Olympic status" (Soos aangehaal in Lapchick: 1975; p. 22).

Tydens 'n vergadering van die Internasionale Olimpiese Komitee gedurende 1963 in Baden-Baden (Wes-Duitsland) word die Suid-Afrikaanse Olimpiese en Nasionale Spele-Vereniging kragtens 'n meerderheidsbesluit van die komitee voor die volgende keuse gestel:

"That the SAOC be told that it must make a firm declaration of its acceptance of the spirit of the Olympic Code and in particular of Principle I and Rule 24 read together, and must get from its government by December 31st 1963 a change in policy regarding racial discrimination in sports and competitions in its country, failing which the South African National Olympic Committee will be debarred from entering its teams in the Olympic Games" (Soos aangehaal in Lapchick: 1975, p. 52; Horrell: 1968, p. 14).

So het Suid-Afrika te staan gekom teenoor die opvatting dat sportliggame in staat sou wees om die politieke stelsel van 'n land te bepaal of te rig. Op grond van bogenoemde keusestelling het die IOK dan ook tydens die daaropvolgende vergadering in Innsbruck (Oostenryk) gedurende Januarie 1964 besluit om die uitnodiging aan die Suid-Afrikaanse Olimpiese en Nasionale Spele-Vereniging om 'n span na die Tokio-Spele van 1964 te stuur, terug te trek. Riordan dui in sy boek, Soviet Sport: Background to the Olympics, die prominente rol aan wat die Sowjet-Unie gespeel het in die opskorting van Suid-Afrikaanse deelname:

"The Soviet Olympic Committee instigated moves in 1962 to exclude South Africa from the Olympic Games; the moves succeeded, and South Africa has subsequently not been able to compete in the Olympic" (Riordan: 1980, p. 159).

Ondanks versekeringe van die kant van die Suid-Afrikaanse regering dat 'n gemengde merietespan Suid-Afrika by die Mexiko-Spele van 1968 sou verteenwoordig ('n uitnodiging tot deelname is ontvang op aanbeveling van 'n IOK-feitesending onder die voorsitterskap van die latere president van die IOK, Lord Killanin, wat Suid-Afrika in 1967 besoek het), swig die IOK onder ekstremistiese politieke druk vanuit die Organisasie vir Afrika-Eenheid, wat aanbeveel dat alle Afrikastate die Spele moet boikot uit protes teen die deelname van Suid-Afrika en steun hulle die boikotdreigemente van die kant van die Sowjet-Unie, Kommunistiese Oosblok-lande, Asiatiese state,

Italië en die Amerikaanse Negers. Op 26 April 1968 trek die IOK weer eens 'n uitnodiging tot Suid-Afrikaanse deelname terug.

In 'n hoofartikel in die Sunday Express van 28 April 1968 word hierdie terugtrekking soos volg beskou:

"Politics, not the Olympic ideal, mob law and not the Olympic Movement's legal procedures had won the pre-Olympic test. It has been shown that validly taken decisions can be reversed because of the vile threats of a venomous and vociferous pressure group"
(Sunday Express: 28.4.1968).

Hierdie polities-gemotiveerde veldtog som mnr. Rudolf Opperman, voorsitter van die Suid-Afrikaanse Olimpiese en Nasionale Spele-Vereniging, op in dié woorde: *"They won't be satisfied until they get a black Prime Minister"* (Lapchick: 1975, p. 195). Espy beaam hierdie stelling as hy beweer:

"The issue of sport was just a vehicle for expressing Africa's general opposition to the South African policy of apartheid and white rule. South Africa's intense preoccupation with sport provide an ideal arena of opposition for Africa's overall campaign In essence, sport as such had nothing substantively to do with the African position against political conditions in South Africa, but the Olympic Games and sport as a worldwide forum determined Africa's mode of opposition"
(Espy: 1979, pp. 128-129).

Gedurende Mei 1970 is Suid-Afrika by 'n IOK-vergadering van verskillende onreëlmatighede beskuldig, wat gelei het tot die skorsing. Die stemverdeling was 35 stemme teenoor 28 met drie lande buite stemming.

Mnr Rudolph Opperman, 'n lid van die Suid-Afrikaanse afvaardiging, het die politieke doelwitte van die Afrikastate so opgesom:

"After ten years of humiliation, what do you expect? They won't be satisfied until they get a Black Prime Minister" (Soos aangehaal in Lapchick: 1975, p. 195).

Espy het hom soos volg uitgelaat oor die Swart State se doelwitte. Hy meen die kwessie van die sport was slegs die metode waardeur die Afrikastate hulle algemene teenkanting teen die Suid-Afrikaanse beleid van apartheid en wit regering wou toon (Espy: 1979, pp. 129-130).

Die koms van 1970 se All Blacks na Suid-Afrika het ook nie altyd vlot verloop nie. Groot onmin het in die Nasionale Party geheers as gevolg van die aankondiging van adv Vorster. Die Hertzog-ondersteuners was nog verheug oor die D'Oliviera-standpunt, toe adv Vorster aankondig dat Maori's wel in 1970 se All Black-toerpsan opgeneem kan word. Die Rand Daily Mail haal adv Vorster soos volg aan:

"When Dr Danie Craven asked me how the invitation to New Zealand for the 1970 tour should be worded, I told him to word it precisely as he did in all the years in the past we will receive them as we have in the past and will give them our warm and traditional welcome" (Rand Daily Mail: 28 September 1968).

Hierdie nuwe sportbeleid van die Vorster-regering, het dit nou moontlik gemaak dat anderskleurige sportspanne na Suid-Afrika kon kom, mits hulle sonder enige politieke bymotiewe in spanne ingesluit is. Die insluiting van Basil D'Oliviera in die MCC se span was deurtrek met politieke bymotiewe.

7. GEBEURE TEN OPSIGTE VAN SPORT EN DIE SPORTBELEID IN DIE SEWENTIGERJARE

In 'n onderhoud met Gert Kotzé, sportredakteur van die Transvaler, in Londen gedurende 1973, gee Peter Hain sy oogmerke met die sportaanslag teen Suid-Afrika te kenne. Dit gaan vir hom en sy meelopers om die daarstelling van 'n ander staatsbestel in Suid-Afrika. Hy voeg verder by dat die sport-aksies slegs 'n middel tot 'n groter doel is: Voordat die huidige bewind in Suid-Afrika nie omvêr gewerp is nie, sal boikotte teen Suid-Afrika voortduur al het elke individu die geleentheid, ongeag ras of kleur om op enige vlak vry van wetlike beperkings aan sport deel te neem (Kotze: 1978, p. 125).

In teenstelling hiermee verklaar adv Vorster in 1977 in 'n onderhoud met Kotze:

"Elke leier moet die eise van sy tyd in aanmerking neem. Met die besluit destyds oor die Maori's was dit, as hoofbeleidvertolker van my party, my standpunt dat Suid-Afrika nie aan Nieu-Seeland kan voorskryf wie om in sy rugbyspanne in te sluit nie. Ek wou 'n einde maak aan die impasse wat ontstaan het in die tradisionele rugby- en ander sportverhouding tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland"
(Soos aangehaal in Kotze: 1978, p. 63).

In dieselfde jaar laat adv Vorster hom oor die Maori-kwessie soos volg uit:

- * Dit was sy oortuiging dat Suid-Afrika nie aan Nieu-Seeland moet voorskryf wie en watter spelers sy keurders mag kies vir 'n span van daardie land na Suid-Afrika nie.
- * Hy het die besluit oor die Maori's nie eensklaps geneem nie. Omdat dit 'n belangrike aangeleentheid was, het hy, soos altyd sy gebruik was, dit met alle belanghebbende instansies en ook enkele vooraanstaande persoonlikhede bespreek. In alle gevalle is daar met hom saamgestem dat hy die regte besluit geneem het.
- * Op politieke terrein self het hy die aangeleentheid in die

kabinet en in die Nasionale Party-koukus bespreek, en laat bespreek, voordat daar tot 'n finale besluit geraak is. (Hy het ook by geleentheid privaat met mnr Jaap Marais daaroor gepraat).

* Hy het self die inisiatief in hierdie saak geneem - hy het nie gewag op versoeke van die Suid-Afrikaanse Rugbyraad nie (Kotze: 1978, pp. 74-75).

Die nuwe sportbeleid sou spoedig 'n brandnetel word tussen die sogenaamde "verkrampes" en "verligtes" in die Nasionale Party. Daar was selfs sprake dat sekere mense van die Nasionale Party oor die sportbeleid kon wegbreek. Die verkrampde heethoofde was onder andere dr Albert Hertzog en mnr Jaap Marais (tans leier van die Herstigte Nasionale Party).

Gedurende hierdie baie moeilike tyd binne die Nasionale Party sê dr A P Treurnicht (toe redakteur van Hoofstad) die volgende aangaande die sportbeleid:

"Ons aanvaar dus dat teen die agtergrond van ons beleid van nie-gemengde sport en met die nodige omsigtige hantering, Nieu-Seeland ons nie gaan vergas met Maori's nie. Ek vind dus in die sportkwessie nog nie 'n rede om van die Nasionale Party weg te breek nie" (Hoofstad: 25 April 1969).

Minister Ben Schoeman, senior segsman in die Vorster-kabinet,

sê reguit dat hy geen beswaar sou hê as Maori's in All Blackspanne ingesluit sou word nie, trouens dit het alreeds in die verlede gebeur. Ook Frankryk is by die sport-politiek betrek. Daar is 'n vraag aan hom gestel aangaande wat die regering se houding sou wees as daar 'n swarte in die Franse Rugbyspan ingesluit sou word. Hy het geantwoord deur te vra of dit regverdig sou wees as Suid-Afrika as gevolg van 'n swartrugby-speler sy land se veiligheid op die spel moes plaas, deurdat die Franse regering kan besluit om nie meer wapens aan ons te verkoop nie (Saaiman: 1981, pp. 179-180).

Om die oppervlakkige vrede binne die party te illustreer, word die volgende woorde van Minister Ben Schoeman aangehaal:

"Jaap Marais het heeltyd op die verhoog gesit en alles stilswyend aangehoor. Hy het geen poging aangewend om die Partybeleid te verdedig nie. Dit was vir my duidelik dat Jaap Marais en sy maats vasgevat moes word" (Schoeman: 1978, p. 361).

Die woorde het geval op 22 Augustus 1969 terwyl Minister Ben Schoeman 'n vergadering in mnr Jaap Marais se kiesafdeling, Innesdal, toegespreek het.

Tydens die Transvaalse Kongres van die Nasionale Party, gehou op 9 September 1969, het dr Hertzog die volgende te sê gehad oor die sportbeleid:

".... ek kan nie help om probleme met die nuwe sportbeleid te hê nie Of ons sou sê, dat ons sportbetrekkinge met Nieu-Seeland het en nie met Maori's nie, bly dit 'n feit dat as daar Maori's in die span is, kom hulle nie net rugby speel nie. Hulle gaan ook op sosiale funksies wees, waar hulle saam met ons dogters aan tafel gaan sit en met ons dogters dans" (Schoeman: 1978, p. 364).

Hy het voortgegaan:

"Dansery met blanke Suid-Afrikaanse meisies sal 'n president skep wat die dun ent van die wig is. As hy die wig eers eenkeer in die deur het, sal hy die deur nooit weer kan toemaak nie" (Rapport: 2 Desember 1973).

Hy sluit af met die volgende woorde:

"as u my hieroor uit die Party wil sit, laat ek dit in u hande"
(Schoeman: 1978, p. 364).

Die Nasionale Party was finaal aan die skeur oor die sportkwessie. Aangaande die finale breek in die Party merk Scholtz tereg op:

"Sport, wat deur die jare veertig en daarna op sonderlinge wyse meegehelp het om die Afrikaner saam te bind, het hier die faktor geword wat verdeel het" (Rapport: 2 Desember 1973).

Met die "Maori-verkiesing" in April 1970 is die Herstigte Nasionale Party met 'n geweldige (vernederende) meerderheid by die stembus verslaan.

Onder die nuwe "sportbeleid" besoek die eerste verteenwoordigende span uit Nieu-Seeland Suid-Afrika met vier gekleurde spelers daarin.

Die 1973-Springboktoer na Nieu-Seeland is as gevolg van druk deur daardie land se regering "uitgestel". Protesbewegings in Nieu-Seeland en in ander dele van die wêreld het nou daarop begin aandring dat Suid-Afrikaanse spanne ook veelrassig moes wees. Suid-Afrika het stelselmatig begin om sy beleid in hierdie opsigte te verander tot waar ons vandag is met Kleurlinge en Swartes as volwaardige Springbokke.

Die All Black-toer van 1976 deur Suid-Afrika het geen politieke botone gehad nie. Die veelbesproke Springboktoer van 1981 is nog vars in die geheue. Alhoewel die twee regerings nie betrokke was nie, kan gesê word dat die Nasionale Party van Nieu-Seeland sy sukses tydens die algemene verkiesing later daardie jaar grootliks te danke gehad het aan sy besluit om die toer te laat plaasvind. Daar kan ook met reg beweer word dat die Nieu-Seelandse regering verantwoordelik was vir die gemoedskepping in daardie land wat aanleiding gegee het tot die uiteindelijke kansellering van die 1985-toer.

Nieu-Seeland se huidige beleid oor sportverhoudinge met Suid-Afrika is dat geen visums toegestaan sal word aan Suid-Afrikaanse sportspanne of individue wat Suid-Afrika verteenwoordig nie, terwyl dit algemeen bekend is dat die Suid-Afrikaanse regering hom nie met die besluite van sportliggame inmeng nie.

Die teenswoordige standpunt van die regering is:

Sport en politiek behoort nie onlosmaaklik verbind te wees nie. Dit is juis dié uitgangspunt wat daartoe gelei het dat die Regering sy voorskrifte aan en betrokkenheid by sport uitgeskakel het sodat die hoofogmerke van die Regering se sportbeleid tans die volgende is:

- Om alle sportmanne en sportvroue in Suid-Afrika die geleentheid te gee om hul potensiaal ten volle te ontwikkel.
- Om sport te ontwikkel op 'n manier ten einde gesonde inter-groepverhoudings in Suid-Afrika te bewerkstellig.
- Om enigiets in sport te vermy wat kan lei tot konfrontasie, verwydering en bitterheid in ons land.

8. SLOTGEDAGTE

Oor die algemeen is die moontlikheid blykbaar nie meer daar tot sport nog los van die politiek kan geskied nie. Dit is immers nog die ideaal waarvoor 'n organisasie soos *FREEDOM IN SPORT* hom beywer. Ongelukkig is dit tans die situasie dat sport as 'n politieke middel gebruik word om Suid-Afrika by te kom. Trouens, nie net teen Suid-Afrika nie, maar dit word ook deur die super-moondhede gebruik as 'n politieke speelbal teen mekaar. Dink maar byvoorbeeld hoe die VSA die Olimpiese Spele in Moskou geboikot het ná die Sowjet-inval in Afganistan

en uit vergelding die USSR se boikot van die Olimpiese Spele in Los Angeles.

Wat die regering betref, kan sport in Suid-Afrika los van die politiek beskou word. Ongelukkig is daar organisasies in Suid-Afrika soos die UDF-geaffilieerde SACOS wat dit nie so wil sien nie en wat sport nog steeds as 'n politieke hefboom teen die Regering wil gebruik. Die verklaarde beleid van die Regering oor sport en politiek is duidelik. Alle sportliggame in Suid-Afrika is outonoom. Hulle mag sport oor die kleurgrens beoefen en sportfasiliteite mag deur alle sportgroepe gebruik word. Geen owerheidstoestemming is deur toeskouers nodig om 'n sportbyeenkoms by te woon nie. Insgelyks het spelers nie owerheidstoestemming nodig om op enige sportgronde in Suid-Afrika te speel en om by enige sportklub aan te sluit nie. Voorgenoemde is 'n universele beginsel wat regdeur die Vrye Wêreld onderskryf word en dit is 'n feit dat daar tans min lande in die wêreld is wat kan aanspraak maak op so min regeringsbetrokkenheid by sport as in Suid-Afrika.

DR VERWOERD SE LOSKOPDAM-TOESPRAAK

"Ons het op die oomblik die argumentasie aan die gang op dié terrein wat ek nie graag oor sou wou praat nie, naamlik in verband met ons voetbalspan in Nieu-Seeland. Maar ek word gedwing om daaroor te praat omdat daar soveel in die jongste tyd openlik oor geskryf en gesê is in opposisiekoerante wat vir my verplig om baie duidelik en ondubbelsinnig my eie en die regering se standpunt te stel.

"Daar het ons die geval dat 'n span van Suid-Afrika, wat volgens ons gebruik 'n blanke span is, waarin daar ook nie-Blankes is, nie nie-Blankes waarop ons neersien nie, nie-Blankes van heeltemal 'n hoë peil, nie-Blankes vir wie se tradisies ons ook eerbied kan hê, maar in elk geval, hier gaan ons na 'n ander land waarin daar beide Blankes en 'n aansienlike minderheidsgroep van sekere nie-Blankes is, die Maori.

"In daardie land, weens daardie omstandigheid, het daar 'n vorm van integrasie ontwikkel. Ek wil dit nie beoordeel nie, en ek wil dit ook nie kritiseer nie. Dit is daardie land se sake, dit is daardie land se gebruike, en hy het die volste reg daarop. Dit is sy besigheid en nie ons s'n nie, en ooreenkomstig ons basiese beginselhouding, sê ons dat wanneer jy na 'n ander land gaan en jy is die gas van daardie ander land, dan gedra jy jou volgens daardie land se omstandighede en

volgens sy verwagtings. En dus gaan ons span daarheen en ons sal speel teen blanke Nieu-Seelanders, of Blankes en Maori's, of Maori's, net soos Nieu-Seeland dit reël. Dit is hulle saak, want die feit dat ons die uitnodiging aanneem het om na daardie land te gaan, beteken dat ons gewillig moet wees om ons aan te pas by daardie land se gewoontes.

"En dit is ook reg, want dit is in ooreenstemming met ons grondbeginsel waarop ons hele geveg van ons voortbestaan berus, naamlik van nie in te meng in 'n ander staat se sake nie, waarby dan die ander sy ook is, dat ons laat geen ander land toe om in te meng in ons sake nie."

H O O F S T U K 4

RUGBYBETREKKINGE AS POLITIEKE FAKTOR IN NIEU-SEELAND

HOOFSTUK 4

RUGBYBETREKKINGE AS POLITIEKE FAKTOR IN NIEU-SEELAND

1. HISTORIESE OORSIG VAN RUGBYBETREKKINGE TUSSEN NIEU-SEELAND EN SUID-AFRIKA

As daar gesoek word na die historiese begin van rugbybetrekkings tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland, lei dit ons 66 jaar terug. In die jaar 1919 het Suid-Afrika teen 'n Nieu-Seelandse "Dienste-span" gespeel.

Selfs toe al was daar 'n nie-statutêre "probleem" rondom 'n gekleurde speler. In daardie jaar was daar 'n Asiatiese speler in die Nieu-Seelandse span. In die brosjure, *The Possible Dream in South Africa* word dit so gestel:

"The South African rugby administrators cleared the way for him to play. Little did they realize, at that time, this was the earliest beginnings of their struggle for the right of all to play the game in South Africa. That was 66 years ago"

(Campbell: 1985, p. 4).

In 1921 is die eerste amptelike toets tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland gespeel. Die geskiedkundige wedstryd is gespeel in Carisbrook, Dunedin, op Saterdag, 13 Augustus

1921. Attie van Heerden het die heel eerste drie gedruk in 'n toets tussen die twee lande. Hierdie eerste toetswedstryd het gelykop geëindig.

Sewe jaar later het die All Blacks hulle eerste verskyning in Suid-Afrika gemaak onder kapteinskap van Maurice Brownlie. Die toetsreeks het gelykop geëindig en is dit nog die enigste All Blackspan wat twee toetse in Suid-Afrika kon wen.

Selfs die oorlog kon nie die tradisie breek nie.

"The last game before the war in 1937 saw one of the greatest Springbok teams in New Zealand. Before 58 000 people they beat the All Blacks in the final test, 17-6, to win the series. The war however did not stop the great rugby tradition, every time New Zealanders and South Africans met in the desert, a scrummage would ensure, and to this day, the friendships established still continue of which 'The Book' bears witness", aldus Campbell (Ibid).

Die rugbybande is weer in 1949 hervat met die All Blacktoer na Suid-Afrika in daardie jaar. Ongelukkig het iets anders ook kop begin uitsteek - Politiek. Soos Campbell tereg opmerk:

"Because rugby commanded such popularity as a spectacle, because of its exposure world-wide through the media, because the players have no franchise to answer back (unlike the powerful vested interests of business), politicians representing all shades of opinion saw it as a powerful weapon to exploit their views"
(Ibid).

Twee stawende voorbeelde vanuit hierdie opmerking is onder andere die Gleneagles-ooreenkoms wat saamgestel is deur politici sonder die medewerking van sportliggame; en ook die politisering van die Olimpiese Spele as 'n wêreldskou-spel.

Nieteenstaande al die inmenging het die tradisie bly voortbestaan, *"because it stands for comradeship, co-operation, not isolation,"* aldus Campbell (Ibid). Vir die ware sportman het politiek niks met sport as sulks te doen nie. Campbell sluit hierdie historiese oorsig van rugbybetrekkinge tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland af met die volgende betekenisvolle opmerkings:

"Indiscreet criticism against sports people by politicians has been fired down those range too often. Public opinion now shows beyond all doubt they are fed-up with this interference, and future elections will reflect their feelings. Apart from the rugby playing aspects the very presence of those who come to our shores for this New Zealand tour, 1985, enthusiasm for change and gives recognition

to all those involved with it.

"Going back to the end of the 1921 series, the toast was 'Till we meet again'. Long may this continue" (Ibid).

2. DIE POLITISERING VAN DIE SPORTBETREKKINGE

Sportbetrekkings tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland was nog altyd vir albei lande van groot belang. Sedert die vroegste tye is kontak op verskillende vlakke deur verskeie sportsoorte gemaak. Vir sportmanne en sportvroue was die deelname wedersyds van belang, want hulle het geglo dat sport 'n brug is waardeur bande gebou kan word.

Vir politici het hierdie sportkontak veel meer as blote deelname beteken. Die handhawing van sportbetrekkings met Suid-Afrika word deur die twee hoof politieke partye in Nieu-Seeland, te wete die Arbeidersparty en die Nasionale Party, uitgebuit vir politieke doeleindes. Hierdie uitbuiting is nie bloot net om politieke gewin nie, maar dit is selfs verhef tot 'n openbare debatspunt wat soms alle grense van logiese denke en die persepsie van burgerlike vryheid oorskry het.

Sportkontak met Suid-Afrika en veral kontak op rugbygebied het al 'n deurslaggewende rol in algemene verkiesings in Nieu-Seeland gespeel. Die sportbetrekkings met Suid-Afrika

het nie net 'n politieke kleur gekry nie, maar het 'n politieke speelbal geword tussen politici eendersyds en die gemeenskap andersyds.

In hierdie verband haal Opperman betekenisvol aan dat,

"Sport is so important to New Zealanders that Government can stand or fall on this issue" (Opperman: 1978, p. 340).

Terry McLean, bekende Nieu-Seelandse sportskrywer, skryf in The Star van 3 Februarie 1972:

"South African interest in the election yesterday, 2nd of February, of Mr Jack Marshall to succeed Sir Keith Holyoake as Prime Minister of New Zealand could centre on the new Premier's attitudes and actions as to sporting relations between the two countries,"

(The Star: 3 February 1971, p. 36).

McLean gaan voort en skryf dat na wat verneem word, die premier, mnr Marshall nie baie ingenome was met die 1970-toer, in Suid-Afrika nie. Tot in die doodsnikke van daardie toer het hy nog druk op die Nieu-Seelandse Rugbyunie uitgeoefen om die All Blacks weg te hou uit Rhodesië en Suidwes-Afrika. Die Nieu-Seelandse Rugbyunie het ingestem om hierdie twee wedstryde in

Rhodesië en Suidwes-Afrika¹⁾ af te stel, as mnr Marshall bereid sou wees om dit landswyd in Nieu-Seeland bekend te maak dat hy dit voorgestel het. Met die algemene verkiesing van 1972 om die draai, skryf McLean na aanleiding van die Nieu-Seelandse Rugbyunie se versoek aan mnr Marshall, die volgende:

"At this direct confrontation Mr Marshall took no action and the All Blacks completed their tour without further political problems in their own countries" (Ibid).

Nog 'n sprekende bewys van die belangrikheid van sportbetrekkings in verkiesingsstryde in Nieu-Seeland kom vanaf die Oud-All Black-speler Graham Thorne. Thorne word soos volg deur Phil Zaayman, sportredakteur van Rapport, op 23 Januarie 1972 aangehaal:

Niks kan die Springbok-rugbytoer aanstaande jaar, 1973, deur Nieu-Seeland verongeluk nie, mits die huidige Nieu-Seelandse regering, die Nasionale Party aan bewind bly. Gebeur dit egter nie, kan ons maar vergeet (Rapport: 23 Januarie 1972).

Voor die algemene verkiesing van 1972 in Nieu-Seeland het mnr Norman Kirk van die Arbeidersparty soos volg sy party

1. As gevolg van die internasionale fokus op die volkeregtelike status van die twee gebiede.

se beleid jeens die voorgestelde 1973-Springbok-rugbytoer na Nieu-Seeland uitgespel:

As die Arbeidersparty in Nieu-Seeland aan bewind was, sou hy nie die Suid-Afrikaanse rugbytoer van 1973 verhinder nie, maar hy sou ook nie die besoek aanmoedig nie (Vgl. Le Roux-versameling, No. 2).

Mnr Kirk het voortgegaan en gesê dat die Arbeiders se houding jeens die toer gegrond is op twee duidelike beginsels - algehele teenkanting teen apartheid en algehele steun vir 'n vrye en demokratiese gemeenskap in Nieu-Seeland.

Die Arbeidersparty het die algemene verkiesing van 1972 gewen, waarna mnr Kirk sy standpunt verander het en die 1973-Springboktoer na Nieu-Seeland afgelas het.

Op 10 April 1973 maak die Nieu-Seelandse Rugbyunie bekend dat 'n brief van die Premier, mnr. Norman Kirk, ontvang is waarin hy vra dat die Nieu-Seelandse Rugbyunie aan die Suid-Afrikaanse Rugbyraad moet laat weet dat die 1973-toer afgelas moet word. (Kyk Bylae 2, p. 100).

Die Volksblad haal onder andere die volgende aan uit die brief aan die Nieu-Seelandse Rugbyunie.

h Toer deur h Springbok-rugbyspan wat slegs uit blankes gekies is, sal meningsverskil oor rassesake in Nieu-Seeland verskerp en spanning binne die gemeenskap skep (Die Volksblad: 10 April 1973).

Vervolgens slegs enkele grepe uit die brief van mnr Kirk aan die Nieu-Seelandse Rugbyunie.

- * Die regering het alle situasies wat geskep is deur die toer, deeglik ondersoek;
- * Alle moontlike raad is ingewin en die aspek is op alle vlakke bespreek;
- * Samesprekings wat met die Rugbyunie gevoer is, het duidelik geblyk dat die Unie nie bereid was om aan Suid-Afrika voor te skryf hoe hy sy span moes kies nie;
- * Die toer sal Nieu-Seeland se breëre internasionale betrekkinge skaad;
- * Ernstige probleme skep binne die Statebond;
- * Wanorde en geweld sal aan die orde van die dag wees, wat verdeeldheid in Nieu-Seeland sal skep;
- * Dit laat die regering geen keuse as om so 'n stap te neem nie.

Die regering het ook die volgende verklaring in die brief uitgereik:

Die regering verklaar dat wanneer duidelik getoon is dat alle Suid-Afrikaners 'n gelyke geleentheid het om in gemengde proewe vir 'n Springbokspan geskies te word dit geen beswaar sal hê teen 'n besoek deur so 'n span nie; inderdaad sal hy dit verwelkom (Die Volksblad: 10 April 1973).

Hierop volg 'n besluit deur die Suid-Afrikaanse Rugbyraad dat die volgende kabelgram aan die Nieu-Seelandse Rugbyunie gestuur moet word:

"The South African Rugby Board wish to place on record its deepest appreciation for the stand taken by die New Zealand Rugby Union throughout the trying times they experienced as a result of the pressures of non-rugby organisations and political bodies and for fighting the cause of rugby and its right to run its own affairs stop We believe that the bonds of friendship between the rugby sections of our two countries can only be strengthened by the trials and ordeals that we have experienced and will in the end lead to victory for the game itself stop We regretfully accept the position and share the sentiments expressed in your cable" (Afskrif van Kabelgram, S A Rugbyraad, Kaapstad).

Gabe David, bekende sport-joernalis, berig uit Nieu-Seeland in Die Volksblad (11 April 1973) dat die Nieu-Seelandse Rugbyunie baie sterk standpunt ingeneem het teen die Premier se brief aan hom. Die Nieu-Seelandse Rugbyunie se verklaring

lui onder andere soos volg:

Op 'n vergadering vandag het die uitvoerende bestuur van die Nieu-Seelandse Rugbyunie eise en 'n versoek van die regering oorweeg dat die Suid-Afrikaanse Rugbybond in kennis gestel word dat ons uitnodiging uitgestel moet word. Met diepe spyt meen die bestuur dat, hoewel hy baie van die stellings van die eerste minister nie aanvaar nie, dit geen alternatief het as om onder protes aan hierdie versoek toe te gee nie en ons sal die Suid-Afrikaanse Rugbybond dienooreenkomstig inlig.

Die verklaring gaan voort en word afgesluit met die volgende snydende woorde na die Kirk-regering:

Hy keur die regering se besluit af om in 'n Nieu-Seelandse sportliggaam in te meng, net soos hy ook die bedrywigheide afkeur van diegene wat deur intimidasie en dreigemente van geweld en ontwrigting die hele aangeleentheid vererger het (Die Volksblad: 11 April 1973).

Ook in die verkiesing van 1975 het dieselfde kwessie van sportbetrekkinge tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland 'n strydpunt geword.

Die volgende uittreksel uit 'n berig uit Nieu-Seeland illustreer hoe sterk die saak na vore getree het tydens die voorverkiesingsveldtog:

"Die vonke spat reeds in die Nieu-Seelandse politiek oor die beoogde 1976 All Black-rugbytoer aanstaande jaar na Suid-Afrika. Die Arbeidersregering word aangeval oor sy standpunt van geen sportbande met Suid-Afrika nie en die rugbybonde en Nasionale Party, die vernaamste opposisie, staan saam ten gunste van sportbande" (Vgl. Le Roux-versameling, No. 3).

Dat rugby as sulks 'n besliste en selfs deurslaggewende rol in die Nieu-Seelandse algemene verkiesings gespeel het, blyk onder andere ook uit die volgende:

"Next year's, 1976, All Black rugbytour of South Africa is emerging increasingly as a key issue as the New Zealand general election approaches, with the two major parties making almost daily policy statements about the controversial visit" (Ibid).

Die All Black-rugbytoer van 1976 deur Suid-Afrika het ook die Arbeidersparty in Nieu-Seeland se nederlaag by die stembus bewerkstellig deurdat hulle deur mnr Robert Muldoon se Nasionale Party uit die kussings gelig is. Reeds in Augustus 1975 het The Truth geskryf dat die Arbeidersparty politieke selfmoord gepleeg het, met die opskorting van sportbetrekking met Suid-Afrika. Mnr Muldoon het die teenkanting van die Arbeidersparty teen die 1976-toer uitgebuit en besef dat 'n standpunt van nie-inmenging in sport binne 'n "rugby-mal" Nieu-Seeland 'n magtige wapen in die verkiesingstryd sou wees. Gedurende die verkiesingstryd verklaar mnr Muldoon dan ook:

"New Zealand is a free society; the Government treats its citizens as free, grown-up, responsible people; the Government will not move into areas of individual freedoms. The freedom of our citizens to travel overseas or to receive people from other countries is important. Any interference by the Government with the freedom to practise sport would mean a significant extension of power by the New Zealand government over an important aspect of the life of our people. Free people must be free to make decisions - right or wrong, within the confines of the law. We are, therefore, not prepared to say to a sporting association: No, you must not play sport with South-Africa, with Uganda, with the Soviet Union, with Taiwan or anyone else" (Odendaal: 1977, p. 159).

Dat mnr Muldoon se standpunt gegaan het om politieke gewin in die verkiesing van 1976 staan bo enige twyfel as gelet word op sy verklaring van 9 Maart 1981 op 'n perskonferensie in Wellington waar hy gesê het dat hy glo die meerderheid van die mense in Nieu-Seeland is gekant teen die rugbytoer van die Springbokke deur Nieu-Seeland gedurende 1981. Hy verklaar verder dat hy en sy regering gekant is teen die toer ingevolge die Statebondslande se Gleneagles-ooreenkoms wat 'n sportboikot teen Suid-Afrika voorstaan (Die Transvaler: 11 Maart 1981).

Die opskrif van Keith Hooper, 'n Nieu-Seelandse korrespondent van Nasionale Pers, het die laaste sê:

"Rugbybande met Suid-Afrika speel 'n belangrike rol in die aanstaande, 1975, algemene verkiesing in Nieu-Seeland; waarin die regering kan val" (Vgl. Le Roux-versameling, No. 3).

Na die verkiesing van 1975 het 'n gewese Premier mnr Wallace Rowling gesê:

Die verkiesingsneerlaag wat die Arbeidersparty gelei het, is grootliks gewyt aan die kwessie van sportbande met Suid-Afrika (Ibid).

Soos afgelei kan word aan die paar koerantberigte en stellings wat bespreek is, was daar selde in die sportarena so 'n vervlegting van sport en politiek soos dit in Nieu-Seeland ten opsigte van Suid-Afrika na vore getree het.

Die nuwe Eerste Minister vanuit die verkiesing van 1975, mnr Robert Muldoon, het hom egter nie maklik laat afskrik nie en het volhard met sy beleid van sportkontak met Suid-Afrika - 'n beleid wat hom waarskynlik die latere verkiesing (1984) gekos het. Met die Springboktoer-kwessie van 1981 het mnr Muldoon inderdaad weer die 1981-verkiesing gewen, maar na die 1981-toer het hy in 1984 verloor.

Die volharding van mnr Muldoon se sportkontak met Suid-Afrika het 'n onmiddellike verskerping van die sportveldtog teen Suid-Afrika in Nieu-Seeland laat opvlam. Dit was hoofsaaklik Afrika-lande wat hulle steun aan anti-Apartheidsorganisasies in Nieu-Seeland gegee het, wat die organisasies nou baie sterker na vore laat tree het. Hoe ernstig die Afrika-lande was, word weerspieël in die optrede van Abraham Ordia, president van die Opperraad vir Sport in Afrika. Hy het na Nieu-Seeland gegaan met die doel om mnr. Muldoon te sien, sodat hulle planne kon beraam om die 1976-toer na Suid-Afrika afgelas te kry. Aangesien mnr Muldoon geweet het wat Ordia ingedagte gehad het, het hy geweier om hom te woord te staan, aangesien hy geen diplomaat of regeringsverteenvoerder is nie.

In die Nieu-Seelandse koerant The Dominion van Woensdag, 9 Junie 1976, sê mnr Muldoon, soos aangehaal in sy eie woorde, aan joernaliste:

"Mr Ordia is not a diplomat, not a representative of a government, not a man the Government has to deal with."

Hy het voortgegaan en gesê:

"That is not to say that a Minister of Sport and Recreation might not have been available, as a courtesy; but it should not have been expected as a right which, if withheld, was to be interpreted as a snob" (The Dominion: 9 June 1976).

In 1975 het Bert Walker van die Nasionale Party vir Phil Amos, Minister van Opvoeding, versoek om ondersoek te laat instel in hoeverre anti-Suid-Afrikaanse propaganda van HART skole in Nieu-Seeland binnegedring het. (Die propaganda genoem "*The Law in South Africa today*" wat in skole in Nieu-Seeland versprei word, bevat 51 "feite" oor die lewe in Suid-Afrika). Walker het hom voorts soos volg uitgelaat:

Ek dink HART tree nie reg op nie. Hulle speel reg in die hande van die kommuniste. (Die Volksblad: 8 Desember 1975).

Jean-Claude Ganga, sekretaris-generaal van die Opperraad vir Sport in Afrika, het hom by die Spele in Montreal soos volg uitgelaat:

"If New Zealand does not change its policy and is invited to the next Commonwealth Games, scheduled for Edmonton, Alberta in 1978, Africa will stay away." (Morning Star: 28 July 1976).

Ganga het ook op 27 Augustus 1976, op 'n perskonferensie in Londen, dieselfde dreigemente geuiter (Beeld: 7 Junie 1976).

In 'n onderhoud met die tydskrif African Agenda verstrek Dennis Brutus die volgende redes waarom Nieu-Seeland uitgesonder word terwyl daar ook verskeie ander lande is wat sportbetrekkings met Suid-Afrika handhaaf:

- (i) Nieu-Seeland het in een jaar se tyd in 17 sportsoorte teen Suid-Afrika meegeding;

- (ii) Nieu-Seeland se mededinging teen Suid-Afrika word deur die Nieu-Seelandse regering goedgekeur;
- (iii) Oor die derde rede het hy hom soos volg uitgelaat:
"This third point is one that is difficult to understand if you're not involved in a sport like rugby. Rugby is South Africa's national obsession. It's even more important than religion or politics. This is the most important for South Africa. By the New Zealanders going to South Africa to play rugby, particularly immediately after the Soweto massacre, all of this was a demonstration of support not only for apartheid, but was evidence that here was a country that was friendly toward the South African racist system and coming to support them at the same moment that the rest of the world was horrified"
(African Agenda: June/July 1976).
- (iv) Vir Brutus is dit die belangrikste punt dat wanneer 'n land weens "rassisme" geskors is, geen ander land hierdie "rassisme" lewendig moet hou deur teen Suid-Afrika mee te ding nie (Ibid).

Op 14 Junie 1977 het mnr Muldoon in 'n verklaring gesê dat die All Blacks nooit weer teen die Springbokke rugby sal speel solank as die Suid-Afrikaanse span op 'n grondslag van rassisme en nie van itegrasie gekies word nie. Hy het hom voorts soos volg uitgelaat:

Ons het verander in die sin dat ons naam nou staan op 'n dokument wat aktiewe ontmoediging van sportbande nastreef. Ons is nou meer intens bewus van swart Afrika se gevoelens oor die kwessie
(Beeld: 15 Junie 1977).

Druk op mnr Muldoon se standpunt rakende sportbande met Suid-Afrika het egter van buite af toegeneem. As lid van die Britse Statebond word Nieu-Seeland, deur mnr Muldoon, 'n mede-ondertekenaar van die nou-bekende Gleneagles-ooreenkoms - 'n dokument waarin sportbetrekkings met Suid-Afrika ontmoedig word. Hierdie dokument het midde kom staan in die sport-politieke konflik tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland. Van die dokument sê Edward Grayson onder andere:

"Have you ever seen the text of the so-called Gleneagles Agreement? So-called, because its true title is the Commonwealth Statement On Apartheid in Sport - The Sports Agreement. If you have not seen its text, why not? - If you have, have you read it? If you have read it, have you understood it? If you have understood it, have you ever wondered why it has been persistently misunderstood, misinterpreted or just deliberately distorted?"

All or at least some of these questions need answers. For if war is much too important a matter to be entrusted to the generals, so sport is much too great a topic today to be left to sportspersons politicians. It concerns each and every member of a civilised community, whether concerned with sport or not.

Ideally, sport should be fun, joy and magic. Privately and personally it still can be. Publicly, however, it appears to have become the victim of commercial predators and political agitators. Even worse, the worlds of different sports and of individual sportspersons do not recognise or understand how in the past they have been manipulated and exploited personally, and are now the

objects of international political expediency. The English football team which was required to give the notorious Nazi salute at Berlin in 1938 on the advice of the British ambassador guiding the football association is but one example; the post-war 1945 Moscow Dynamo football tour of Britain was another. Yet today nowhere has this been more clearly demonstrated than through the Sports Apartheid Agreement, drafted at Gleneagles in Scotland and ratified in London in June 1977" (Soos aangehaal in Freedom in Sport: datum onbekend).

Hierdie dokument sien die lig in Junie 1977 grootliks as gevolg van die onttrekking van 'n groot aantal Swart Afrika-state van deelname aan die 1976-Montreal Olimpiese Spele as gevolg van die Nieu-Seelandse rugbytoer gedurende 1976 na Suid-Afrika, en dan die vrees wat bestaan het vir 'n herhaling daarvan met betrekking tot die Edmonton Statebondspele van 1978. Dit spreek van Nieu-Seelandse indirekte betrokkenheid tot die opstel van die dokument.

Hoewel die dokument vanuit die geleedere van die sogenaamde "New Commonwealth"* vertolk (geïnterpreteer?) word as 'n opskorting van alle sportkontakte met Suid-Afrika, is die vertolking daarenteen van die sogenaamde "White Man's Club"* waaronder dan Nieu-Seeland, dat dit hier gaan om sportkontak

*Verwysende na onder andere Jamaica, Nigerië, Tanzanië, dit wil sê die onafhanklike koloniale moondhede.

*Dit sluit die oorspronklike lede van die Statebond in: die Verenigde Koninkryk, Australië, Kanada, Ierse Vrystaat, New Foundland, Nieu-Seeland (waartoe ook Suid-Afrika voor 1961 behoort het).

met Suid-Afrika te ontmoedig. Soos mnr Muldoon dan ook tereg opmerk:

"At my instance, the Gleneagles Agreement was drafted in such a way that, although governments undertook to try to persuade their sportsmen not to have contact with South Africa under an apartheid system, we were not required to take away from our sportsmen and sporting bodies the freedom and right to make the final decision themselves.

'The agreement (i.e. on apartheid in sport) - which I made, and Britain made, and Australia made, and I believe Canada made and others as well - was that, abhorring apartheid, we would do our best to dissuade our sportsmen from contact with South Africa. With little or no opposition we explained to our colleagues that to take from our sportsmen and sporting bodies the right to make their own decision finally on whom they would play against or with was to take from them a freedom which they had always had and which was just one of many freedoms which the citizen should enjoy in a civilised country.

'Because New Zealand, and subsequently other countries, made it clear that they could not subscribe to an agreement which required them to abrogate the freedom of their sportsmen and prohibit sporting contacts.

'What they agreed to was to discourage sporting contacts and that they did successfully in our case, until the present (1981) rugby

tour. Now, unfortunately, and with the concurrence and I believe support of the Commonwealth Secretary-General, our colleagues of the New Commonwealth are trying to read the Gleneagles Agreement (i.e. on apartheid in sport) in a manner which suits their wishes but which is not in accordance with either its letter or the spirit and understanding in which it was drafted" (Ibid).

Ofskoon mnr Muldoon sterk standpunt teen sportkontak met Suid-Afrika ingeneem het, het hy sportlui nie die reg van keuse van deelname teen Suid-Afrikaanse sportlui ontsê/ontneem nie.

Suid-Afrika staar egter steeds die feit in die gesig dat al is sy sport totaal geïntegreer, sportboikotte teen die Republiek van Suid-Afrika sal voortduur totdat die hele samelewing totaal geïntegreer is - of soos gestel: "We seek black majority rule!" 'n Woordvoerder van die Britse Minister van Sport, mnr Hector Munro, lewer die volgende kommentaar teenoor The Star op 9 Junie 1980:

"Many people are confused about this, but the Gleneagles Agreement is perfectly clear. It does not matter if cricket, for example, is totally integrated. It is the integration of society that counts" (The Star: 9 June 1980).

Dat mnr Muldoon geswig het onder buitelandse druk met die ondertekening van die Gleneagles-ooreenkoms, is nie te betwyfel nie. Gedurende 1980 verklaar die Nieu-Seelandse regering aan die organiseerders van die Wêreldspele vir veterane, wat in Christchurch Nieu-Seeland plaasgevind het,

dat 'n skenking van R32 000 ingevolge die Gleneagles-ooreenkoms teruggehou sal word indien planne sou voortgaan om 'n Suid-Afrikaanse span te nooi (Die Volksblad: 17 September 1980).

Op die internasionale front het die druk op mnr Muldoon begin toeneem oor sy verdediging van sportbande met Suid-Afrika as 'n reg van individue om self te kan kies waar en teen wie hulle wil meeding. Asof dit nie alreeds genoeg was nie het die druk van binne Nieu-Seeland ook al hoe heftiger geword.

Die Suid-Afrikaanse Oorsig van 2 September 1977 skryf:

"Mnr Muldoon verkeer onder sterk druk van veral die Minister van Buitelandse Sake, mnr Brian Talboys, jeens sy houding ten opsigte van rugbybetrekkinge met die Republiek van Suid-Afrika. Gedurende die inwyding van die nuwe Loftus Versfeldstadion gedurende 1977 in Pretoria, was mnr Ron Don, voorsitter van die Aucklandse Rugbyunie teenwoordig en is hy deur mnr Talboys daarvan beskuldig dat hy besig is met 'propoganda' vir die Republiek van Suid-Afrika"
(Suid-Afrikaanse Oorsig: 2 September 1977, p. 12).

Die Springbok-rugbytoer na Nieu-Seeland in 1981, het die Nieu-Seelandse regering in direkte konfrontasie met die sogenaamde "New Commonwealth" gebring. Mnr Muldoon was genoodsaak om sterk standpunt in te neem teen die Statebondslande. In 'n sterk

persoonlike aanval op die Sekretaris-generaal van die Statebond, mnr Shridith Ramphal, het mnr Muldoon hom daarvan beskuldig dat hy en sy sekretariaat verantwoordelik was vir die verskuiwing van die beraad van die ministers van finansies van die Statebond van Nieu-Seeland na die Bahama-eilande weens die Springbok-rugbytoer in sy land. Volgens mnr Muldoon was hierdie stap in stryd met die konsensusbenadering van die Statebond (Die Volksblad: 5 Oktober 1981).

Die eenheid in die Statebond is ook ernstig bedreig weens die Springbok-rugbytoer. Volgens mnr Muldoon het die oerlede van die Statebond in 1977 die Gleneagles-ooreenkoms aanvaar onder die uitdruklike veronderstelling dat regeringslegs sportbande met Suid-Afrika sou ontmoedig, terwyl sportliggame steeds hul eie besluite in dié verband sou kon neem (Die Transvaler: 29 Julie 1981).

Mnr Muldoon laat hom onder andere as volg uit:

Die nuwe vertolking deur veral die gekleurde lede van die Statebond, dat lande deur die weiering van visums en ander metodes die reg in eie hande moet neem, is nie geregverdig nie. As die ooreenkoms nou skielik gewysig moet word om aan dié lande se vertolking te voldoen, sal die vertroue in die instellings van die Statebond self in die gedrang kom. (Die Transvaler: 29 Julie 1981).

Tydens die Statebonds-konferensie in Melbourne, Australië, in 1981, het mnr Muldoon daarop aangedring dat Statebonds-lande hul kritiek op sy land se sportbeleid met Suid-Afrika moet staak. Hy het gesê dat sportmanne van die Statebond vry moet wees om te kan kies of hulle teen Suid-Afrikaners wil meeding, en gedreig dat Nieu-Seeland hom uit die Glen-eagles-ooreenkoms sal onttrek indien die Organisasie nie sou toegee dat lede (regerings) nie verplig is om sportbande met Suid-Afrika te verbied nie. Hy het verder gesê dat hy 'n leër gemaak het oor die skending van menseregte in al die lande van die Statebond en daarop gedreig om aanklagte van die skending van menseregte teen Afrika-state aanhangig te maak indien hulle aanhoudende aanvalle teen Nieu-Seeland maak oor die Springbok-rugbytoer (Die Transvaler: 30 September 1981).

Mnr Arbraham Ordia, president van die Opperraad vir Sport in Afrika, het mnr Muldoon aangeval en gesê hy probeer die kwessie van sportbande met Suid-Afrika uitbuit om hom te help om die algemene verkiesing in sy land gedurende November 1981 te wen (Die Transvaler: 2 Oktober 1981).

In sy aanval op mnr Robert Mugabe van Zimbabwe weens sy bemoeiing met die Springbok-rugbytoer, het mnr Muldoon die volgende treffende woorde geopper:

Hy is buite voeling omdat hy te veel tyd in die oerwoud deurbring en mense doodgemaak het (Die Transvaler: 5 Oktober 1981).

Die Afrika-state het deurgaans die Nieu-Seelandse standpunt gekritiseer oor die Springboktoer, waarop mnr Muldoon geantwoord het:

Julle vergryp juisself aan oordadige maaltye, hou baldadige toesprake en nadat jul ego's gestreel is, gaan julle huis toe en kyk terug op 'n geslaagde konferensie (Ibid).

Guiana het ook gedreig om die Statebondspele gedurende 1982 in Brisbane te boikot indien Nieu-Seeland toegelaat sou word om deel te neem sonder dat die land sy standpunt oor die Gleneagles-ooreenkoms verander het (Die Transvaler: 2 Oktober 1981).

Teen die einde van die Melbournekonferensie het mnr Muldoon daarop aangedring dat 'n verklaring oor sy land se beleid betreffende sportkontak met Suid-Afrika in die amptelike notule van die Statebondskonferensie opgeneem moet word. Dit is egter verwerp. In die finale verklaring van die beraad oor die Springbok-rugbytoer is slegs verklaar dat dit die dringende plig van alle Statebondslande is om apartheid te bestry (Die Transvaler: 8 Oktober 1981).

In Die Volksblad van 18 Mei 1978 spel mnr Muldoon weer eens die Nieu-Seelandse regering se standpunt teenoor die Gleneagles-ooreenkoms uit as hy sê:

Die Nieu-Seelandse regering sal geen Nieu-Seelander 'n paspoort of 'n visum weier om na enige plek ter wêreld te gaan nie, en behalwe vir 'n misdadiger, ook niemand 'n visum weier om Nieu-Seeland te besoek nie (Die Volksblad: 18 Mei 1978).

3. SLOTGEDAGTE

Die toekoms sal wel leer of daar weer rugbywedstryde tussen die Springbokke en die All Blacks sal plaasvind.

Die All Blacktoer van 1985 sou aan ons bewys dat die twee rugbyspelende lande se vriendskap inderdaad nog baie sterk en standvastig is. Die spelers wat gekies is om Nieu-Seeland te kom verteenwoordig, was almal eens dat sportbetrekkingsbeslis gehandhaaf moet word.

Die 1985-toer was al byna werklikheid, toe die omstrede hofsak in Nieu-Seeland plaasgevind het met die tragiese uitslag: All Blacks mag nie uit Nieu-Seeland vertrek nie.

Weer word individue die reg ontsê om hulle talente teen die van ander in 'n rugbywedstryd te meet. Die demokratiese beginsel is weer eens oorboord gegooi, om plek te maak vir 'n politieke oorwinning.

EERSTE MINISTER, NORMAN KIRK, SE BRIEF AAN DIE NIEU-SEELANDSE
RUGBYUNIE

Geagte mnr. Sullivan

U sal daarvan bewus wees dat die regering alle aspekte van die situasie wat geskep is deur die voorgestelde Springboktoer, versigtig ondersoek het.

Ons het alle moontlike raad ingewin en menings gewissel en hierdie aangeleentheid op elke vlak bespreek. Daar is vir ons geen ander uitweg waardeur 'n oplossing gevind kan word as deur amptelike optrede nie.

So graag as wat die regering sou verkies het om hierdie toedrag van sake te vermy, het ek gaan alternatief as om hierdie brief aan u te rig nie.

Ek verwys nou na u brief van 5 Februarie en die daaropvolgende samesprekings oor die Springbokrugbytoer tussen ministers en lede van die rugbyunie se uitvoerende bestuur.

ONWILLIG

Tydens hierdie samesprekings is dit deur die rugbyunie se verteenwoordigers duidelik gestel dat die unie onwillig is

om voorwaardes neer te lê vir die kies van 'n Springbokspan.

Dit is ook duidelik gestel dat die rugbyunie die aangeleentheid suiwer as 'n sportuitnodiging behandel en nie die breë beleidsake, wat in my brief van 23 Januarie en die byvoegsel teen die voortsetting van die toer aangevoer word, as hul sake beskou nie.

Die rugbyunie sê in sy brief dat die verantwoordelikheid van Nieu-Seeland se Rugbyunie die bevordering en handhawing van rugby in Nieu-Seeland is.

In ons bespreking het verteenwoordigers van die rugbyunie die vraag geopper of, wanneer alles opgeweeg is, insluitende die internasionale implikasies, dit die regering se beskouing is dat die toer nie moet plaasvind nie. U sal u herinner dat ek gesê het dat dit so is.

OPLOSSING

Terselfdertyd het ek dit duidelik gestel dat die regering nie die toer wil verbied nie: dit het voortgegaan om te hoop dat 'n oplossing deur oorreding verkry kan word.

Die rugby-verteenwoordigers het gesê as die regering besluit "geen toer", sal dit so wees: die regering sal self moet besluit in die lig van inligting wat beskikbaar is. U het

egter die persoonlike mening gestel dat dit onwaarskynlik sal wees dat die rugbyunie sy houding sal verander.

Die redes wat daartoe gelei het dat die regering die gevolgtrekking gemaak het dat 'n toer deur 'n span wat slegs uit blanke Suid-Afrikaners gekies is, nie behoort plaas te vind nie, sal nou welbekend aan u wees.

'n Toer op so 'n grondslag sal meningsverskil oor rasse-aangeleenthede in Nieu-Seeland verskerp en spanning binne ons samelewing verskerp. Dit sal Nieu-Seeland se breëre internasionale betrekkinge skaad deur sy aansien en geloofwaardigheid as 'n ordentlike menslike land met 'n suksesvolle veelrassige samelewing verminder.

In die besonder is dit duidelik uit samesprekings wat ek met Statebondsleiers gevoer het en wat ander ministers op oorsese besoeke gehad het, dat Nieu-Seeland se reputasie op die gevoelige terrein van rassebetrekkinge groot skade sal ly en lank in die toekoms sal voortduur in die oë van die Statebond en ons bure in die Stille Oseaan. Ons kan nie bekostig dat dit gebeur nie.

Aan my is verslag gedoen, en die verantwoordelike owerhede het deurentyd by hul mening volstaan, dat die wanorde en geweld wat hierdie toer sal veroorsaak, die grootste sal wees wat Nieu-Seeland nog gesien het: die polisie sal

verplig wees om op 'n massale omvang in te gryp met die moontlike vereistes van steun deur die weermag en met die skadelike uitwerking op die polisie se moreel asook gevaar van beserings.

So 'n toestand sal die samelewing verdeel en gevoelens en bitterheid wek wat lank sal voortduur.

BESKERMING

Polisiegetalle sal in talle gebiede verminder moet word in 'n mate wat dit moeilik sal maak om die normale beskerming van ons burgers teen elemente van misdadigheid te verseker. As die weermag ingeroep moet word om die toestand te kan hanteer en gemagtig moet word om op te tree as aanvullende polisie, vereis dit wet dat ingrypende magte verleen word ingevolge die verklaring van 'n noodtoestand.

Daardeur sal beperkings geplaas word op die normale burgerlike regte van Nieu-Seeland se burgers.

Ek glo nie dat enige regering sodanige optrede sal oorweeg as dit vermy kan word nie.

In hierdie omstandighede moet die regering ingryping in die begerte van 'n sportliggaam om spele te organiseer en van die mense wat hulle gaan dophou, aan die een kant opweeg

teen die ingryping in die burgerlike regte van alle Nieu-Seelanders.

GEEN TWYFEL

Gekonfronteer met so 'n keuse, is daar geen twyfel oor wat die besluit moet wees nie.

Nadat al hierdie oorwegings in aanmerking geneem is, glo die regering nie dat dit in die breëre belang van Nieu-Seeland sal wees om 'n span wat op 'n grondslag van rasse-diskriminasie gekies is, te ontvang nie.

Toe die regering voelers uitgesteek het, het duidelik geblyk dat daar in die beskikbare tyd geen moontlikheid is dat 'n Suid-Afrikaanse span op 'n werklike grondslag van meriete vir 'n toer in 1973 deur Nieu-Seeland gekies kan word nie: ook is daar enige aanduiding dat die Suid-Afrikaanse Regering op die oomblik bereid is om 'n span op hierdie grondslag te laat kies nie, selfs al was daar genoeg tyd.

Hangende keuring op 'n werklike grondslag van meriete, sien die regering dus geen alternatief as dat die toer uitgestel word nie.

Dit spyt my dus dat ek verplig is om die rugbyunie te versoek om die Suid-Afrikaanse Rugbyraad in kennis te stel dat sy uitnodiging uitgestel moet word. Ek sou verkies het en inderdaad hard gewerk het om die nodigheid van so 'n versoek te vermy.

Die Regering verklaar dat wanneer duidelik getoon is dat alle Suid-Afrikaners 'n gelyke geleentheid het om in 'n gemengde proewe vir 'n Springbokspan gekies te word dit geen beswaar sal hê teen 'n besoek deur so 'n span nie; inderdaad sal hy dit verwelkom.

'n Afskrif van hierdie brief word onder die aandag van die Suid-Afrikaanse Regering gebring, sluit die brief af.

COMMONWEALTH STATEMENT ON APARTHEID IN SPORT

The member countries of the Commonwealth, embracing peoples of diverse races, colours, languages and faiths, have long recognised racial prejudice and discrimination as a dangerous sickness and an unmitigated evil and are pledged to use all their efforts to foster human dignity everywhere. At their London Meeting, the Heads of Government reaffirmed that apartheid in sports, as in other fields, is an abomination and runs directly counter to the Declaration of Commonwealth Principles which they made at Singapore on 22 January 1971.

They were conscious that sport is an important means of developing and fostering understanding between the people, and especially between the young people, of all countries. But, they were also aware that, quite apart from other factors, sporting contacts between their nationals and the nationals of countries practising apartheid in sport tend to encourage the belief (however unwarranted) that they are prepared to condone this abhorrent policy or are less than totally committed to the Principles embodied in their Singapore Declaration. Regretting past misunderstandings and difficulties and recognising that these were partly the result of inadequate inter-governmental consultations, they agreed that they would seek to remedy this situation in the context of the increased level of understanding now achieved.

They reaffirmed their full support for the international campaign against apartheid and welcomed the efforts of the United Nations to reach universally accepted approaches to the question of sporting contacts within the framework of that campaign.

Mindful of these and other considerations, they accepted it as the urgent duty of each of their Governments vigorously to combat the evil of apartheid by withholding any form of support for, and by taking every practical step to discourage, contact or competition by their nationals with sporting organisations, teams or sportsmen from South Africa or from any other country where sports are organised on the basis of race, colour or ethnic origin.

They fully acknowledged that it was for each Government to determine in accordance with its laws the methods by which it might best discharge these commitments. But they recognised that the effective fulfilment of their commitments was essential to the harmonious development of Commonwealth sport hereafter.

They acknowledge also that the full realisation of their objectives involved the understanding, support and active participation of the nationals of their countries and of their national sporting organisations and authorities. As they drew a curtain across the past they issued a collective call

for that understanding, support and participation with a view to ensuring that in this matter the peoples and Government of the Commonwealth might help to give a lead to the world.

Heads of Government specially welcomed the belief, un-
animously expressed at their Meeting, that in the light of
their consultations and accord there were unlikely to be
future sporting contacts of any significance between Com-
monwealth countries or their nationals and South Africa
while that country continues to pursue the detestable poli-
cy of apartheid. On that basis, and having regard to their
commitments, they looked forward with satisfaction to the
holding of the Commonwealth Games in Edmonton and to the
continued strengthening of Commonwealth sport generally.

GLENEAGLES

June 12, 1977

H O O F S T U K 5

ANTI-APARTHEIDSORGANISASIES BETROKKE BY SPRINGBOK-
EN ALL BLACK RUGBYTOERE, 1960 - 1981

HOOFSTUK 5

ANTI-APARTHEIDSORGANISASIES BETROKKE BY SPRINGBOK- EN ALL BLACK RUGBYTOERE, 1960 - 1981

1. INLEIDING

Die ideologiese magstryd tussen Oos en Wes vind na die Tweede Wêreldoorlog sy eerste en vernaamste manifestasie in 'n wapenwedloop. Die opbou van die kernwapen-arsenale van die Sowjet-Unie en die VSA lei tot 'n posisie van kernskaakmat. Die vernietigingspotensiaal van die onderskeie arsenale skeep nietemin 'n delikate balans van terreur, dit wil sê die menslike voortbestaan lê opgesluit in 'n bevriësing van die aanwending van totale magsvermoëns. Ander weë moes derhalwe gesoek word om steeds momentum te behou in hierdie magstryd. In die praktyk sou dit beteken 'n verskuiwing van die militêr-imperialistiese karakter van die Koue Oorlog na 'n sogenaamde kulturele imperialisme, soos Morgenthau (1973, p. 93) dit in sy werk Politics among nations omskryf. In hierdie stryd om die sogenaamde "hearts and minds of men", sou ook sport 'n baie betekenisvolle bydrae te lewer hê.

Toegepas op Suid-Afrika is sport geïdentifiseer as 'n middel (medium) tot 'n doel. John Dugdale, eertydse Britse Minister van Koloniale Sake sê in 1958 onder andere:

"If we can break down the colour bar in sport, we will break down the whole barrier of Apartheid" (Soos aangehaal in Lapchick: 1975, p. 5)

Die rede hiervoor word onder andere soos volg opgehaal:

Lord Killanin, voormalige president van die IOK sê:

"South Africa is obviously a very sports minded country" (Ibid).

En Dennis Brutus:

"Sports approaches the status of a national religion in South Africa" (Ibid).

Die eerste organisasie wat hierdie snaar getokkel het was logieserwys die SAKP via die South African Sports Association wat in 1959 in Durban gestig is (Vgl. Hain: 1971, p. 53). Vanuit die organisasie is in 1963 die nou-bekende SANROC gestig.

Wanneer daar aan sogenaamde "apartheid" gedink word, is dit heel logies om te aanvaar dat iemand daarteen standpunt sal inneem. So het anti-apartheidsorganisasies, anti-apartheidskonferensies en anti-apartheidsbetogings al deel geword van 'n wêreldwye georganiseerde standpunt daarteen.

As iemand nie van iets hou nie en so 'n persoon kry ietwat steun, dan word daar dadelik 'n "Anti-iets" op die been gebring. So was dit ook met die rugbybetrekkinge tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland.

Sedert 1959 het hierdie tendens van anti-apartheid, gemik teen sportbande met Suid-Afrika, al in Nieu-Seeland begin kop uitsteek. Die Maori-kwessie het toe in Nieu-Seeland

publisiteit begin kry en die anti-individue en -groepe het net vir die regte gaping gewag om dit te benut.

Hierdie anti-apartheidsorganisasies kry gewoonlik omvattende publisiteit, omdat hulle kwansuis vir iets sou staan wat indruis teen die vryheidsnorme van die moderne samelewing. So het hierdie kwessie met verloop van tyd in baie politieke debatte na vore getree. Hierdie politieke debatte het dikwels uitgeloop op 'n uitstel of kansellering van een of ander gebeurtenis waarby Suid-Afrika betrokke sou wees.

Voor die 1981-Springboktoer na Nieu-Seeland moes Suid-Afrika en Nieu-Seeland deurloop onder hierdie "anti-kwessie". Wat die rugbyunie ookal gedoen het, was verkeerd en die anti-organisasies het gewoonlik die meeste simpatie gekry.

Dit is ook so dat Nieu-Seeland - en veral die aspek van rugbybetrekkinge - die stormagtige middelpunt geword het van die poging om Suid-Afrika op sportgebied te isoleer.

Bo en behalwe dat Suid-Afrika se binnelandse beleid van meet af vir die meeste Nieu-Seelanders onaanvaarbaar was, het protesgroepe soos HART en CARE, gerugsteun deur hulle eweknieë in ander wêrelddele, reeds in die vroeë sestigerjare begin betoog vir die insluiting van Maori's in Nieu-Seelandse rugbyspanne wat deur Suid-Afrika getoer het vir die verkiesing op meriete van Suid-Afrikaanse sportspanne. Hierbenewens het die All Blacktoer van 1976 tydens die Soweto-onluste daartoe bygedra dat verhoudings tussen die twee lande aansienlik

versuur is. Daaropvolgende insidente soos die Biko-geval en ander sterftes in aanhouding, aangeblaas deur 'n linkse pers in Nieu-Seeland, was grootliks verantwoordelik vir emosionele uitbarstings voor, tydens en na die Springbok-toer van 1981. Suid-Afrika is onder meer verantwoordelik gehou vir die onmin wat die toer tussen Nieu-Seelanders veroorsaak het.

Na aanleiding van VN-resolusies wat na afloop van die Soweto-onluste geneem is, het die partykongres van die Nieu-Seelandse Arbeidersparty in 1976 'n beskrywingspunt aanvaar om konsulêre bande met Suid-Afrika te beëindig indien die party aan bewind sou kom. Hierdie beskrywingspunt is van jaar tot jaar oorge- dra en op die dag na die laaste algemene verkiesing in Nieu-Seeland wat met 'n groot meerderheid deur die Arbeidersparty gewen is, het ene Jim Anderton, toenmalige president van die party en pasverkose parlamentslid, verklaar dat een van die eerste aksies van die nuwe regering sou wees om die Suid-Afrikaanse Konsulaat-generaal te sluit.

Ons let vervolgens op onderskeidelik binne en buitelandse (in Nieu-Seeland) organisasies wat hul tot die sport-politieke konfrontasie gewend het.

2. ORGANISASIES IN SUID-AFRIKA

SANROC (Die South African Non-Racial Olympic Committee) en

SACOS (South African Council on Sport)

2.1 STIGTING

Die rede vir die totstandkoming van SANROC word gegee as:

"In 1958 the South African Sport Association (SASA) was formed with a view to fostering the interests of Non-White sport at a time when there was a general awakening of interest in sport amongst this section of the population and when legitimate reason existed for them to strive for their rightful place in South African sport."

Dit sou die "South African Non-Racial Olympic Committee" (SANROC) heet (Hain: 1971, p. 53).

Die nuutgestigte SANROC se eerste vergadering is op 13 Januarie 1963 in Johannesburg gehou. Dennis Brutus is as president verkies en later John Harris, van stasiebom faam, as vise-president (Ibid, pp. 56-57).

Luidens Chris de Broglio is SANROC gestig deur,

".... an enthusiastic assembly of sports administrators, who set themselves the goal of non-racial sport inside South Africa and decided to wage all-out war against the racialist organisations, who were masquerading as South African national organisations in the sports forums of the world" (De Broglio: 1970, p. 4).

Gerald Ludi (geheime polisie-agent wat kommunistiese frontorganisasies ingefiltreer het) het SANROC bestempel as 'n Rooi frontorganisasie wat in opdrag van die Suid-Afrikaanse

Kommuniste party gestig is met die doel om Suid-Afrika uit die Olimpiese Spele geskors te kry (Die Vaderland: 1 Mei 1968).

2.2 DOELSTELLING

Sedert sy stigting tot die hede is SANROC se vernaamste doel om die Republiek se deelname aan alle internasionale sport te verhinder. Hoewel SANROC in die Republiek ontstaan het, het die sedert 1966 toe Brutus die land verlaat het, op 'n internasionale grondslag gefungeer (Brickhill: 1976, p. 11). Die Suid-Afrikaanse Olimpiese Komitee verklaar onder andere soos volg:

"From the outset these associations directed their efforts at obtaining overseas assistance petitioning the IOC and other overseas federations, disseminating propaganda, attending international meetings, establishing contacts with anti-South African forces at the United Nations, the Organisation for African Unity and the Supreme Council for Sport in Africa. It also linked up with a wide variety of political organisations, mostly on the far left, in many countries of the world."

"The SACOS element directed its criticism at the South African Olympic Committee (SANOC) for not complying with the OIC Charter in terms of non-discrimination. As late as 1967, in a statement to the OIC Executive at Durbrovnik, SANROC stated:

"SANROC seeks and has always sought, the entry of all South Africans to the Olympic and all international sport: it has never

been our desire to exclude them it is only that those who contravene the Olympic regulations must rightly be excluded from participation in the Olympic Games."

The facts as they saw them were:

1. The existence of racial discrimination in sport.
2. Facilities for Non-Whites being inferior.
3. Direct evidence of political interference in sport"

"Over the years their tactics and policy changed considerably"

"When it became clear that all the erstwhile arguments against South African sport were being removed one after another: when discrimination was being systematically removed: when Non-Whites were being elected at all levels - including those of national presidencies, - a new battlecry or reason for continued existence had to be found. 'No normal sport in an abnormal society' became the new slogan. This landed them directly into the political arena where they have belonged for a long time but have pretended to be sportsmen. As will be pointed out later, it is being openly admitted, even boasted, that sport is not really what they are after. It has so little to do with sport and sportsmen that in the process sport has fallen prey to a blatant political vendetta"

(Ongedateerde publikasie van South African Olympic and National Games Association (SANOC)).

Onder die vernuftige leiding van Brutus was SANROC die begin en is steeds die vernaamste organisasie wat gemoeid is om die Republiek op internasionale gebied te isoleer. Alle federasies, verenigings en sportliggame, wat maar enigszins met sport te make het, word deur SANROC op hoogte gehou en met propaganda gevoer om teen Suid-Afrika op te tree.

2.3 AKTIWITEITE

Vervolgens word daar slegs 'n paar van SANROC se belangrikste aktiwiteite sedert sy stigting bespreek en wel met die doel om hulle metode van optrede aan te dui.

SANROC was van die begin af nie tevrede met die versekering wat hulle van SAOGA (South African Olympic Games Association) gekry het dat enige nie-blanke wat oor die vereiste standaard beskik, na die Olimpiese Spele gestuur sal word en dat die belange van nie-blanke sport in die algemeen bevorder en aangemoedig sal word binne die raamwerk van apartheid soos deur die regeringsbeleid omskryf (South African Institute of Race Relations: 1963, p. 268).

Gedurende 1963 het SANROC 'n voorstel ingedien by die IOK waarin gepoog is om erkenning te verkry as verteenwoordigende liggaam van Suid-Afrika by die IOK. In 1964 is Suid-Afrika deelname aan die Tokio-spele ontsê, maar is nie uit die IOK geskors nie (Opperman: 1978, p. 323).

In Julie 1964 het SANROC briewe aan al die staatshoofde gestuur wat voornemens was om die Statebondskonferensie by te woon. In hierdie brief is staatshoofde versoek om alle finansiële hulp aan sportorganisasies in hul onderskeie lande wat sportbande met die Republiek handhaaf, te staak en om alles in hulle vermoë te doen om die Republiek op sportgebied te isoleer (South African Institute of Race Relations: 1963, p. 286).

In 1966 het Chris de Broglio, 'n gewese Suid-Afrikaanse lig-gewig gewigoptelkampioen en Springbok, in 1958 - 1961 asook 'n selfopgelegde banneling uit die Republiek, verbonde aan SANROC, in Rome tussen die sportbeampes voorspraak gedoen om teen die Republiek op te tree. Hy het ook onderhoude gevoer met sportadministrateurs van Amerika, Kuba, Rusland, Oos-Duitsland en verskeie Afrika-state om hulle teen die Republiek gekant te kry. De Broglio het ook pamflette versprei sowel as 'n lang memorandum wat gehandel het oor diskriminasie in Suid-Afrikaanse Sport (Eastern Province Herald: 23 April 1966, p. 3).

Na aanleiding van die "nuwe" sportbeleid, wat die Suid-Afrikaanse regering aan die begin van 1971 aangekondig het, het Brutus die beleid namens SANROC veroordeel en hom voorts soos volg uitgelaat:

"We welcome the increased volume of protest which has developed, particularly in Australia, Britain, France and New Zealand and thank the many thousands who have been active in this field; without their efforts we would not have achieved the major advance represented by the changes we have compelled in policy in South Africa. But much more needs to be done, especially in the immediate future" (UN Unit on Apartheid, Against Racialism in Sport, Department of Political and Security Council Affairs, Notes and Documents, Background Note, Nr. 26, 28 May 1971, p. 1).

Deur die jare het SANROC sy veldtog al meer verskerp om die Republiek verder op sportgebied te isoleer. By 'n perskonferensie in Londen op 30 Julie 1975 het Jasnat Dhiraj, verbonde aan SANROC en 'n gewese Suid-Afrikaanse tennisspeler van Asiatiese afkoms, onder meer die volgende laat blyk:

- * SANROC verwag 'n skenking van 8000 dollar van die Wêreldraad van Kerke;
- * Veldtogte sal in die toekoms veral gerig word teen tennistoernooie waaraan Suid-Afrikaners en "simpatiseerders van apartheid" soos Arthur Ashe, deelneem. Planne word beraam om Suid-Afrika, met behulp van die VN uit die "International Tennis Federation" (ITF) te skors;
- * Lidmaatskap van die Opperraad vir Sport in Afrika word in die vooruitsig gestel om sodoende meer invloed op internasionale vlak te verkry;

* SANROC sal slegs 'n koördinerende rol in anti-Suid-Afrikaanse betogings by sportbyeenkomste vervul en sal nie self aktief deelneem nie (Daily Despatch: 1 August 1975, p. 17; Rand Daily Mail: 1 August 1975, p. 3).

Peter Hain, vise-voorsitter van SANROC, het by dieselfde perskonferensie verklaar dat hierdie herlewing van SANROC-bedrywighede eintlik gemik is op die kansellering van die All Black-rugbytoer van 1976 na die Republiek en dat die Wêreldraad van Kerke, die "International Defence and Aid Fund" en verskeie ander organisasies geld vir die doel bewillig het. Hain het voorts beweer dat SANROC wêreldwye ondersteuning op hoë regeringsvlak geniet en dat alle Suid-Afrikaanse sportspanne in die buiteland asook spanne en individue van ander lande wat "rassistiese sport" met Suid-Afrika beoefen die skyf van SANROC-aanvalle sal wees (Daily Despatch: 1 August 1975, p. 17).

Om al hierdie aksies en boikotte te kan koördineer het SANROC aan die begin van 1976 sy eerste voltydse betaalde beampste, Sam Ramsamy, wat in 1972 die Republiek verlaat het, aangestel (Rand Daily Mail: 19 April 1976, p. 2).

Nadat SANROC die land verbied is, het die organisasie hom in Londen gaan vestig. SANROC se werk het beslis nie opgehou nie en SACOS doen nou sy vuilwerk vir hom in Suid-Afrika. Hierdie organisasie is op 18 Maart 1973 in Durban gestig en

beweer hulle werk vir sport op 'n nie-rassistiese en nie-diskriminerende vlak. Die volgende is 'n aanhaling, geneem uit 'n resoluëie geneem in 1977:

"In April 1977 SACOS passed the following resolution:

'Any person, whether he is a player, an administrator or a spectator, committed to the non-racial principle in sport, shall not participate in or be associated with any other code of sport which practises; perpetuates or condones racialism. Players and/or administrators disregarding the essence of this principle shall be guilty of practising double-standards and cannot therefore be members of any organisation affiliated to SACOS'" (Soos aangehaal in Cape Herald: 20 September 1980).

Die koerant lewer die volgende kommentaar daarop:

"The double-standards resolution caused widespread disagreements and variance amongst members and a considerable number of clubs and schools broke away from SACOS. Due to the strict application of this resolution by affiliated members of SACOS, victimisation and harassment of schoolchildren and sportsmen occurred. The following are quoted by way of example: (Ibid).

Vergelyk ook die kommentaar in die Sunday Times:

"Schools in the Boland area are furious at the treatment meted out to one of their primary school pupils. There are moves afoot by the Boland schools to start a body in which schools throughout the Cape - primary and senior - can enjoy their sport without the problems brought on by die SACOS 'double standards' resolution. Mr. A Nicholls, principal of the Jan Bosman Primary School in Kuilsrivier,

has set the wheels in motion for this new deal, whereby school-children will be free of the 'intimidation tactics of SACOS'.

'I know we will have opposition to the new body, but in the end, we will be victors. SACOS has lost all direction and they are of no benefit to primary school pupils', said Mr Nicholls"

(Sunday Times: 6 April 1980).

Dat alles ook nie meer so rooskleurig vir SACOS en SANROC is nie, blyk uit die volgende aanhaling.

"Mr Hassen Howa, founder member and for many years national president and still prominent in SACOS circles, in an interview with Mohamed Shaikh of Rapport, June 5, 1983, could well prove to have been prophetic in stating:

'SACOS is dying a slow death. And its disease is lack of direction. Apart from prescribing to the youth that they are not allowed to do, they are given no direction. As matters now look, there is no future for SACOS'" (Ongedateerde publikasie van South African Olympic and National Games Association (SANOC)).

3. ORGANISASIES IN NIEU-SEELAND

3.1 CABTA (*Die Citizen's All Black Tour Association*)

Gedurende 1959 was daar 'n Maori-debat in Nieu-Seeland aan die gang wat sou uitloop op 'n besluit of Maori's in die All

Blackspan van 1960 na Suid-Afrika ingesluit moes word of nie. Nadat die Nieu-Seelandse Rugbyunie finaal besluit het dat Maori's nie die toer na Suid-Afrika sou meemaak nie, is die *Citizen's All Black Tour Assosiation*, gestig. CABTA se doelstelling by die stigtingsvergadering was die volgende:

"To combat racial discrimination in the selection of the 1960 rugby team to tour South Africa, and to demand the abandonment of the tour if absolute equality of treatment cannot be assured"
(Saaiman: 1981, p. 61).

Rollang O'Reagan is as CABTA se eerste voorsitter gekies. CABTA het sy veldtog landwyd geloods en het gou daarin geslaag om kerke, vakbonde en professionele groepe by sy veldtog te betrek. 'n Petisie, vir persone wat teen die 1960-toer gekant was, is opgestel en is deur 162 000 persone onderteken (Ibid: p. 62).

3.2 ATAC (*Anti-Tour Action Committee*)

Hierdie organisasie sien in 1972 die lig met die oog op die beplande Springboktoer van 1972. Op Maandag 10 April 1972 het dit skielik aan die lig gekom dat 'n radikale anti-Apartheidsgroep, ATAC, *Anti-Tour Action Committee*, besluit het om geboue van mense wat die beplande 1973-Springbokrugbytoer deur Nieu-Seeland steun, met dinamiet op te blaas en te beskadig. Die groep het verder bekend gemaak dat buiten dinamiet wat gebruik gaan word, gaan hulle ook vuurwerke op die

speelvelde veroorsaak, hulle sal spoorlyne opblaas, bande van busse waarmee Springbokke vervoer word stukkend sny en hotelle waar die Suid-Afrikaners gaan bly, saboteer.

Vroeër dieselfde week, 4 April 1972, het dieselfde groep verantwoordelikheid aanvaar vir die beskadiging van die speeloppervlakte van die rugbyveld by Auckland. Na aanleiding van hierdie voorval in 1972 berig Gabe David uit Auckland, Nieu-Seeland, dat revolusionêre die woorde "NO TOUR" vier voet groot en ses duim diep op Edenpark, die toetsveld van Auckland, uitgekap het. Alhoewel die skade maklik herstel kon word, was die rugbygeesdriftigers woedend. Hy berig verder dat die woorde, "ATAC. *It has begun*", met wit verf in letters van nege meter groot, voor die hoofpawiljoen geverf is. ATAC staan vir *Anti-Tour Action Committee* (Sunday Times: 10 April 1972).

Na aanleiding van 'n berig in die Sunday Times van 10 April 1972, in Wellington, Nieu-Seeland, sou die groep, ATAC, alreeds dinamiet besit het, en het hulle alreeds planne be- raam hoe hulle te werk sou gaan. Hulle het beplan om soos querillas te werk te gaan, aldus mnr Timothy Shadbolt. Die Sunday Times haal mnr Shadbolt soos volg aan:

"ATAC had formed cells of three or four people dedicated to wrecking the tour in the main cities and the university towns."

Hy het ook aan die Sunday Times gesê, dat hy nie 'n lid van ATAC is nie, omdat hy te goed aan die polisie bekend is.

Mnr Shadbolt het verder gegaan en ATAC se verdere doelstel- lings soos volg gestel:

"The committee wanted to go beyond the protests of the major anti-apartheid groups Hart (*Halt all Racist Tours*) and Care (*Citizens Association for Racial Equality*). Liberals joined Care, radicals joined Hart and revolutionaries joined ATAC" (Sunday Times: 10 April 1972).

Soos wat algemeen verwag is, het daar dadelik hewige reaksies gevolg op hierdie nuwe wending. Selfs die ander anti-Apartheidsorganisasie het hulle van ATAC se gewelddadige optrede en doelstellings gedistansieer.

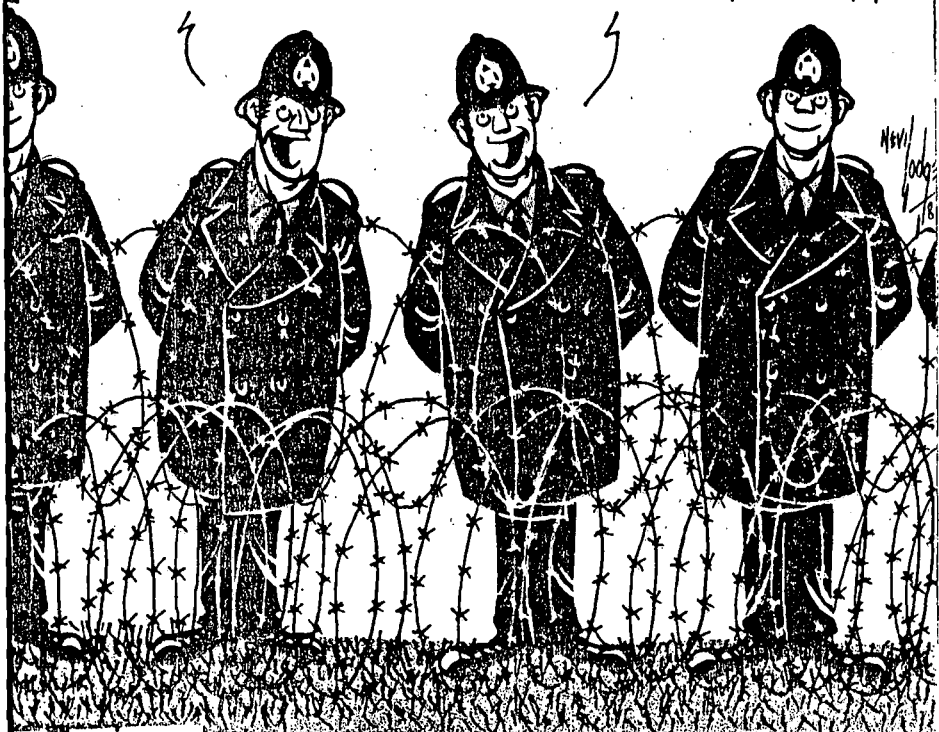
* CARE, (*Citizens Association for Racial Equality*) se reaksie was duidelik dat hulle nie belanggestel het om wedstryde tydens toere te ontwig nie;

* HART (*Halt All Racist Tours*) het gevra vir nie-gewelddadige ontwrigting van wedstryde gedurende toere. Ten tye van hierdie voorvalle was HART se voorsitter, Trevor Richards, besig om die VVO se Spesiale Komitee oor Apartheid in New York toe te spreek. HART het sy reaksie by monde van sy waarnemende voorsitter Michael Laws bekend gemaak. Terry McLean skryf op 12 April 1972 so:

"The acting chairman of HART, Mr. Michael Laws, said HART was totally opposed to explosives, as suggested by other groups, against rugby union buildings" (Vgl. Le Roux-versameling, No. 2).

"DON'T LOOK ROUND, BUT
I THINK WE MUST BE
WINNING."

"YES, NICE TO BE CONFRONTED
WITH **HAPPY** SHOUTING & FACES
FOR A CHANCE, ISN'T IT?"



Die polisie het ook op hierdie gebeure gereageer. Die Sunday Times dra die polisie se waarskuwing soos volg oor:

"Meanwhile, New Zealand's police yesterday warned of 'strong action' against the apartheid protestors who have threatened to blow up buildings. The Auckland police assistant-commissioner, Mr. George Austin said: 'Unlawful possession of explosives carries heavy penalties. We will take strong action as soon as we find out who these people are'" (Sunday Times: 10 April 1972).

Die gebeure het ook reaksie uitgelok van 'n groep in Nieu-Seeland wat bekend gestaan het as die *Vriende van Suid-Afrika*. Die groep koppel ATAC se bedrywighede aan die koms van Peter Hain, 'n betogerleier wat in Londen gesetel is, na Nieu-Seeland. Peter Hain is 'n uitgewekene uit Suid-Afrika. As 'n leier-organiseerder teen apartheid spits hy hom voltyds toe op die totale isolasie van Suid-Afrikaanse sport. Hy staan gewoonlik aan die voerpunt van anti-bedrywighede in Brittanje. Hain is ook die voorsitter van die organisasie "*Britains Young Liberals*". Gabe David het onder andere soos volg uit Auckland na aanleiding van hierdie verwickelinge berig:

Intussen het die Vriende van Suid-Afrika-vereniging 'n beroep gedoen om 'n 'volskaalse' verset teen groepe wat van plan is om die toer te ontwrig. Die vereniging het besluit om die premier, mnr

John Marshall, te vra om 'n visum aan Peter Hain te weier

(Vgl. Le Roux-versameling, No. 2).

Nog reaksie op hierdie bedrywighede van ATAC het gekom van die Auckland-Rugbyunie. Die Sunday Times berig hieroor soos volg:

"The Auckland Rugby Union would hire special security guards to protect players and property and many of these would be beefy Polynesian islanders. We learned from reliable sources of these plans, and that white anti-apartheid demonstrators could find themselves fighting pitched battles with these islanders" (Sunday Times: 10 April 1972).

ATAC was een van die weinige anti-apartheidsorganisasies wie se aanvanklike doelstellings so gewelddadig van aard was.

3.3 CARE (*Citizens Association for Racial Equality*)

3.3.1 STIGTING

CARE, met Tom Newnham as die huidige president, is in 1964 in Nieu-Seeland gestig en het daarna ook uitgebrei na Australië waar Neville Curtis tans 'n leidende rol speel (Wainwright: 1972, p. 9).

3.3.2 DOELSTELLINGS

CARE, 'n nasionale organisasie, het die volgende doelstellings:

- * Om alle aspekte van rasseverhoudinge in Nieu-Seeland te ondersoek en om die openbare mening te help vorm in alle rassegelykheid;
- * Om alle vorme van rassebevooroordeelning in Nieu-Seeland en in die buiteland teen te staan;
- * Om die "*Internasional Defence and Aid Fund for Southern Africa*" te steun;
- * Om die Nieu-Seelandse regering te oorreed om 'n sterker standpunt teen apartheid by die VVO in te neem (Wainwright: 1972, p. 9).

3.3.3 AKTIWITEITE

CARE doen alles in sy vermoë om sportbande met Suid-Afrika verbreek te kry (Thompson: 1975, p. 54).

Gedurende Augustus 1968 het CARE 'n reeks protes-vergaderings laat plaasvind, hoofsaaklik rondom die kwessie van die beoogde

rugbytoer van die All Blacks in 1970 deur Suid-Afrika. Pam-
flette is versprei, petisies is gesirkuleer en heelwat
sprekers het die protesvergaderings toegespreek.

CARE se besware teen die 1970-toer word soos volg in een van
hul vlugskrifte uiteengesit:

*"We oppose the proposed All Black tour of Southern Africa,
Rhodesia and Namibia (South West Africa) this year because we
believe it is wrong for us to: join in the exclusion of non-
white South African rugby players from the tour because of
their colour;*

*"pretend that the white Springbok rugby team is a representative,
national and test side when it only represents the white minority;*

*"play in sports grounds and stadiums from which non-white South-
Africans are excluded or in which they are segregated in 'the zoo';*

*"play matches in Rhodesia and Namibia when as a country we do not
recognise the official existence of the first or South African's
authority in the second;*

*"accept an invitation to a country where Maori players are offered
temporary white status and are received in an interstate and not a
personal relationship;*

"submit Maori New Zealanders to a debate by the South African Government about the number, skin colour and facial characteristics that would be acceptable in the Republic" (Ibid: pp. 54-55).

CARE se uitsluitlike doelstellinge is om Suid-Afrika op sportgebied te isoleer. Tom Newnham laat die apartheids-gedagte duidelik na vore kom in 'n artikel:

"CARE could not protest against the appearance of all-white South African teams in New Zealand if they had assurance these teams had been chosen on merit from multi-racial teams (Vgl. Le Roux-versameling, No. 1).

Reeds in 1971 het Tom Newnham verklaar, dat sy organisasie blanke Suid-Afrikaanse spanne in Nieu-Seeland sal verwelkom mits nie-Blankes 'n "fair chance" gegee word en mits alle spanne op meriete gekies sou word.

Hy het in The Dominion geskryf dat hy wil kyk of die Suid-Afrikaanse regering en die sportadministrateurs enigsins sal help deur toe te laat dat nie-Blankes deelneem aan die proewe vir die kies van die Springbokspan wat in 1973 deur Nieu-Seeland moet toer.

Hy stel dit so:

"It will be enough that non-whites are given a fair trial" (Ibid).

CARE het uit Wellington, Nieu-Seeland, aan die President van die Suid-Afrikaanse Rugbyraad, dr Danie Craven, geskryf dat hulle nie hulle teenkanting teen die toer sal laat vaar nie, mits aan vyf vereistes voldoen word.

Die vereistes was:

- Prosedures vir proewe en die kies van die Springbokke moet deur al die Suid-Afrikaanse rugbyorganisasies goedgekeur word;
- Elke organisasie moet 'n keurder aanwys sodat die keurkomi-
tee gemeng en ten volle verteenwoordigend is;
- Waar moontlik vir die huidige beplande toer - en beslis vir enige toekomstige toer - moet Swart- en Kleurling-
spelers 'n geleentheid gebied word om op klub- en provin-
siale vlak in gemengde spanne te speel;
- Die spanne vir die finale proewe moet ten volle geïntegreer en nie verdeel in afsonderlike saamgestelde multinasionale spanne wees nie; en
- Alle lede van gemengde spanne moet toegelaat word om met mekaar te assosieer tydens oefeninge, spanpraatjies en

sosiale funksies voor en na wedstryde.

Die brief het verder gelui dat CARE heeltemal teen die toer gekant sal bly totdat volle gemengde proewe gehou is. Verder sê hulle dat hulle nie apartheid in sport aanvaar nie, hoe dit ook al vermom is.

CARE wys dr Craven daarop dat hy, dr Craven, van tyd tot tyd, en veral in die laaste paar weke, berig het dat hy ten gunste is van spelers se insluiting op meriete in Springbokspanne nã gemengde proewe.

CARE sê verder dat sy vereniging hierdie standpunt verwelkom, maar sal sy teenkating nie onttrek, alvorens dr Craven presies aangedui het hoe so 'n prosedure uitgevoer sal word en 'n program van gemengde proewe aangekondig en die goedkeuring van ander Suid-Afrikaanse rugby-organisasies in Suid-Afrika verkry is nie (Vgl. Le Roux-versameling, No.3).

Suid-Afrika se antwoord, by monde van dr Craven in 'n brief wat hy aan CARE gestuur het, was:

"Hoe Suid-Afrika te werk gaan om 'n span op verdienste te kies, is sy eie verantwoordelikheid. Dr Craven het gesê dat hy nes CARE, graag wil hê dat 'n rugbyspan wat volgens verdienste gekies is, deur Nieu-Seeland moet toer. Dat CARE egter 'die metodes wat ons moet

aanwend in besonderhede uitwerk,' is bespotting van alles wat h land se eie verantwoordelikheid en reg is. Hy is verras en teleurgestel deur CARE se brief. Indien CARE verder wil gaan as om te stry vir die beginsel van hoe 'n Springbokspan gekies moet word, kan dit net sowel aan die Suid-Afrikaners sê hoe hulle na wedstryde moet reis en hoe hulle die storte moet gebruik"

(Vgl. Le Roux-versameling, No. 3).

Op 9 Maart 1972 kondig CARE sy plan van aksie aan wat gevolg sou word as die Springboktoer van 1973 sou voortgaan. Hulle het die plan "PRISM" - "PASSIVE BUT RESOLUTE INVASION OF SPRINGBOK MATCHES" genoem. Ondersteuners van hierdie organisasie sou gevra word om tydens die wedstryde op die velde te gaan. Hulle sal nie graag gearresteer wil word nie, maar hulle sal ook nie arrestasie teenstaan nie. Hulle sal ook geen speler, polisieman of toeskouer beseer nie. Die ondersteuners van CARE sal soos gewone toeskouers kaartjies koop om die stadion binne te gaan.

Lapchick omskryf PRISM soos volg:

"This was an exercise in 'mass communication' between who believe Apartheid is a crime against humanity and the New Zealand Rugby Union which refused all approaches to discuss the question"

(Lapchick: 1975, p. 149).

Die 1973-toerkwessie het begin toe Sports Post 'n meningsopname onder die Nieu-Seelandse publiek gemaak het. Die meerderheid het hulle ten gunste van sportkontak met Suid-Afrika uitgespreek. Die anti-apartheidsorganisasies was nie gelukkig oor die uitspraak nie.

Die Sports Post se opskrif oor die meningsopname het so gelui:

"Bok tour vote, Our readers 3-to-1 for the tour."

Die meningsopname het die volgende vrae aan die publiek gestel:

**"Do you favour the Springbok tour under the present selection policy?"*

**"Do you favour the disruption of the tour in protest against this policy?"*

**"Do you agree with the South African policy of apartheid?"*

(Sports Post: 27 May 1972).

Tom Newnham van CARE het voorgestel dat nog 'n meningspeiling gehou moet word en dat die volgende vrae gevra moet word:

**"Are you in favour of a Springbok rugby team selected from whites only being invited to New Zealand in 1973?"*

* "Are you in favour of a Springbok rugby team fairly selected and fully representative of all South African rugby players being invited to New Zealand in 1973?

* "Do you condone apartheid on the sporting field or anywhere else?" (New Zealand Herald: 3 June 1972).

Die vrae wat hy (Newnham) in die New Zealand Herald laat publiseer het, toets alles behalwe die vraag of die Springbokke in Nieu-Seeland moet kom toer of nie. Die groot vraag wat die mense hier moes beantwoord, was of hulle apartheid steun of nie.

CARE as 'n anti-apartheidsorganisasie het nie veel bygedra tot die betogings teen die 1981-Springboktoer deur Nieu-Seeland nie aangesien hulle met HART (*Halt All Racist Tours*) in September 1980, saamgesmelt het.

3.4 HART (*Halt All Racist Tours*)

3.4.1 STIGTING

HART is in Junie 1969 in Nieu-Seeland gestig as 'n "aksiegroep" om pogings van organisasies en individue te koördineer in hulle optrede teen die All Black-rugbytoer van 1970 na Suid-Afrika. HART is in dieselfde jaar ook in Australië gestig

HART is gestig na 'n besluit van die *New Zealand University Students Association*" om te protesteer teen Nieu-Seeland se sportbande met rassistiese regerings.

3.4.2 SAMESTELLING EN BESTUUR

HART bestaan uit 'n Nasionale Raad wat saamgestel is uit 'n nasionale voorsitter en streekbeampes wat die verskillende takkantore beman. Streekbeampes word deur die Nasionale Raad aangestel. Die Nasionale Raad vergader minstens een keer elke ses maande. Dit stel ook 'n tesourier aan wat die finansiële aspekte van HART behartig. Die Nasionale voorsitter koördineer die aktiwiteite van die streekbeampes.

HART, met Trevor Richards as nasionale voorsitter en Tom Newnham (laasgenoemde is ook voorsitter van CARE) as voorsitter, se hoofkantoor is Christchurch, Nieu-Seeland en daar bestaan takkantore in Auckland, Waikato, Palmerston North, Wellington en Dublin.

3.4.3 DOELSTELLINGS

HART se doelstellings word soos volg omskryf:

"To appose racialism in general, and in particular to fight apartheid by apposing sporting contact with South Africa until such times as South Africa is represented by teams which are selected from sports bodies which are both in practise and constitution non-racial" (Wainwright: 1972, p. 11).

3.4.4 AKTIWITEITE

HART het in die verlede landwye petisies georganiseer, afvaardigings na regerings geleë, betogings en seminare georganiseer.

Gedurende 1976 het HART kabelgramme aan heelwat Oos-Europese, Oosterse, Skandinawiese en Latyns-Amerikaanse lande gestuur waarin hulle aangespoor word om net soos Rusland en Tsjeggo-Slowakye te weier om teen Suid-Afrika in die Federasie-tennis-bekerkompetisie te speel (Die Vaderland: 1 September 1976, p. 26).

3.4.5 HART SE BEDRYWIGHEDE OM SPORTKONTAK MET SUID-AFRIKA TEEN TE STAAN

Voor die toer van die All Black-rugbyspan in 1970 na Suid-Afrika is daar 'n fonds gestig om lede van die organisasie (HART) se boetes te betaal, wat as gevolg van betogings, opgelê sou word. Terry McLean stel dit so:

"In Auckland last week, sympathisers were being dinged, at \$2,50 a head, for a fund intended for advertising and anti-tour cause. It is widely rumoured that arrangements have been made to pay the fines of people convicted of anti-tour activities" (Vgl. Le Roux-versameling, No. 1).

Mnr. Trevor Richards, toe as jong student van 22 jaar, het gesê, betogings sal selfs by die All Black-proewe voorkom. Hy het verder bygevoeg:

"HART has pledged itself not under any circumstances to provoke or encourage violence. It may be, however, that he and his supporters have caught a tiger by the tail. So there may be protest - and violence" (Ibid).

Teen die einde van 1971 verklaar HART deur Trevor Richards, in die New Zealand Herald, dat sedert HART oorgeskakel het na 'n meer aktiewe optrede, is sportliggame meer gretig om met HART te kommunikeer. Hy gaan voort in die New Zealand Herald en sê:

"I agree, that my organisation has violated the rights of various sports followers who wanted to see Springbok teams, but let us look at the other side of the picture. We are giving hope to a large group of people in South Africa who, in effect, have no rights" (New Zealand Herald, 13 November 1971).

hulle vermoë te doen om die vergadering te ontwrig. Terry
McLean sê ondermeer:

*"Police fear violent conflict at the New Zealand Rugby Union annual
meeting"* (Vgl. Le Roux-versameling, No. 2).

Hy, Richards, het verder gegaan deur te sê dat sy organisasie
in nuwe era betree, wat nie meer gemik is op dialoog nie, maar
wat gemik is op aksie. In 'n teenreaksie op hierdie verklaring
het die sogenaamde *Vriende van Suid-Afrika-Organisasie* dit duidelik
gestel:

*"We certainly have no intention of sitting quietly by and permit-
ting the laws of New Zealand to be flouted by groups of irrespon-
sible adolescents and those activists who exploit their immaturity"*
(Ibid).

Op 24 Maart 1972 berig Sapa-Reuter uit New York, dat Trevor
Richards gesê het dat indien die beoogde 1973-Springboktoer
plaasvind, sal sy ondersteuners sorg dat dit van die begin tot
die einde 'n klug sal wees. Hiermee bedoel hy dat dit nie 'n
rugbytoer sal wees nie, aangesien hulle dit baie moeilik sal
maak om enigsins rugby te speel.

In die Star van 7 Februarie 1972 kondig HART aan dat hulle spesiale skole gaan stig om mense op te lei hoe om te betoog, sodat hulle die 1973-Springboktoer na Nieu-Seeland kan ontwrig. Die Star berig dienaangaande:

"The national council of HART said the schools would be 'supervised by persons skilled and experienced in the disruption of racist sport', a hint that anti-apartheid demonstrator Peter Hain would be brought in from England" (Star: 7 February 1972).

Die Star berig ook dat dr. Craven hierop as volg geantwoord het:

"There are certain things one has to live with. There are certain menaces and evils and this is one of them (I am) looking forward to the 1973 tour and it will take more than those schools to stop it" (Ibid).

Op 27 Januarie 1972 verklaar Trevor Richards in Wellington dat sy organisasie 'n nasionale byeenkoms gaan hou om 'n plan van aksie en optrede te bespreek teen die beoogde Springbokrugbytoer in 1973 na Nieu-Seeland.

Dag later sê hy aan Terry McLean, een van Nieu-Seelandse top sportskrywers, dat indien sy groep nie op die beoogde vergadering van die Nieu-Seelandse Rugbyunie in April 1972 spreekbeurte kry nie, hulle verplig sal wees om alles in

Op die perskonferensie in New York wat deur die voorsitter van die VVO se Komitee insake Apartheid, Somalië se ambassadeur Abdulrakim Abby Farrah, vir die anti-apartheids-organisasies gereël was, het Richards gesê:

(Ek) is vol vertroue dat die toer gekanselleer sal word. Maar indien nie, sal teenstanders van sportkontakte met Suid-Afrika, alle maatreëls, buiten geweld, tref om te verseker dat die toer plaasvind in niks minder as 'n atmosfeer van beleg nie' (Vgl. Le Roux-versameling, No. 2).

In New York het Richards die VVO se Spesiale Komitee oor Apartheid toegespreek en gesê:

Die Nieu-Seelandse Regering 'steun die land se betrokkenheid by apartheid-sport in die praktyk'. Suid-Afrika beskou Nieu-Seeland as een van sy vernaamste bondgenote. Die algemene vergadering moet ook gevra word om die Nieu-Seelandse 'medepligtigheid aan apartheid-sport' te ondersoek.

Hy gaan voort en stel voor dat,

alle lidlande gevra moet word om alle sportkontakte met sy land te weerhou, totdat Nieu-Seeland sy aandeel aan 'rassistiese Suid-Afrikaanse Sportliggame' beëindig word (Ibid).

Richards het verder gegaan en Nieu-Seeland nog dieper by die aspek betrek. Hy beweer voorts:

As die toer plaasvind sal Nieu-Seeland se volk in twee verdeel word, die Statebondspele wat in 1974 in Christchurch gehou sal word, kan verongeluk word, en Nieu-Seeland sal die teiken vir groeiende internasionale vyandigheid word (Ibid).

Op 7 April 1972 het Richards weer 'n waarskuwing aan die Nieu-Seelandse Regering, die Rugbyunie en die Springbokke gerig. Hy het die verklaring vanuit Londen, waar hy samesprekings met Peter Hain gevoer het, gemaak. Volgens Richards sou die regering wat die toer openlik gesteun het, binnekort tot 'n besef gebring word dat daar belangriker dinge as rugby is. Hieronder is Nieu-Seelandse internasionale aansien, maatskaplike welsyn en die Statebondspele wat in 1974 in Christchurch gehou sal word (Die Volksblad: 7 April 1972).

Hy het verder gegaan deur te sê dat indien die regering nie sy houding verander nie, sal Nieu-Seeland in twee verdeel word, erger as gedurende die depressie in die dertigerjare. Die regering sal moet besluit of dit 'n rugbytoer regverdig, want deur die samesprekings wat hy met ander organisasies deur die wêreld gehad het, het hy tot die verstommende gevolg gekom dat HART en ander anti-apartheidsorganisasies geweldige

steun geniet. Al hierdie groepe is verbaas en ontsteld oor die Nieu-Seelandse regering se amptelike beleid en hulle sal druk uitoefen om hierdie beleid te verander.

Hier is dit belangrik om te let op die verbintenis tussen Trevor Richards, Peter Hain en NUSAS (*National Union of South African Students*). Die Volksblad van 9 April 1972 stel dit so:

"NUSAS skakel met die beweging (HART) in Nieu-Seeland wat met 'n massiewe veldtog besig is om aanstaande jaar se Springbok-rugby-toer na die land in die wiele te ry" (Die Volksblad: 9 April 1972).

Op 'n vraag wat hy, Richards, presies van die Suid-Afrikaanse regering verwag, was sy woorde:

"'n Veelrassige span gekies deur 'n veelrassige sportliggaam. Drie of vier nie-blankes sal geen verskil maak nie" (Die Volksblad: 7 April 1972).

Vanuit Londen het Richards 'n plan bekend gemaak waardeur hulle sou poog om die verblyf van die span so ongerieflik moontlik te maak. Hulle beoog om moeilikheid by die Springbokke se hotels te maak, om vervoerprobleme te skep en om sosiale geleentheid te ontwig. Hy weet ook dat daar te min polisie-manne in Nieu-Seeland is om hulle te beheer. Deur hulle, HART, se aktiwiteite oor 'n wye veld te versprei, sal dit die

taak van die polisie aansienlik bemoeilik (Ibid).

Hoe belangrik die probleem van die 1973-toer geword het, blyk uit die verklaring van mnr Marshall, Nieu-Seelandse Premier, in April 1972:

(Ek) het 'n vergadering vir teenstanders en ondersteuners van die toer op 3 Mei 1972 in my kantoor belê, in 'n poging om 'n paar misverstande uit die weg te ruim (Vgl. Le Roux-versameling, No. 2).

Mnr Marshall het voortgegaan en meer uitgebrei op die oogmerk met die vergadering as ook die genooies na die vergadering:

Vryelike bespreking is die beste manier om die polemie te laat afkoel. Dit is my onmiddellike oogmerk. Die teenstanders van die toer wat die vergadering sal bywoon sluit verteenwoordigers van Halt All Racist Tours (HART), die Citizens association for Racial Equality (CARE), die Nieu-Seelandse raad van kerke en die raad van rassebetrekkings in. Die ander party by die konferensie is die Nieu-Seelandse Rugbyunie, wat die Springbokke genooi het, en die Vriende van Suid-Afrika Organisasie (Ibid).

Alhoewel die konferensie as rustig beskou was, het die betoger-

afgevaardigers dit baie duidelik gestel, dat hulle nog net so sterk teen die toer gekant was en dat hulle met hulle aktiwiteite sal voortgaan.

Die geweldige druk wat die anti-apartheidsorganisasies op die Nieu-Seelandse regering uitgeoefen het, moes op een of ander manier tot uitbarsting gekom het. Mnr Marshall moes vinnig uitkoms soek. Hierdie uitkoms het hy toe gesoek in die lig van 'n berig wat deur Terry McLean geskryf is en wat in Suid-Afrika so deur Die Volksblad van 5 Mei 1972 aangehaal is:

'n Suid-Afrikaanse rugbyspan wat op verdienste gekies is, is miskien die aanneemlike oplossing vir die geskil oor die Springboktoer aanstaande jaar, het die eerste minister van Nieu-Seeland, Mnr John Marshall gesê (Die Volksblad: 5 Mei 1972).

Suid-Afrika se vyande het gewag vir hierdie optrede deur die Nieu-Seelandse regering, want nou sou die Suid-Afrikaanse regering standpunt moes inneem. Die "uitkoms" van mnr Marshall het 'n keerpunt in die toerkwessie teweeggebring.

In Suid-Afrika het koerante bespiegel dat "hoë hiërargie politici" daaraan dink om ernstig aandag te gee aan die kwessie van gemengde proewe.

Op 3 September 1972 berig Die Transvaler dat die nuwe Minister

van Sport en Ontspanning, dr Piet Koornhof, so gereageer
het op mnr Marshall se voorstel:

"Kleurlinge sal beslis nie in aanmerking kom nie; hy kan dit nie begryp dat mense oor gemengde proewe praat nie, die Springbokspan is tradisioneel blank, dit dien geen nuttige doel nie, mense wat toegewings wil doen, leef in 'n gekkeparadys" (Die Transvaler: 3 September 1972).

Dit het dr Koornhof gesê nadat hy vroeër dieselfde week op 29 Augustus 1972 verklaar het dat gemengde proewe beslis nie gaan plaasvind nie.

Die anti-apartheidsorganisasies het gejuig oor hierdie verklaring. Die aankondiging van dr Koornhof het verskeie reaksies tot gevolg gehad, soos onder andere:

"Anti-apartheidsgroepe in Nieu-Seeland wat gekant is teen die Springbokrugbytoer van 1973 is verheug oor berigte uit Suid-Afrika dat gemengde proewe vir die kies van dié span nie toegelaat sal word nie" (Die Volksblad: 31 Augustus 1972).

CARE se reaksie was dat wanneer sporttoere gewoonlik gekanselleer word, was daar "n verslapping" aan die kant van die blanke sport-administrateurs gewees. Dit is presies wat nou weer hier gebeur (Ibid).

HART het gemeen dat as hulle die toer tot 1975 uitstel, dit sy organisasie 'n addisionele twee jaar sou gee om die sake goed te organiseer.

Die Nieu-Seelandse eerste minister, mnr John Marshall, het die aankondiging gesien as binnelandse administrasie vir Suid-Afrika en is as sodanig 'n saak vir hul regering nie ons, Nieu-Seeland, s'n nie.

Mnr Barry Delamore van die organisasie, *Vriende van Suid-Afrika*, het gesê dat selfs 'n Suid-Afrikaanse span wat net uit nie-Blankes bestaan, die betogers nie tevrede sal stel nie. Betogers wil alle sportbande met Suid-Afrika beëindig. Hy het voorts gemeen dat Suid-Afrika nie sy lewenswyse moet verander om 'n klein minderheid in Nieu-Seeland en die res van die wêreld tevrede te stel nie. In Suid-Afrika is daar minder rassisme as in Nieu-Seeland (Vgl. Le Roux-versameling, No. 2).

Dr Craven het op sy beurt 'n laaste uitdaging tot die anti-apartheidsorganisasies gerig wat soos volg gelees het:

"Challenge to demos: Guarantee protest-free New Zealand tour if Springbok Rugby side is chosen on merit" (Sunday Times: 10 September 1972).

Dr Craven was telefonies verbind met die beeldradio. Die leier van HART het dit duidelik gestel dat as gemengde proewe gehou word vir die kies van die Springbokspan wat in 1973 in Nieu-Seeland gaan toer, hulle nie sal probeer om die toer te ontwrig nie. Hy het verder gesê dat proewe sal moet voldoen aan 'n reeks vereistes waaronder reg en reg-verdigheid hoog aangeskrewe is (Die Volksblad: 13 September 1972).

Dr Craven se antwoord aan hulle was dat as die regering sê nee, dan is dit nee, maar hy sal beslis weer na die regering gaan met 'n versoek om gemengde proewe te hou. 'n Verdere antwoord wat hy gegee het, was dat 'n merietespan gekies kan word sonder dat gemengde proewe gehou hoef te word. Die Britse Leeuspan word so saamgestel (Ibid).

Die verdere gebeure is geskiedenis. Mnr John Marshall het die algemene verkiesing vernederend verloor en mnr Norman Kirk van die Arbeidersparty het Eerste Minister geword. Aanvanklik het mnr Kirk hom uit die rugbytwis gehou, maar het later die toer afgelas.

Die afstelling van die 1973-toer en die suksesse wat die militante groepe behaal het, het nou die weg voorberei vir die 1981-Springbokrugbytoer deur Nieu-Seeland.

Die heel eerste paragraaf van The Dominion, van 4 Julie 1981, som dié anti-Apartheidsorganisasie se doelwit baie goed ten opsigte van die ontwrigting van die Springboktoer deur Nieu-Seeland op.

"Like juggling with gelignite HART proposes a campaign of civil disobedience, taking its protest to 'The edge of the law'."

Hierop antwoord HART soos volg:

"HART counters that it plans to act within the law - peaceful protest has been the organisation's catch-cry."

Die koerant sê dat dit wel HART se bedoeling kan wees om nie met geweld te betoog nie, en dat hulle nie die konfrontasie gaan begin nie. Dit was reeds duidelik dat die pro-toergesindes nie baie geduld met die betogergroepe sou hê nie, want slegs 'n paar betogers skep die klimaat vir konfrontasie.

Al hierdie verklarings het nie gehelp dat "oorlog" nie verklaar is nie. 'n HART-segsman het gesê dat die organisasie se lede opgelei is om nie geweld met geweld te vergeld nie, maar voeg die volgende by:

"But we are not going to be pummeled into the ground."

Die polisie het hulle ook in die moeilike situasie bevind. As 'n vredesmag het hulle die taak om wet en orde te handhaaf. Hulle is egter in hul opdrag as pro-toer beskou en derhalwe

geïgnoreer. Geen vertrouensverhouding het tussen hulle en die betogers bestaan nie. The Dominion som dan hierdie situasie onder andere soos volg op:

"That is not surprising. Rightly or wrongly HART distrusts the role the police force is playing."

Die leier van die opposisie, mnr Rowling, het 'n oproep tot die betogers gerig om met die polisie te gesels, want dit sou die enigste oplossing vir die probleem kon wees. Mnr Rowling stel dit so:

"If those opposing the tour want their protest to be treated seriously they must heed the call. They must lower their aim; those who feel moved to protest action must be instructed to keep their activities well within the law, rather than press them to the brink of disaster, and inevitably beyond" (The Dominion: 4 July 1981).

Oor die algemeen gesien het die betogergroepe wye en simpatieke dekking in al die media-vorme ontvang. Ironies dan ook van die samelewingsopset waarin die Westerse mens hom vandag bevind - die geweldadige, die afskuwelike, die afstootlike, dit is nuus; die vreedsame, die sindelike, die vrome, dit bly ongesiens. So was dit ook in Nieu-Seeland.

4. BETOGER-AKTIWITEITE TYDENS DIE 1981-TOER

Die betoger-aktiwiteite tydens die 1981-toer het in hoofsaak gesentreer rondom HART en CARE.

Na die afstelling van die wedstryd tussen die Springbokke en Waikato op Hamilton kon, na die oordeel van Cameron, die betogers hul geloofwaardigheid verhoog het indien hul toe sou kon "sê":

"We have achieved our aim, we have shown our protest by stopping a match. We have shown our strength and our courage. From now on we will march in thousands in every city, at every match. We may have broken the law at Hamilton, but now we do not need to do that again. We represent thousands, hundreds of thousands, of New Zealanders of all walks of life who see this tour as an expression of apartheid. Our feet will be their voice" (Cameron: 1981, p. 32).

Maar, gaan hy voort:

"... the protest movement overlooked the fact that they could have turned Hamilton into an even bigger triumph. The protest movement, not content with victory at Hamilton, pursued even more avidly the complete victory, the cancellation of the tour. The subtle voices of reason gave way to the strident shouts of the activists, the fringe element who saw the tour not as an expression of apartheid, but as a vehicle for their own aims, be they anti-rugby, anti-police, anti any sort of authority."

"John Minto, the national HART organiser, told me before the Hamilton match that the protest movement was not interested in the numbers game, that is that it could muster X thousand people here and there. Curious, this, for New Zealanders are impressed by numbers, and if in a peaceful

wave after Hamilton the protest movement could have massed thousands upon thousands of people in marches through New Zealand then they would have made a stronger impression on the un-committed New Zealander.

But New Zealanders are less impressed with violence, blatant civil disobedience, the blocking of streets and motorways. So as the police strengthened their forces so did the protest movement escalate their activity. At the same time the demonstrators railed against the police. The use of riot helmets and long batons, the forming of police lines, was so the demonstrators said, provocative. Frustrating, yes; frightening, very likely; but it is stretching the English language quite a lot to use the word "provocative" (Ibid).

Hiervandaan is die grense van redelikheid en begrip vir die gemiddelde Nieu-Seelander oorskry - die geweld en blatante openbare regsverdeling, want soos Cameron dit weer eens stel:

"The anti-apartheid cause, the trigger of the whole protest movement, seemed to be forgotten. It became a matter of protesters versus police. It was a struggle the protesters were never going to win. Physically, they did not have the numbers nor the means. But just as importantly the weight of public opinion, which has been the demonstrators' bulwark before and at the start of the tour, was ebbing away. The protesters started with a credible, and in many eyes creditable, cause. By the time of the savagery in the streets near Eden Park at the time of the third test so much of the protesters' cause had been discredited, so many of their former supporters incredulous" (Ibid, p. 34).

WALKER

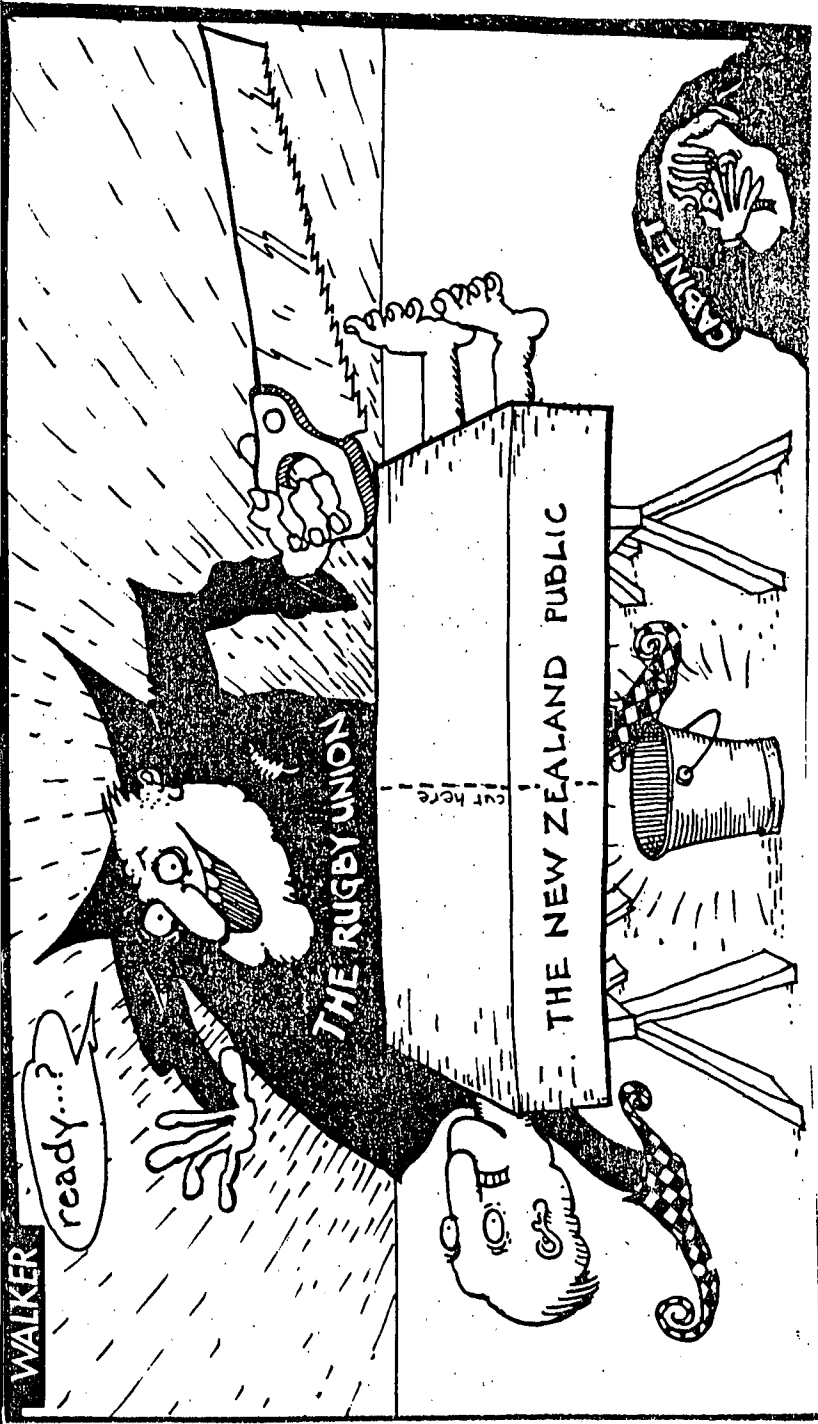
ready...?

THE RUGBY UNION

THE NEW ZEALAND PUBLIC

cut here

CABINET



Die uiteindelijke doel was nou die afstelling van die toer. Vir die Springbokke sou Hamilton ook die kruispad van die toer wees. Soos Alex Veysey dit ook aan hulle gestel het:

"If you get through Hamilton you'll go the whole vray" (Soos aangehaal in Bryden & Colley: 1981, p. 8).

Die gebeure by Hamilton was vir Nieu-Seeland 'n ongekende poging tot die aantasting van wet en orde, en 'n verkragting van die idee van mense-vryheid. Die gebeure word deur Retief in die werk, *Springboks Under Siege*, soos volg beskryf:

"The anti-tour movement were banking on staging their big effort at Hamilton as in this tranquil river town, languishing on the banks of the lazy Waikato, they would be able to draw on support from three universities in close vicinity.

The police failed to appreciate it, but the anti-tour protesters gave away their tactics during the Poverty Bay match.

A group estimated at about 500 marched on the ground and when diverted by police veered away and then approached the embankment via a golf course. Instead of grouping, a number of them, including members of the Maori Mongrel Mob, New Zealand's equivalent of the Hell's Angels, rushed up a steep bank and succeeded in ripping down a section of the fence before police were able to force a 'thin blue line' between them and rugby fans.

For the duration of the match the demonstrators blew on whistles and threw objects at rugby fans which were returned with interest.

After the final whistle a number of fist-fights broke out between "pros" and "antis," as they were later known, but the police were pleased that they had succeeded in their avowed intention to ensure that the match went on" (Ibid: pp. 8-9).

John Reason (Britse Rugbyskrywer) som egter die mening van die gemiddelde massamens na die betogings soos volg op:

"The threat to law and order and the threat to liberty in this country (New Zealand) is being made by a tiny gumboil of agitators, using the goodwill of a lot of fools and innocents and do-gooders to give them some credibility.

"New Zealand should be grateful to the Springboks for showing them the danger to their society" (The Truth: 31 August 1981).

So het baie Nieu-Seelanders geglo dat die 1981-toer moet plaasvind om te bewys dat die demokratiese proses nog waarde het.

"The Springboks must come for our good, just as much as theirs", het Colin Meads op die Nieu-Seelandse T V gesê (Die Volksblad: 13 September 1980).

Waar die deursnee Nieu-Seelander aanvanklik daarvan oortuig was dat die betogings slegs om die toer en sogenaamde "apartheid" gegaan het, het die besef met 'n skok gekom van die aanwesigheid van 'n linkse kommunistiese element in die samelewing wat vir elke geleentheid sou betoog sonder 'n besef van die werklike feite. So het selfs Graham Mourie (Nieu-Seelandse rugby-kaptein) aan die New Zealand Press Association gesê:

Ek stem nie saam met die protesbewegings nie. Hulle is 'n minderheid en hoewel hulle miskien reg kan wees, is dit onnodig dat hulle probeer om hulle menings aan ander op te dwing. Ek is nie van voornemens om my houding aan iemand op te dwing nie. (Vgl. Le Roux-versameling, No. 4).

Ross Meurant in sy boek *The Red Squad Story*, maak die enkele inskrywing in sy diensregister na die gebeure by Hamilton:

"sad day" en gaan voort: "never in my life have I felt or experienced such frustration, such humiliation, such shame."

Die feit dat die taakmag nie 'n opdrag ontvang het om hardhandig* 'n poging aan te wend om die betogers op die veld te verwyder nie laat hom verder soos volg reageer:

"At the day's end a once proud unit stood silent, heads bowed, eyes glassy with tears and hearts heavy with shame as the rugby public who only days before at Gisborne had cheered us from the ground now walked past us in disgust, abusing, ridiculing and scorning us. Some sprayed beer over us and others threw cans at

*Hieroor se hy: *"When the Red Group ran out onto the park the multitude erupted into an excited frenzy, cheering us as the gladiators in the amphitheatre may have been cheered a thousand years ago. The entire unit spewed out from beneath the grandstand and formed up in line across the field. Batons were already drawn. But before I could issue any instructions my radio earpiece crackled with a frantic yelling of orders: 'No batons, no batons, no batons.' Next I was told, 'no arm and knee actions.' And at that point I knew the day was lost"* (Meurant: 1981, p. 39).

us. Not a man moved. Who could blame them? What a gutless effort by the police. Had we been beaten after a fair attempt then at least we could say we tried. But we hadn't tried - we hadn't done a damn thing and anarchy had prevailed.

A group of 300 had imposed their will on a capacity crowd of 27 000 at the ground and God knows how many more throughout the country. And we had let it happen. We just stood there and let it happen. We had failed our oath, we had failed in our duty, we had failed ourselves and most of all we had failed the nation" (Meurant: 1981, p. 34).

Vir Nieu-Seeland is die realiteit van 'n "liber"-gees deur die 1981-toer bevestig - dit wil sê 'n gedagtegang waar die individu, eerder as die kollektiwiteit (staat, gemeenskap, groep, ens) die belangrikste sosiale eenheid van die samelewing vorm. Ook is 'n ideologiese uitgangspunt gevestig waar individuele vryheid (keuse, spraak, assosiasie, beweging) die nihilistiese staatsbeskouing na vore gebring het. Dit opsigself moes ontnugterend wees vir diegene wat die demokrasie - ook in Nieu-Seeland steeds beskou as gekontroleerde besluitneming waarin die wil van die meerderheid voorop staan. Die meerderheidswil word deur Don Clarke (gevierde All Black heelagter) onder andere soos volg aangeslaan: "Don't give way to idiots and politicians" (Natal Mercury: 9 April 1981). Die tragiek van minderheidsmanipulasie word op sy beurt deur Colin Meads soos volg voorgehou:

"Lets look at some of the opponents of the tour. To start with, you have the churches Well, when I look at the churches, I think of Ireland. They haven't scored many points there, have they?"

"Lets look at the politicians. My impression is that these jokers are so keen on seeking votes that they are afraid - no downright scared - to go against the swim" (Vgl. Le Roux-versameling, no. 4)

Deurdad daar ter wille van die demokratiese ideaal besluit is om voort te gaan met die toer, was as sulks, 'n triomf. As die toer na die Hamilton-fiasko afgelas is, sou dit 'n oorwinning nie net oor die demokratiese ideaal gewees het nie, maar 'n oorwinning in anargistie. Wat die betogers wel bereik het, was om 'n klimaat te skep waarin die betogers meer simpatie gekry het vir hul pogings om die toer te ont-wrig.

Die betogers se versetaksies teen die 1981-toer het begin met die aankondiging op 12 September 1980 dat die Nieu-Seelandse Rugbyunie amptelik verklaar het dat die Springbokke na Nieu-Seeland genooi is. Die Saterdag, 13 September 1980, tydens die All Blacks se wedstryd teen Fidji, het drie betogers op die veld gestap met plakkaat wat geluit het, "*Rugby ja - rassisme nee*" en "*Stop die toer*" (Die Volksblad: 13 September 1980).

n Beampte van HART, John Minto, het verklaar dat hulle nie sal huiwer om die Rugbyunie op dieselfde manier te behandel as wat Swartes in Suid-Afrika behandel word nie. Hy het verder gesê dat die organisasie nie geweld sal gebruik nie, maar dat die betogings vreedsaam sal wees (Die Volksblad: 12 September 1980).

Op 15 Oktober 1980 is uit Londen berig dat Sam Ramsamy, voorsitter van SANROC, ook gaan probeer om die 1981-toer te verongeluk. HART het intussen geld begin insamel om Ramsamy se onkoste te betaal. Ramsamy is as gas van HART na Nieu-Seeland genooi. Ramsamy sou vanaf 22 Oktober 1980 tot 12 November 1980 in Nieu-Seeland wees. Hy sou vir die drie weke Nieu-Seelanders probeer oortuig dat apartheid nog deel van Suid-Afrikaanse sport is. Geld is ingesamel om Ramsamy se onkoste na Nieu-Seeland sowel as sy reis deur Nieu-Seeland te betaal, aangesien hy onder meer Wellington, Duneden, Auckland, Hawkes Bay en Christchurch sou besoek (Die Volksblad: 15 Oktober 1980).

Om te bewys dat hulle, HART, wel politiek by sport insleep, sou die volgende vrae wat HART aan die Nieu-Seelandse Rugbyunie gevra het, sprekend wees:

* *"Do black South Africans have a vote?"*

* *"Why does one black child in every two die before the age of five in South Africa?"*

**"Why does the South African Government spend only \$1,00 for a Black child's education for every \$17,00 it spends on a white child's education?" (Nieu-Seeland Star: 15 August 1981).*

Na aanleiding van bogenoemde vrae wat deur HART gevra is, kan dit duidelik gesien word dat dit eintlik om apartheid gegaan het as oor sport. Met ons verblyf in Nieu-Seeland tydens die toer moes ons as Springbokke en Suid-Afrikaners ook hierdie vrae beantwoord, wat ons met graagte gedoen het, omdat ons dan die volle waarheid kon vertel. My ervaring was dat die meeste Nieu-Seelanders oningelig oor Suid-Afrika was. Volgens hulle was Suid-Afrika maar een van die "klein state" van Afrika. Die inligting wat hierdie mense gekry het was so verdraaid dat dit geen wonder was dat die betogers wel so baie invloed kon uitoefen nie. Ek het by verskeie geleenthede aan van hulle gevra, pro- en anti-toermense of hulle weet waar Suid-Afrika is. Hulle het beslis geantwoord dat Suid-Afrika naby Kenia is.

By verskeie geleenthede het anti-toermense by ons kom aanklop om meer inligting, met die gevolg dan dat hulle definitief pro-toer geword het nadat hulle die nodige inligting verwerk het.

Die vrae wat HART aan die Nieu-Seelandse Rugbyunie gevra het, het hulle ook in antwoordvorm aan die publiek voorgehou, vandaar die negatiewe houding jeens Suid-Afrika.

Met die aanbreek van die begin van die toer het die anti-faksies, veral HART, se versetaksies ook begin toeneem. Stellings aangaande die Springbokke, wat van alle waarheid ontbloot was, is gepubliseer.

Een so 'n opskrif van 'n vlugskrif was, *HART PINPOINTS BOK PARTY TERRORISTS*. In die vlugskrif, waarvan die oorsprong onbekend is, sê die organisasie dat hulle bekommerd is oor die toerlede, want die bestuur en die spelers behoort tot organisasies wat hulle skuldig maak aan terrorisme. Daarom versoek HART die Minister van Immigrasie, mnr Malcolm, om alle lede van daardie organisasies - die Broederbond, Weermag en polisie - uit die land te sit.

In 'n telegram aan HART sê hy (mnr Malcolm) dat hy nie die organisasies as terroriste-organisasies beskou nie en dat lede van die toergeselskap nie uit die land gesit kan word nie. HART het dit toe oorweeg om die hele aangeleentheid na die hof te neem.

HART het verder beweer dat rugby in die Transvaal, Noord-Transvaal en die Vrystaat gedomineer word deur Broederbonders soos Jannie le Roux, Fritz Eloff, Sid Kingsley en Steve Strydom.

Die artikel word afgesluit met die volgende stelling van HART:

"They (Broederbond) have even succeeded in removing Morné du Plessis as captain before this crucial tour begins."

Vroeg tydens die toer, op 25 Julie 1981, het een van die mees uitstaande gebeure waar betogers betrokke was, by Hamilton, Nieu-Seeland, plaasgevind.

Om hierdie gebeure werklik in perspektief te plaas, is dit nodig om die kommunistiese betrokkenheid ook in die prentjie te bring.

Dit is veronderstel dat Nieu-Seeland 'n land is met geen of betreklik min inmenging vanuit die kommunistiese wêreld. Dit het geblyk nie so te wees nie.

Gedurende Mei 1981 ontbloom 'n komitee bestaande uit lede van die Katolieke Kerk, onder voorsitterskap van John Kennedy, die feit dat lede van HART ook lede van die Kommunistiese Party is. Die hoof uitvoerende beampste van HART, Pauline McKay, erken dat twee van die organisasie se uitvoerende lede ook lede van die Kommuniste Party is. Op 'n nuuskonferensie het mnr Muldoon erken dat hy al 'n geruime tyd van HART se verbintenis met die kommuniste bewus was, maar hy het die feit verswyg (Hoofstad: 18 Mei 1981).

Gedurende die ontwrigting van die wedstryd tussen die Springbokke en Waikato in Hamilton op 25 Julie 1981 het kommuniste hulle plakkate openlik tussen die betogers rondgeswaai. Die Nieu-Seelandse veiligheidsdiens het ook die feit onthul dat HART-betogerleiers teen die Springboktoer van 1981, by name

John Minto, Simon Wilson, Tom Poata, Don Carson en Trevor Richards hand om die lyf geloop met lede van die "Workers Communist League" (Die Transvaler: 27 Augustus 1981).

Die "Workers Communist League" is die angel van die kommuniste in Nieu-Seeland. Die party se doelstellings word soos volg in hulle dagblad Unity uitgespel:

"Since its formation, the Workers Communist League has taken up the fight against the apartheid system in South Africa.

"Through its newspaper Unity the League has consistently exposed the support given by New Zealand and Western imperialism to apartheid.

"In particular we have laid bare the ambitions of both superpowers in the region.

"We have been active in educating working people about the realities of apartheid and in building support for the liberation struggle of the black people of South Africa.

"In the course of the struggle against apartheid, against imperialism and against the capitalist crises in New Zealand, the League points out that only in a socialist will the conditions be finally created to do away with exploitation.

"The league is dedicated to building the new workers' party which is needed to lead the struggle for socialist revolution in New Zealand.

"Join the struggle to build a new working class party in Nieu Zealand.

"Read, sell and support our paper UNITY" (Unity Supplement, Newspaper of the Workers' Communist League, July 1981).

Die verbintenis tussen HART en die kommuniste kan ook duidelik gesien word in die hoofopskrif van die kommunistiese koerant UNITY van Junie 1981. Die opskrif lui soos volg:

"SUPPORT BLACK LIBERATION - STOP THE TOUR" (Ibid).

4.1 WAIKATO - HAMILTON EN DIE BETOGERS

Vroeg reeds was die tekens van wat sou gebeur duidelik. John Minto van HART sê onder andere:

"If the police were surprised at the intensity of the demonstration and assault at Gisborne there were harder times ahead"*
(Cameron: 1981, p. 115).

Die krete het gewissel van, *"Fools, you are bloody fools, you are being used by bloody commies,"* tot, *"Boks go home"* (Cameron: 1981, p. 115). Die Kommunistiese Party het openlik propaganda gemaak, *"..... to get out and march on Rugby Park, demonstrating solidarity with our brothers and sisters in South Africa"* (Ibid: p. 118). Geweld is nie uitgesluit wanneer HART 'n verklaring uitreik wat onder andere sê, *"..... what is one life measured against the deprivation of millions of people in South Africa?"* (Ibid: p. 118).

*Waar die eerste wedstryd plaasgevind het.

Waar die New Zealand Herald op 24 Julie 1981 berig het dat die betogings ten tye van die eerste wedstryd in Gisborne almal verras het - die polisie was verbaas oor die intensiteit daarvan en het geglo dat dit daarop gemik was om konfrontasie te bewerkstellig. Stokke en modderkluite is na die polisie gegooi. Op ander plekke is hulle bestook met eiers en ander voorwerpe.

Dit was veral na hierdie boefagtigheid dat die polisie hulle optrede weer in heroorweging moes neem. Hulle het gedwonge gevoel om bekend te maak dat hulle na die personeelgetalle sal moet kyk en dat hulle moontlik van gematigde optrede na 'n meer gewelddadige optrede sal moet kyk, indien die betogers met hulle ongeoorloofde taktiek sou voortgaan.

Ná die voorvalle het die regering besef dat hulle met meer geweld te doen kan kry indien hulle nie die toer sou stop nie - iets wat op hierdie stadium 'n gevoelige slag vir die regering en die Nasionale Party sou wees. Dit sou neerkom op 'n erkenning van swak oordeel. In plaas daarvan om die toer te stop het die regering die finansiële steun aan die polisie vermeerder, omdat die regering nie graag die hulp van die weermag wou inroep nie.

Die regering van mnr Muldoon het geglo dat die polisie die hele situasie sou kon hanteer asook diegene wat in die demokrasie nog die perke van wet en orde gesien het. Vir hulle was die polisie nog, *"the ham in the sandwich, trying to keep as*

dispassionate an eye as possible on the objective of preserving the peace and the rights of two highly emotional factions" - die ten gunste van die toer en aan die anderkant die betogers.

Die feitlike werklikheid sou ook hier geld: geweld kan alleen met geweld besweer word.

Soos reeds gestel was in Nieu-Seeland veel meer op die spel as bloot die toer. Belangriker nog was of die demokratiese ideaal binne die perke van beskaafde norme uitlewing kan vind. Die Gisborne Herald van 20 Julie 1981 doen 'n beroep op verdraagsaamheid en waarsku:

"What we cannot accept at this stage is the inevitability of violence. It is not inevitable. It can be avoided. But only if people are prepared to show some restraint" (Gisborne Herald: 20 July 1981).

Die gebeure op Hamilton het die teendeel na vore gebring. Cameron gee onder andere die volgende feitlike relaas nadat tussen 300 en 400 betogers op die veld gestorm het:

"2.25: The crowd on the bank began to throw stones at the demonstrators, and a young woman sank to the ground, holding her head.

2.30: 'Please keep your seats,' said Frank O'Connor, the Waikato Rugby Union chairman, over the public-address system. 'We hope the game will go ahead in a short time.' Cheers from the crowd. 'The people who can handle the situation are out there now doing exactly that.' Cheers from the crowd.

2.32: The photographers on the ground are told to leave, hustled along by roars from the crowd.

- 2.34: *'We want Rugby, we want Rugby,' from the bank.*
- 2.35: *A squad of police broke away from centre-field and formed a line facing the crowd on the bank.*
- 2.45: *The police announced that they will start making arrests if the protesters do not move. One man moved away.*
- 2.48: *The police formed a semi-circle round the left-hand end of the demonstrators, and began taking demonstrators away, one at a time. Some struggled, some walked, some had to be dragged the 80 or 90 metres to the gate at the south-western corner of the ground. The Maori woman in yellow was taken away, carried by five policemen.*
- 2.52: *A police van came onto the field, stopped 50 metres from the demonstrators, and police brought out boxes of forms to use for the arrests. By now some of the crowd noticed the pressbox behind them .. 'why don't you write the truth for a change,' shouted one spectator. The another police van, as the queue formed at the first one.*
- 3.10: *The fateful words from O'Connor over the public address system: 'The game has been officially cancelled.' A roar of frustration rose from the bank 'We want Rugby, we want Rugby, chanted the crowd. One of them turned to the pressbox: 'They are all bloody Commies, write that, bloody Commies'" (Cameron: 1981, pp. 123-124).*

Ofskoon die toer nie afgestel is na die gebeure nie, was dit geen "ontspanne" atmosfeer waarin die res van die wedstryde gespeel is nie. Betogings en geweld was deel van 'n nie "normale" toer.

Na Waikato was die algemene gevoel dat die toer nie die gebeure van Hamilton sou kon oorleef nie. Die enigste wat oorgebly het was volgens Cameron die vraag: *"Who would make the decisive step, the politicians, the police or the Rugby Union?"* (Ibid: p. 127).

Die vraag het op die tydstip nie meer gegaan oor die toer as sulks nie, maar oor die kwessie van wet en orde. Vreedsame protes is vervang deur openbare geweld. Ondersteuners van die toer het sogenaamde *"hit squads"* gevorm om met die betogers te handel. Vir die meerderheid het dit nou gegaan om die uitoefening van hul reg om vreedsaam te kon deel in die rugbywedstryde.

4.2 PERSOONLIKE ERVARING

Met ons aankoms in Hamilton die vorige dag, het dit voorgekom asof dit 'n doodnormale verloop van gebeure is. Die dorp was rustig en met ons aankoms by die hotel het daar sowat 15-20 betogers gestaan. Hulle het baie rustig voorgekom. Die daaropvolgende oefening het vlot verloop, sowel as die aand in die hotel.

Met ons vertrek, sowat 5 uur voor die aanvang van die wedstryd teen Waikato, het sake slegter begin lyk, veral nadat ons bus met eiers en verfbomme bestook is. By die veld aangekom, was dinge heel rustig. So hier en daar is daar 'n geskree of 'n geraas gehoor.

Terwyl ons in die kleedkamer was, het die rumoer, geraas en gesingery al harder geword, en kon ons agterkom dat dinge besig was om te gebeur. Die betogergetalle moes definitief drasties vermeerder het.

Vanwaar ons op die hoofpawiljoen gesit het, kon ons die betogers in hulle hordes om die veld sien stap.

Op 'n gegewe plek het die massa ewe-skielik tot stilstand gekom. Van binne die veld het betogers skielik na die draad gehardloop, dit platgedruk en het die massa betogers van buite op die veld gestorm. Eensklaps was dit chaos binne die stadion. In die geskarrel wat gevolg het, het betogers gehardloop en geval, polisiemanne het probeer keer, soms gewelddadig en toeskouers het verbaas gestaan.

Toe die polisie met volle mondering, knuppels en helms op die veld begin verskyn, het dit gelyk of die betogers gou verwyder sou word. Maar die optrede van die Polisie om die betogers te verwyder, sou so lank neem dat daar nie genoeg tyd sou wees om nog 'n wedstryd ook te kan speel nie.

Die wedstryd teen Waikato is afgelas. Ons was teleurgesteld, toeskouers was teleurgesteld en boos, en rugby het verloor, die kommunistiese strategie van 'n rewolusionêre verset het gewen. Die toeskouers het huiswaarts gekeer, die betogers het hulle pad gevat en ons het gaan aantrek. In die kleedkamer het die manne bymekaar gestaan, en is daar begin

bespiegel of dit nie die einde van die toer is nie.

Toe alles weer rustig geraak het, het ons op die veld gaan stap. Geen rugby sou moontlik gewees het nie, aangesien die hele speeloppervlakte met fyn glasstukkies, stukkies skerp ysters, spykers en ander skerp voorwerpe bestrooi was. Al hierdie voorwerpe is ook onder die gras ingetrap. Hamilton sou beslis die waterskeiding wees. Voor die aanvang van die toer het HART bekend gemaak dat die Waikato-wedstryd die waterskeiding sou wees. Die wedstryd sou bepaal of die toer sou voortgaan of nie, omdat hierdie Hamilton-planne van die anti-faksies al geruime tyd beplan was. HART het geweet dat as hy hierdie wedstryd kan ontwrig die toer heel moontlik afgelas sou geword het. Nou het dit geblyk dat Hamilton wel die waterskeiding sou wees.

Die Hamilton-vliegtuiginsident het ook bygedra tot die chaos. 'n Sekere Pat McQuarrie het 'n vliegtuig sowat 160km vanaf Hamilton "gekaap" en tydens die polisie se halfhartige pogings om die betogers van die veld te verwyder, gedreig om teen die pawiljoen vas te vlieg indien die wedstryd sou plaasvind. Daar is later bekend gemaak dat McQuarrie se dreigemente die hoofrede was vir die kansellering van die wedstryd.

Hamilton en die Waikato-wedstryd was eensklaps geskiedenis. 'n Langverwagte toer deur Nieu-Seeland het eensklaps iets van die verlede gelyk. Die geleentheid wat vir my en die res van die groep iets onvergeetliks moes wees, was nou ewe skielik

in die weegskaal. Verskeie vergaderings en samesprekings sou nou volg om te bepaal of die toer sou voortgaan of nie.

Die betogers het gejuig oor hulle "oorwinning" dat die Waikato-wedstryd afgestel is. Hulle ideaal was dat die toer afgelas moet word. Skielik het dit na 'n werklikheid begin lyk. By hulle het daar geen twyfel bestaan dat die toer wel afgelas sou word nie.

Die volgende dag, 26 Julie 1981, het die toergroep in verskillende rigtings gegaan om verskillende dinge te doen wat deur rugbyvriende gereël is. Die aand sou ons finaal weet of ons in Nieu-Seeland sal bly en of ons na Suid-Afrika sou terugkeer. Die moontlikheid van 'n verkorte toer sou dan ook bekend wees.

Na 'n baie genoeglike dag en tussen baie vriendelike mense was ons redelik positief dat die toer sou voortgaan. Later daardie aand is ons almal in die spankamer saamgetrek en het die bestuur die goeie nuus aan ons oorgedra. "DIE TOER GAAN VOORT". Na hierdie aankondiging was daar 'n totale ander gesindheid by die manne te bespeur. 'n Gesindheid van: ons sal 'n sukses maak van hierdie toer, wat dan wel gedoen is.

Hamilton was tog die waterskeiding vir die 1981-toer in vele opsigte:

* Die Springbokke was meer vasberade om hierdie toer 'n sukses te maak. Nou was ons nie meer individue nie, maar 'n groep; een groot familie wat van daardie oomblik af vir

niks sou stuit nie. Ons is nou hier en hier in Nieu-Seeland sal ons bly;

* Die Nieu-Seelandse Rugbyunie het weer eens bewys van water stoffasie hulle was deur vas te staan in 'n krisis-situasie;

* Die Nieu-Seelandse Polisie het nou besluit om hulle volle steun aan die toer te gee. Hulle trots as polisiemag was op die spel;

* Die Nieu-Seelandse regering het gebly by hulle standpunt dat die Rugbyunie besluit oor sy eie sake. Alle eer aan mnr Robert Muldoon wat hom nie deur Swart Afrika en kommuniste laat intimideer het nie;

* Die betogers wat 'n aanvanklike sukses behaal het met die afstelling van die Waikato-wedstryd, het nou 'n lelike bloutjie geloop, deurdat die toer nou sou voortgaan.

Die weg was nou voorberei vir die res van die 1981-Springbokrugbytoer deur Kiwi-land.

Gedurende die oorblywende gedeelte van die toer sou HART saam met ander groepe steeds druk besig bly met pogings om die toer te ontwig. Hulle taak is bemoelik omdat

die Springbokke, Nieu-Seelandse Rugbyunie, Polisie en Nieu-Seelandse regering nou 'n baie sterker standpunt ingeneem het.

Die betogings verder op die toer was elke keer presies dieselfde as die vorige keer. HART het nie meer nuwe metodes gehad om toe te pas nie.

Nog 'n belangrike aspek wat uitgelig behoort te word, is die hele kwessie van geweld. Vroeër in die studie is daar in aanhalings aangedui dat HART beweer het dat sy organisasie se lede vreedsaam sou betoog. Met die derde toets in Auckland het die betoging in geweld verander. Die geweld was vooraf beplan, deurdadig al die betogers geklee was asof hulle geweld vermag het.

Die hele kwessie van geweld tydens die toer word deur Mackenzie opgesom:

"As the police themselves have stated, there was in reality little violence, not even 10 minutes right through the Tour up to the Final test at Auckland. Then when one might have expected that the anti-tour movement might have accepted defeat with good grace and called the whole thing off, the worst violence of the Tour was staged. Stage is, of course the operative word, as the whole ugly scenario was cold-bloodedly planned and premeditated by the simple expedient of employing dissident gangs on a mercenary type basis

to confront the police. Television films clearly showed the composition of the groups, and it is also a fact that the policeman who was worst injured in the confrontation clearly identified his assailants as convicted criminals as he stood helpless in front of them with one arm broken and the other dislocated" (Mackenzie: 1982, p. 11).

Mackenzie gaan voort en sê dat daar ook ander groepe by die geweld betrokke was. Hierdie groepe was geklee vir 'n "non-violent peaceful demonstration", in stewels met staal-punte, beskermende klere en valhelms.

Mackenzie sê verder dat dit baie interessant is om daarop te let dat mnr Muldoon in sy boek Muldoon by Muldoon die volgende baie goed onthou. Hy stel dit so:

"..... the Prime Minister records how he was kicked in the skins by protestors wearing steel capped boots after a meeting in the Peter Pan Caberet as far back as 1975. The Prime Minister still carries the scars of that incident today. And in 1981 many policeman incurred similar injuries as the rioters staged their 'non-violent acts of peaceful demonstration'. No doubt the boots of 1975 had long since been worn out by 1981, but the feet would still have been the same!" (Ibid).

Daar kan geen illusie daaromtrent wees dat die militante linkses vir die anti-toerbeweging verantwoordelik was nie.

Alhoewel hulle maar klein in getalle was, het hulle fanatieke houding jeens apartheid en Suid-Afrika hulle na geweld gedryf omdat hulle niks met hulle "peaceful demonstrations" kon regkry nie. Bitter min is dan ook in die openbaar gesê teen hierdie militante optredes. Die publiek en vooraanstaande persone in Nieu-Seeland het liever geswyg as om met hierdie mense geassosieer te word.

'n Polisie-offisier van die Red Squad sê onder andere:

"But despite the outward silence the public knew that the charade had failed and as one prominent police officer state, 'We can safely say that the communist takeover attempt planned for New Zealand at about the turn of the century has now been postponed indefinitely in the present timescale'" (Meurant: 1982, p. 173).

Belangrike woorde word hier aangehaal, deurdat Nieu-Seeland, as 'n land ver verwyder van vreemde invloede, gedink het dat hy kommunisme vrygespring het, maar hard aarde toe gebring is. Die 1981-toer het aan Nieu-Seeland en sy mense 'n guns bewys, want nou is hulle bedag op die kommunistiese gevaar wat by hulle ook sluimerend is. Meurant haal hierdie realiteit op as hy sê:

"... we had drifted along in our own little backwater, complacent and smug in the knowledge that we were one of the very few countries in the world untouched by international or civil war. But Hamilton

changed all that. Suddenly the silent majority was confronted by a real war in its own streets. Rather than viewing news reels of strife-torn nations abroad, news reels of strife-torn New Zealand were being viewed abroad. Hamilton also exposed the reality of communism as a threat to the social fabric of our society. What had once seemed to exist only in the minds of men like Prime Minister Muldoon was now rampant in our streets for all to see. In many ways the events of Hamilton provided some of the tonic this nation needs: A good awakening jolt" (Ibid: p. 155).

Werklike uitstaande gebeure soos Hamilton en die geweld by die derde toets was nietemin skaars. Die ander insidente soos aanmerkings, voorwerpe wat na die bus gegooi word en die polisie wat met klippe bestook word, was alledaags en het werklik afgesaag geraak. Inteendeel, by tye het almal in die bus geskater van die lag as gevolg van die betogers se onbeholpenheid.

5. SLOTGEDAGTE

5.1 PROFIEL VAN 'N BETOGER

Betogings kom algemeen voor oor 'n baie wye spektrum in die hedendaagse samelewing. Die meeste van hierdie betogings verskil partymaal min van die ander, maar verskil dan ook weer radikaal van ander.

Meurant wys een so 'n verskil uit as hy skryf:

"On the evening of Friday, September 11, between 10 000 and 12 000 people protesting against apartheid marched peacefully, orderly and lawfully down Queen Street in Auckland. Mayor Colin Kay and Race Relations Counciliator Hiwi Taurca were present in the March. This calibre of 'protestor' and this type of protest contributed enormously to the legitimacy, respect and dignity of the anti-apartheid cause. Unfortunately, however, these people were either too weak or too few to control the majority of the protest movements, and as a consequence the protest movement lost all credibility with the majority of New Zealanders. Many of those who did oppose the South Africans' presence on moral grounds were committed to protesting within the confines of their homes - too afraid that they might become unwitting pawns in the hands of other elements who were controlling the mood and manner of most protests.

The contrast between the Friday night protest march and the protests in Cuba Street, Palmerston North, the streets outside Lancaster Park, the streets outside Athletic Park and the streets outside Eden Park was extreme. It was also, to a large extent, counter-productive to the stated objectives of those anti-tour groups who sought to stop the tour proceeding, for the conduct of a large percentage of those people in these protests alienated much of the public and provided the Government with every justification for taking a firm line with those who broke the law" (Ibid: pp. 164-165).

Oor die kaliber van persone wat aan die betogings deelge-
neem het merk Meurant op:

"As far as the credibility of a large percentage of the protestors who took part in the demonstrations around Eden Park is concerned the calibre of persons involved and their motives leaves much to be desired. For example, during the Auckland game Black Squad and other police were confronted by a wanton mob of protestors in the vicinity of a school. The mob tore down a 12 foot high perimeter fence in an act of sheer malicious damage and then physically attacked police trying to protect the school. Many of those who came into actual physical conflict with the police were members of city gangs. During the riots of the final test day a similar, but larger, collection of individuals assembled with the mob who confronted the police in Marlborough Street and Onslow and Dominion Roads. Police were able to identify a large number of King Cobra, Headhunter and Mongrel Mob gang members right in the thick of the action" (Ibid: p. 169).

Meurant lê baie van die betogeroptredes voor die deur van die kommunisme. Hy stel dit so in sy boek:

*"Perhaps it is appropriate at this point to consider the philosophy and method of operation of the communists. *Carew Hunt describes the communist manifesto as 'a declaration of war against capitalist*

*R.N. Carew Hunt. The Theory and Practice of Communism, Pelican Books, 1973, p. 109.



society.' Whether we like it or not we are a society founded on property rights and adhere to the capitalist ethic. Accordingly our type of society is the type of society communism is sworn to destroy. The communists have a prime objective, world hegemony, and they go about achieving this objective in a variety of ways. In most countries in the world today there are many brands of communism, but all hold to Marx as gospel. For example, the Chinese accuse the Russians of revisionism and regard themselves as the cradle of Marx. On the other hand the Russians regard themselves as the true interpreters of Marx. Examples of the manner in which the Russians go about their objective are Afghanistan where naked military aggression has been the weapon; Poland (another communist country, but one which Russia obviously believes still needs to be convinced of its merits) where the weapon is ubiquitous communist party control of the reigns of power, and Angola, where Russian proxies in the form of Cuban and East German troops prop up a single party state government. China's rape of Tibet in the 1960's, her border war with Vietnam in 1978/79 and her continuing endeavour to reunite Nationalist China (Taiwan) with Mainland China demonstrate that regardless of how Marx is interpreted the end product of communism is the same.

In countries which are not engaged in international war with the Soviets as the Afghans are, or which are not already under the control of the Soviets, as is the case with the Eastern

European states, or which do not have the same instability in their domestic politics, as is the case with most third World states the Soviets and Chinese have infiltrated, the communist scourge is more subtle. In New Zealand we are in this latter category and face a more covert, but nevertheless relentless and dangerous enemy. The type of civil disorder and breakdown in the rule of law New Zealand experienced during the tour is a classic example of the manner in which communists operate in countries like ours which normally have a stable political environment" (Ibid: pp. 170-172).

Die onkunde van die betogers oor Suid-Afrika en die komplekse probleme van Suid-Afrika het by verskeie geleenthede na vore gekom. Aangaande hierdie aspek skryf Wynand Claassen in sy boek MORE THAN JUST RUGBY die volgende:

"The hard core of protestors who followed us around New Zealand became quite well-known to the Springboks. The same group of 40-odd protestors were always among those waiting for us at our next venue, and I could not help wondering whether they had quicker and better transport than the Springboks. We had little direct contact with them, but on one occasion in Rotorua we drove past Naas Botha seemingly in conversation with one of the girl demos. He signalled for us to stop to come to his rescue in the face of her persistent questioning. We invited her along on our trip to buy Maori woodcrafts, and later took her to tea. She spent almost two hours in our company and Abie Williams, Gerrie

Germishuys and I tried our best to explain the complexities of the South African way of life, the different cultures, languages and beliefs. Her knowledge of South Africa was nil, and all her arguments were based on old slogans. In the end we could not change her way of thinking, but at least she listened and we parted on a friendly note. A few days later when we arrived at Eden Park in Auckland, this girl was right in front of a group which charged our bus. At least I thought, she looked a little more friendly.

In Nelson, Ockie Oosthuizen and Willie Kahts were strolling along a road when an anti-tour woman drove by in her car. She recognised the two Springboks and turned to shout at them to go home. Unfortunately for her at this very instant the car ahead came to stop and she went smashing into it - to the great amusement of the two Boks, I wonder what she told her husband when she got home?

On the day of our departure from Whangerei to Auckland for the final test I quickly walked to town, dressed in my Springbok kit, to return two video tapes the team had hired. I was stopped by a young protestor who asked me about South Africa. I told him I had 30 minutes to chat and was again struck by how ill-informed he was. As I was never afraid of defending South Africa or of talking politics, I tried to give him a quick insight into what my country was really like - an impossible task. I admitted that we had made mistakes, and would probably continue to do so, but

that sportsmen had done a great deal to clear up social injustices. When I bade him farewell I could not help feeling how poorly we were selling ourselves overseas. Our tour could have done so much in this regard, but I'm afraid through poor preparation and unwise decisions we lost a golden chance to put our case in a positive way" (Claassen: 1985, pp. 217-219).

5.2 ALGEMENE SLOTGEDAGTE

Suid-Afrikaanse sport in die algemeen, en rugby in die besonder, het sinoniem geword tot sogenaamde "betoger-politiek". Vanaf die 1969-toer deur die Britse eiland - 'n toer wat omskryf word as "Rugby agter doringdraad",* tot die 1981-toer waarna betekenisvol in dieselfde idioom verwys word as "Boks behind barbed wire",* is met afdoende sukses daarin geslaag om 'n isolasiegordel rondom Suid-Afrikaanse rugby-betrekkinge te span.

Die operasionele effektiwiteit van die anti-apartheidsorganisasies kan nie misken word. Hulle het 'n plek in die samelewing verwerf op grondslag van 'n morele appèl. Dié vooropstaande dogma van 'n universele menswaardigheid het in Suid-Afrika 'n universele veroordelingsinstrument gevind,

* Vgl. Viviers, G. se werk "Rugby agter Doringdraad".

* Vgl. Cameron, D. se werk "Boks behind barbed wire".

want soos gesê: "*..... apartheid is one of the few international issues on which all countries find themselves in agreement*" (Van den Berghe: 1975, p. 247). Dit het 'n sui generis geword, want ongeag die uitwys van die skending van menseregte in state soos die Sowjet-Unie, Liberië, Saoedi-Arabië, Nigerië en vele ander word die argument steeds gevoer onder die aanname dat 'n imperfeksie elders nie 'n verskoning vir die skending van menseregte in Suid-Afrika is nie. Die dilemma van die sogenaamde apartheidsvraagstuk het die wêreld voor die vraagstuk van effektiewe optrede gebring, want soos Legum dit stel, "*.... while the worlds nations are united in the view that the South African government should be induced to change its racial policies, there is no agreement on the means to be used*" (Legum: 1975, p. 235). Daarom is dit ook interessant om daarop te let dat Suid-Afrika se interne posisie nie hanteer word vanuit die oogpunt van kolonialisme nie, maar op grond van "apartheid", "blanke oorheersing" en die sogenaamde "skending van menseregte". Tydens die OAE se Ministersraad in Dar es Salaam op 8 April 1975 word onder andere gesê: "*We agreed ... that South Africa is an independent sovereign state. We reaffirm this position. Britain should not have granted independence, but she did. Our problem is not one of colonialism it is the ending of apartheid*" (Soos aangehaal in Venter: 1977, p. 372). Hiervoor is dan enige metode geregverdig.

Die vernaamste enkele gevolg van die sogenaamde "betoger-politiek" teen die 1981-toer was die feit dat hul 'n

"vreesfaktor" geskep het - die aantasting van wet en orde omdat openbare geweld die gevolg was van die konfrontasie tussen die betogers en diegene wat die reg opgeëis het om vreedsaam te kon deel in die sportgebeurtenisse.

Gerugsteun deur talle internasionale menseregte-organisasies het "betoger-politiek" deur "betoger-organisasies" 'n professionele karakter begin aanneem wat nie as sulks die herstel van menseregte ten doel het nie, maar bewus- en onbewustelik instrumente geword in die ideologiese konfrontasie tussen Oos en Wes, en tussen demokratisme en totalitarisme as die breë funksionerende pole van die teenswoordige wêreld.

INSTANCES OF HART INVOLVEMENT WITH, AND SUPPORT BY, OTHER
MARXIST ORGANIZATIONS

1. HART Merger with NAAC

In July 1980, the organizations formerly known as Halt All Racist Tours (HART) and the National Anti-Apartheid Council (NAAC) merged to form the organization currently know as HART: the New Zealand Anti-Apartheid Movement (HART:NZAAM).

Because of the domination of NAAC by the Workers' Communist League and its predecessor the Wellington Marxist-Leninist Organization (WMLO), this merger itself brought the former HART organization into much closer links with overtly Marxist groups than appears to have been the case formerly. The NAAC became the dominant partner in the merger, and at the HART ACM of 12/13 July 1980 (where the merger was approved) consideration was given to discarding the name HART completely.

2. HART Involvement with Socialist Action League

In mid-1980 the Socialist Action League was sued by Michael Parker, author of the book "The SIS", for alleged libel in an article appearing in the SAL's newspaper "Socialist Action". The SAL opened a fund, called the "Defence of Freedom of the Press Fund", to finance the defence of the legal action against it.

The July-September 1980 issue of HART's newspaper "Amandla" reported that the Annual General Meeting, of HART in July 1980 (the same meeting at which the merger with NAAC was approved) had decided unanimously to support the SAL's Defence of Freedom of the Press Fund.

3. HART Involvement with the CPNZ

On 12 February 1980, in Christchurch, HART joined forces with

the Communist Party of New Zealand and the Campaign Against Foreign Control in New Zealand (CAFCINZ - a CPNZ front organization) in a demonstration against the Prime Ministers of New Zealand and Australia over their countries' involvement with the USA in the ANZUS Treaty. This demonstration was reported in the CPNZ newspaper "The People's Voice" in its issue of 25 February 1980.

4. CPNZ Approval of HART

On the occasion of HART's 10th anniversary on 3 November 1979, the CPNZ sent a congratulatory message and an assurance of continued support, published in "The People's Voice" of 26 November 1979.

Reporting the HART/NAAC merger in its August 1980 issue, "The People's Voice" informed its readers that "HART: the New Zealand Anti-Apartheid Movement will held the previous position of HART and the NAAC of supporting all liberation movements recognized by the OAU." This comment was in an editorial.

5. Marxist newspaper support for HART

A perusal of the newspapers listed below, over at least the past 3 years, revealed regular favourable coverage of HART activities. The item headed "Ten Years of HART Celebrated" in the annexed copy from page 5 of "The People's Voice" of 26 November 1979 is only one of dozens of such articles, individually of no particular account but cumulatively showing a strong level of support for HART among the organizations concerned. Newspapers examined were:

- "The People's Voice", published by the Communist Party of New Zealand.
- "Socialist Action", published by the Socialist Action League.
- "Unity", published by the Workers' Communist League (formerly the WMLC and still earlier MILO).

- "The Tribune", published by the Socialist Unity Party (SUP).

Annexures:

- (re (2) above) - Copy of article "Freedom of The Press Defence Fund" from "Amandla" of July-Sept. 1980.
- (re (3) above) - Copy of article "CP banner calls for opposition to imperialist war", from "The People's Voice of 25 February 1980.
- (re (4) above) - Copy of article "Congratulations HART", from "The People's Voice of 26 November 1979.
- (re (5) above) - Copy of article "Ten years of HART celebrated, from "The People's Voice of 26 November 1979.

HART THE NEW ZEALAND ANTI-APARTHEID MOVEMENTNATIONAL COUNCILLORS

Bob Burgess	(Palm. Nth representative)	
Phil Sharpin	(Nelson/Marl. representative)	Nothing
Richard Harrison	(Canterbury representative)	Known
Rick Peterson	(Waikato representative)	

John Minto (National Organisor) - Convicted 1979 for disorderly conduct at annual meeting of N.Z. Insurance Co. Ltd. Auckland. Reported (N.Z. Heral, 21.1.81) as stating that HART accepted responsibility for "provocative" protests at World Games at Christchurch in January 1981.

Michael Freeman (National Secretary) - Formerly publisher of HART newspaper "Amandla". Delegate to Wellington Section of Public Service Assn., where he is active in support of leftwing causes and issues. Otherwise little known.

Donald SWAN (Trade Union Officer) - Former active member of Massey University Students' Association. Now a trade union organiser.

Pauline McKay (National Chairperson) - In mid 1970's, shop managed Christchurch Co-operative Book Society Ltd, New Regent St Christchurch (a bookshop controlled by the Communist Party of New Zealand).

Michael Law (Deputy National Chairman) - Member of the Committee on Vietnam. Understood to espouse Workers' Communist League ideology, whilst maintaining that HART should follow an independent line.

Trevor Richards (International Affairs Officer) - Was very involved in university Student Association politics when HART was founded by NZUSA in 1969. Husband of Bryenie Hales, a Wellington district committee member of the Workers' Communist League.

Steve Bayliss (South Island Co-ordinator) - Former Lincoln College International Affairs Officer. Member of the Communist Party of New Zealand (CPNZ). Convicted of disorderly behaviour at World Veteran Games, Christchurch on 14.1.81 (fined \$100).

David Cuthbert (Wellington representative) - Director of Student Travel Bureau, Wellington. Former president of New Zealand University Students' Association. Former head of Wellington Marxist-Leninist Organisation. Former chairman of National Anti-Apartheid Council (NAAC - now merged with HART to form HART:NZAAM). Believed to be currently the brains behind the Workers' Communist League.

Richard Cuthbert (Auckland representative) - Brother of David Cuthbert (above). Convicted for disorderly conduct at 1979 ACK of New Zealand Insurance, Co. Ltd., Auckland.

Fran Holloway (Otago representative) - In 1976, won Waikato contact person for the Young Socialists (youth wing of the Socialist Action League).

Donald Carson (Wellington representative) - Former Victoria University Students' Association Sports Officer. VUSA International Affairs Officer 1975-76. Survived efforts by less extreme elements to remove him. Went to Massey University and became Lincoln College Council delegate in 1978. Was removed and went back to Wellington, where he obtained employment with Foreign Affairs. Left after short time because of complaints about him. Apparently was advocating revolution in Malaysia. Anti-Zionist and Palestine Liberation Organization (PLO) supporter. Believed to be a member of the Workers' Communist League (WCL).

Rhona Bailey (National Treasurer) - Member and Secretary/
Treasurer of the Communist Party of New Zealand in the 1960's.
Involved in the Ostler-Manson-Bailey split of the CPNZ in the
late 1960's. Was the leader of the "Bailey group" that founded
the Marxist-Lenist Organization (MILO) shortly afterwards.
Leading light in the National Anti-Apartheid Council, which
was controlled by MILO (later renamed as the Wellington,
Marxist-Leninist Organisation) until the merger of HART and
NAAC and the formation of HART:NZAAM in July 1980. Currently
head of the Workers' Communist League (WCL) a body formed by
the merger in October 1979 of the former WMLO and a similar
organization in the Waikato, the Northern Communist Organiza-
tion (NCO). To this merger was added, in August 1980, the
New Zealand Marxist-Leninist Workers' Party (NZMLWP). The
triple merger continues under the name Workers' Communist
League and Leadership of Rhona Bailey.

BACKGROUND:

In the late 60's South Africa was excluded from the Olympic Games because their teams were not selected on merit. The Olympic Charter requires that each member-country's teams are selected on merit "devoid of race, religion and politics" and as this was not then the case in South Africa - they were justifiably excluded.

Since 1977 South African teams have become selected as required by the Olympic Charter and sport within the Republic is now multiracial.

The South African Olympic and National Games Association (S.A.O.N.G.A.) is the established multiracial sporting organisation in South Africa with 100 sports bodies affiliated to it.

Over 90% of South African sports people play under its jurisdiction on a multiracial basis. Black and White administrators work together in the administration of their respective sports, which number 100.

An anti-apartheid sporting group exists in South Africa called the South African Council on Sport (S.A.C.O.S.) this organisation relates to Sanroc (South African Non Racial Olympic Committee) based in London - the Supreme Council of African Sport - other anti-apartheid organisations that exists, i.e. Care, Hart - and the United Nations Committee on Apartheid in sport.

It has 14 sports organisations affiliated to it and between 6% and 7% of sportsmen play under them.

80% of its organisation is controlled by Indians who make up 2,5% of the population the rest are Coloureds (17% of the population). The leaders, Messrs Hassam Howa (President and

M.N. Pather (Secretary), are Muslims who make up 0,5% of the South African population. There are no African Blacks represented on Sacos's organisation despite the fact they make up 80% of the populations.

Sacos is the organisation that claims to the world that 95% of South African sportsmen play for them - and that they represent South African sport.

Neither of their leaders (Howa, Pather) want a political situation of "one man - one vote) for obvious reasons - yet this is what most New Zealanders have come to believe what the matter is all about.

They state their cause is trictly political but they do not want "one man-one vote" Support for their movement comes primarily from Communist-Socialist countries, in particular the Soviet Union and its Communist Satelittes - African States, and certain third-worl countries - in particular India.

Recent indications of Communist liaison have been:-

1. No boycott organised for Moscow's Olympics following Lions tour of South Africa 1980.
2. Supreme Council of Africa Sports rebuke of those members who did not go to Moscow.
3. Soviet Union allowing Mr S Rammsamy - (Chairman, Sanroc) to distribute anti South African propaganda at Moscow's Olympics. All visitors were told this was illegal.
4. Support and welcome speeches given to Mr S Rammsamy during his New Zealand visit last year by - Communist Party, S.U.P. Workers' Communist League, Young Socials, Care, Hart.
5. Communist Socialist countries desire to debate proposed Irish Rugby Tour to South Africa in European Parliament.

6. Selection of May 1 (May Day) as demonstration by anti tour groups in countries with Trade Unions.

Soccer - is by far (4 to 5 times bigger than the next sport) the most popular sport in South Africa. Over 600 000 of all races play the game and all play under S.A.O.N.C.A.

Sacos has no Soccer organisation. The last South African Soccer team had 8 blacks and 3 white in it. A South African black, George Thabe, is the President of the S.A.U.N.C.A. Soccer organisation.

Boxing - is the next most popular sport amongst South African Blacks. All are administered by the S.A.O.N.C.A. body. 65% of professional boxers are non-white including world champion, Pete Mathobula. Sacos has no boxing organisation.

Athletics - is the 3rd most popular sport amongst South African blacks. All records from 1500 metres to 10 000 metres are held by Black South Africans, all who play under multiracial S.A.O.N.C.A. body whose Vice President, Edward Setshedi, is a South African Black.

Sacos has an athletic organisation but holds no National Championship and it's not generally known if they hold athletic meetings at all.

Rugby - The S.A.O.N.C.A. body is know as the South African Rugby Board. This is made up of the Former South African Rugby Football Board headed by Dr Danie Craven, who have 39 500 registered players. The South African Rugby Association (S.A.R.A.) which is the African Black rugby organisation headed by Mr Medyesha, with 21 144 and the South African Rugby Football Federation (S.A.R.F.F.), lead by Mr Cuthbert Loriston, which has 9 325 players. Making up a total of 69 970 overall.

Mixed trials have been held since 1977. 188 games were played between the various associations in 1977, 600 and in 1978 and now no records are kept as progress continues. Both the non-white leaders, Messrs Mdyesha and Loriston are strongly in favour of the Springbok tour. Their two associations intermingle as their standards rise and more teams become mixed.

Sacos's Rugby organisation is known as the South African Rugby Union (S.A.R.U.) which has 20 000 players. Its Committee is made up entirely of Indians. No African black is represented. Last year 27 of its teams left and joined SARFF. Whilst S.A.R.A. affiliated 169 new Clubs during the same time, Blacks and coloureds play separately under S.A.R.U. whilst their Secondary School Rugby Association does not accept black teams.

Extravagant claims by anti South African groups claiming 80% of South African Rugby players play under SARU are clearly untrue. 76% is played under the SAONGA affiliate the South African Board - the rest under SARU.

It must be noted that Rugby is not a popular game amongst the Black Africans (80% of South African population), who far and away prefer Soccer.

Those sports play in South Africa under SAONGA (100 in number) have multiracial constitutions.

All investigate committees, i.e. British Sports Council, French Sports Council International Tennis, Federation, International Cricket Conference - who have made their investigations within the last 2 years - favour resuming sporting contact with South Africa.

Within the last twelve months end August 31 1980 - South Africa took part in 33 different sports in 76 countries. During the same time 30 different countries (representative teams or representative individuals), played in 44 kinds of sports within South Africa.

With those figures in mind it appears New Zealand is being sorted out-presumably because of its size.

Where was the protest movement and the Gleneagles Agreement adherents when the South African Barbarians made up of 8 blacks, 8 coloureds and 8 whites, toured the United Kingdom in 1979.

With Regard to the Gleneagles Agreement:

This is an Agreement set up by politicians, which has no credibility in the world of sport. No politician is elected in Western Society to adjudicate on peoples leisuretime freedoms. As politics and religion divide the world, sporting contact brings the people of the world together.

The only document that supplies direction to world sport is the Olympic Charter the requirements of which South Africa complies with. If human rights was to become the criteria of sporting contact, we would end u playing with but 28 Nations in the world.

Despite this complaine the "anti" organisations continue to exist, which clearly illustrates their usage of sport to attack the individuals leisuretime freedom and freedom of association. A further indication of this is Sanroc's compo-
lation of a Black Book which names sportsment throughout the world, who have played in South Africa. Recently in Nigeria 3 British teams players were arrested on arrival and jailed because of their South African associations.

Is this what sport is about - or is this Communism?

Bryan Wilson

Sport-Recreation Consultant
Wellington
New Zealand

(the writer of this report is the author of "Enquiry into Merit Selection in South Africa's Sport" - May 1980).

H O O F S T U K 6

DIE SPRINGBOKRUGBYTOER VAN 1981 DEUR NIEU-SEELAND

HOOFSTUK 6

DIE SPRINGBOKRUGBYTOER VAN 1981 DEUR NIEU-SEELAND

1. INLEIDING

Wanneer mnr Muldoon die toer vooruit as 'n ramp ("disaster") beskryf het, kyk Cameron in sy Barbed Wire Boks terug met 'n beskouing wat hy soos volg saamvat:

"A disaster it assuredly was. Eight weeks of bitterness, a country divided, of protestors of all shades of political persuasion and idealism putting themselves against police squads which grew from 300 to 2000 during the tour. Most of all a disaster for the sport of rugby, for a game that in the major centres could only be played behind barbed wire and police cordons. A game literally imprisoned"
(Cameron: 1981, p. 11).

Uiteindelik het dit 'n toer geword waarvan die fokus verskuif het van die Gleneagles-Ooreenkoms, van die sogenaamde "*rights and wrongs of apartheid*", van die beeld van Nieu-Seeland na buite, van 'n appél op die sogenaamde "*Rule of Law*", na die handhawing van wet en orde. Met sport as magtige wapen het linkse politici en drukgroepe 'n "wapen" bekom om progressief die idealisme van die na-oorlogse moralisme, waarin die gesekulariseerde mens tot maatstaf van alles verhef word, tot die praktyk van hul filosofie te herlei.

Die feit dat vanuit die toer die betekenis van die woord "sport"

losgemaak is van sy oorspronklike betekenis, naamlik die soeke na vermaak dui daarop dat die owerheid - in hierdie geval Nieu-Seeland, as 'n voorbeeld van vele - nie meer in staat is om die outonome aard van die nie-staatlike lewensvorme (of samelewingsinstellings), met hul eiesoortige fun-dering- en bestemmingsfunksies, te waarborg nie. Hier bestaan die vraag na die aard van die verhouding tussen die staatlike- en nie-staatlike lewensvorme - dus ook tussen staat en sport. Hierdie verhouding behoort te voldoen aan:

- * Die fundamentele reg van elke samelewingsinstelling om daardie aktiwiteite wat nodig is om hom in staat te stel om aan sy bestemming te beantwoord, te verrig.
- * Die ooreenstemmende plig wat elke samelewingsinstelling het om sy aktiwiteite te beperk tot daardie handeling wat geïmpliseer word deur sy kenmerkende bestemmingsfunksie - 'n samelewingsinstelling behoort daarom nie op te tree op 'n terrein wat nie deur sy bestemming veroorloof word nie.
- * Die aanspraak van elke samelewingsinstelling op die interne gesag wat nodig is om sy eie huishouding op 'n ordelike wyse te organiseer ten einde hom in staat te stel om aan sy bestemming te beantwoord.
- * Die ooreenstemmende plig wat elke samelewingsinstelling het om sy interne gesag te beperk tot die kring van sy eie huishouding en daarom behoort die een instelling nie seggenskap oor die interne aangeleenthede van 'n ander instelling op te eis nie. (Vlg. Verslag van die Regsweten-skaplike: 1980, p. 21).

Hoekom dan nou juis 'n konflik tussen sport en politiek?
Dit strek inderdaad veel verder, soos ook bewys deur die
1981-toer: staat (owerheid): sport; staat : kerk : sport ;
staat : kerk : Universiteit : sport, en so kan aangegaan
word in die uitwysing van die totale nivellering van die
skeppingsbeginsel van enkaptiese vervlegting*, van die een-
heid van die verskeidenheid samelewingsinstellings. Tereg
verwys Cameron hierna as, "*this was culture shock for many New
Zealanders*" (Cameron: 1981, p. 14).

Dit is so dat die sportveldtog teen Suid-Afrika op 'n tweërlei
grondslag geskied : teen die sisteem op 'n menseregte-grondslag
en die strewe na 'n stelsel van gelykberegting in sport on-
geag ras of kleur. In sy totaliteit sien Steward dit soos
volg:

*"The instigators of this campaign had no interest in sport or sports-
men, white, black or brown. They were not at all concerned with the
straight bat or the clean heel: they were rough-riding politicians,
and many of them anarchists and revolutionaries. Their objective
was, and is, an undifferentiated, equalitarian world society. They
used sport in a bid to foist this kind of society, in the first*

* Dit wil sê die onderlinge vervlegtheid van die samelewingsinstellings
met behoud van hul outonome aard.

place, on South Africa: and their great achievement has been the recruiting into their ranks in many countries of people who have none but the best intentions" (Steward: 1977, p. 149).

Die doelwit van 'n ongedifferensieerde stelsel blyk ook duidelik uit woorde van Harris van die *South African Non-Racial Olympic Committee*:

"This is not a sport committee. We are fighting a political battle" (Ludi: 1969, p. 208).

Graham Mourie, die All Black-kaptein, stuur ook af op die politieke sisteem in Suid-Afrika as hy sy redes voorhou hoe-kom hy nie teen die Springbokke wou speel nie: "*Nothing that's been done in sport has really done much to change the system*" (Bryden and Colley: 1981, p. 15).

Wanneer Mackenzie in sy stuk *The Truth about the 1981 tour* die gemiddelde Nieu-Seelander se standpunt verreken as hy sê:

"Whilst the anti white South Africa movement had always been given full publicity by the media since 1970 it would be fair to say that most New Zealanders remained unaffected and unimpressed by it, (Mackenzie: 1982, p. 2) is die meerderheid onbetrokke en apaties wanneer dit oor Suid-Afrika en sy binnelandse politiek gaan.

Ons let vervolgens op die standpunte van die Nieu-Seelandse regering die media, en ander drukgroepe soos die Kommissie in Menseregte, die Verenigde Volke die *Trade Union Movement*, die Howe, die Kerke, Universiteite, die Onderwys, die *Committee Against Springbok Tour 1981* (CAST '81) en op die *Society for the Protection of Individual Rights* met betrekking tot die 1981-toer.

2. DIE NIEU-SEELANDSE-REGERING EN DIE 1981-TOER

Die houding van 'n regering teenoor sport in die land, bepaal in die meeste gevalle, hoofsaaklik die graad van vryheid wat in so 'n land bestaan. Die totaliteit van die regering se beleid sal dan ook bepaal of sport ingesluit word in so 'n land se buitelandse inisiatiewe.

Sportmanne daarteenoor, word as verteenwoordigers van 'n land beskou, nie net in die sin van sportmanne nie, maar ook as ambassadeurs van die staat. Dit word daarom aanvaar dat sportlui lojaal sal wees teenoor hul land, en die beleid en standpunt van hul regering sal eerbiedig, want dit is teenswoordig 'n basiese kenmerk van die moderne (na-oorlogse) liberale demokrasie (waaronder ook Nieu-Seeland gereken kan word) dat die meerderheid ooreenkomstig die program op grond waarvan die party tot die owerheidsamp verkies is, eerbiedig sal word deur die massa.

Dit is daarom verstaanbaar dat verskeie Afrika- en Derde Wêreldlande dreigemente gerig het tot die Nieu-Seelandse regering oor die voorgenome Springboktoer deur Nieu-Seeland. Die konsep dat organisasies en individue binne 'n vrye gemeenskap die reg het om teen die wense van hulle regerings te gaan, is vir hierdie regerings onaanvaarbaar.

Die Nieu-Seelandse regering het opgetree in ooreenstemming met die beginsels van 'n demokratiese gemeenskap. Die regering het die Nieu-Seelandse Rugbyvoetbalunie gevra om die uitnodiging aan die Springbokke te heroorweeg. Hulle het nie verder gegaan nie. Hulle het nie besluit dat die toer afgestel moes word nie of dat visums aan die Springbokke geweier word nie. Die Nieu-Seelandse regering sien die "Gleneagles"-ooreenkoms in die regte lig, met ander woorde om sportbetrekkinge met Suid-Afrika te ontmoedig en nie om sport te boikot nie. Die Nieu-Seelandse premier stel dit dan ook baie duidelik, in verwysing na die Gleneagles, *dat ons (Nieu-Seeland) se naam staan op 'n dokument wat aktiewe ontmoediging van sportbande nastreef indien Suid-Afrikaanse spanne op 'n grondslag van rassisme en nie van integrasie gekies (sou) word nie* (Beeld: 15 Julie 1982).

Op grond van die Gleneagles-ooreenkoms sou 'n uitnodiging van die Nieu-Seelandse Rugby-unie verkeerd wees, maar waar die fundamentele beginsels van individuele vryheid ter sprake is, sou dit verkeerd gewees het om op grond van die Rugby-unie se uitnodiging in te meng. Op grond hiervan word deur The New

Zealand Herald ook die vraag gevra: "*Anyone looking for hard content in the Prime Minister's address on the Springbok tour?*" (verwysende na voorafgaande stellingname). Die antwoord: "*If merely restated the situation, the Government will not stop the tour and the decision remains with the Rugby Union.*"

Oor die toespraak van mnr Muldoon sê die artikel dat hy gepraat het asof hy die toer goedkeur. Dit baseer die koerant op mnr Muldoon se verwysing na die "oorlogsassosiasie" tussen die Springbokke en die mense van die Silwervaring en die feit dat hy weer eens die versekering gegee het dat hy niemand sy fundamentele vryhede wil ontnem nie.

Norman Mackenzie sê onder andere op die toespraak van die Eerste Minister:

"But it was left to the Prime Minister, the RT. Hon. R.D. Muldoon to grasp the nettle and clearly put the record straight by pointing out in a nationwide broadcast that South Africans had fought and died for freedom and democracy, alongside New Zealanders and other members of the Commonwealth in World War II. Whilst other parts of the Commonwealth neither understood nor approved, Mr. Muldoon clearly stated that the choice was entirely that of the Rugby Union, though his final reminder was for the Union to 'think well before they chose'" (Mackenzie: 1982, pp. 5-6).

Die Gleneagles-ooreenkoms was 'n platform waarvandaan veral die pers "geskiet" het.

Die Auckland Star beweer onder andere dat dit mnr Muldoon niks sou help om die Gleneagles-ooreenkoms of menseregte te probeer verduidelik nie. Dit sal hom nie uit sy dilemma kry nie, nog minder sal 'n onttrekking uit die Gleneagles-ooreenkoms hom enigsins help.

Die groot vraag wat gevra moet word, is of die toer moet plaasvind aldan nie, en of mnr Muldoon en sy regering gaan toelaat dat die toer wel gaan plaasvind.

Die artikel gaan voort en sê mnr Muldoon kan die Gleneagles-ooreenkoms maklik omskryf, maar Nieu-Seeland sien die ooreenkoms as:

"The tenor of the agreement was of abhorrence of apartheid and a determination to foster human dignity."

En gaan voort met die volgende harde woorde:

"The fact is that the Government cannot see the tour other than contrary to the spirit of Gleneagles. Mr Muldoon indeed, has spoken of it as a disaster - and a disaster it will be, not only in fomenting bitterness and division within Nieu Zealand but in producing harmful consequences for us on the world scene" (Auckland Star: 1 July 1981).

Die Gleneagles-ooreenkoms sou nog 'n baie delikate kwessie word, alvorens hierdie toer sou kon plaasvind. Die vraag was of mnr Muldoon sterk genoeg standpunt sou inneem, en daarby bly, om die aanslag af te weer?

In die Auckland Star word die kwessie rondom die Gleneagles weer opgehaal. In hierdie berig sê die koerant dat mnr Muldoon, wat veronderstel was om een van die grondleggers van die ooreenkoms te wees, homself weer kan vergewis van die doelwitte van die ooreenkoms.

Die koerant beweer verder dat soos mnr Muldoon die Gleneagles wou afwater, so wou hy ook met die toer maak. Hy wou nie die Nieu-Seelandse Rugbyunie openlik aanval en 'n standpunt inneem dat die toer afgestel moet word nie. Mnr Muldoon se verweer was dat hy wel aan mnr Blazey gesê het dat die toer afgestel moet word. Mnr Blazey word in dieselfde berig soos volg aangehaal: *"I remember no such request"* (Auckland Star: 23 July 1981).

Die pers (en anti-toergroepe) was nie tevrede met 'n blote veroordeling van die toer nie.

Vanuit ander oorde het die druk op die regering toegeneem. In Junie 1981 was daar 'n oproep van die kant van die

Arbeider-opposisie dat die Nieu-Seelandse parlement moes stem oor die toer. Op hierdie oproep het mnr Muldoon heftig gereageer, deurdat hy die Arbeidersparty van "political gimmickry" beskuldig het, en so 'n oproep as 'n "lot of nonsense" bestempel het (Auckland Star: 18 June 1981).

Hy het egter toegestem tot die debattering van 'n mosie met die oog op 'n "joint party resolution to ask the Rugby Union to stop the tour" (Ibid).

Mnr Muldoon toon met hierdie verklaring 'n redelike omme-swaai in die sin dat hy Opposisiesteun soek in die veroordeling van die toer, maar ook steun soek ten opsigte van sy standpunt om nie direk betrokke te raak deur die Rugby-unie opdrag te gee om die toer te kanselleer nie. Dit ongeag die feit dat 'n regering gesinde koerant (maar anti-toer) soos die Auckland Star dit stel:

"Nobody can be in any doubt. There's trouble ahead for New Zealand - and not merely in sporting arenas - if the tour is not called off" (Ibid).

Die feit van die saak was op hierdie tydstip dat alles wat

deur die regering gesê is rondom die Springboktoer van 1981 na Nieu-Seeland, die belangrike feit ontwyk het, en hierdie feit behels die siening dat die regering, wat mnr Muldoon insluit, nie die Springbokke in Nieu-Seeland wil hê nie - veral om onduidelike redes.

Die siening het die toerkwessie 'n politieke vraagstuk gemaak. Die Nieu-Seelandse Rugbyunie het sy besluit geneem en nou is dit in die regering se hande, waar dit hoort, om finaal uitsluitel te gee.

Mnr Talboys, Minister van Sport en lid van die Muldoon-kabinet, stel sy saak oor die toer baie duidelik:

"If this tour goes ahead we will be seen by so many as being unwilling to express our opposition to apartheid", (Auckland Star:

1 July 1981) maar openbaar nogtans nie die durf om deur die kabinet die toer af te las nie. Die redes: is dit respek vir die demokratiese ideaal; of mag so 'n stap 'n moontlike neerlaag by die stembus to gevolg he?

Teen die agtergrond van hierdie onsekerheid skryf die New Zealand Truth: *"Enough of this nonsense about the future of the Springbok tour. Anything less than its completion as originally planned would be capitulation to the mob. The tour simply is not a matter of compromise," (New Zealand Truth: 1 July 1981) en beweer verder*

dat wat 'n baie doodgewone situasie moes wees, gekompliseer is deur verskeie gebeurtenisse waardeur sekere basiese feite uit die oog verloor is:

- Die Springbokke is gaste van die Nieu-Seelandse Rugbyunie, wat die volle reg gehad het om die Suid-Afrikaners te nooi;
- Honderde duisende Nieu-Seelanders verwelkom die Springbokke en die toer in die hoop om die rugby te sien, wat normaalweg deur die twee spanne gespeel word;
- Niemand ontnem die anti-apartheidsorganisasies en individue die reg om binne die wette van die land te betoog nie. Alle geluk aan hulle as hulle daardeur apartheid kan beëindig;
- Die rol van die polisie moet een wees van handhawing van wet en orde.

Die aankondiging van die Springboktoerspan na Nieu-Seeland in 1981 het die vlaag van onsekerheid oor die toer tot 'n hoogtepunt gevoer. Die uur het aangebreek dat daar nou besluit moes word of die toer moes voortgaan aldan nie. Die Daily News berig op 23 Junie 1981 dat:

"The argument over whether the tour should proceed reach almost fever pitch. The Race Relations conciliator, Mr. Tauroa, arrived back from South Africa, the Chairman of the Commonwealth Games Association, Sir Alexander Ross, made a snap call on the New Zealand Rugby Football Union, the Human Rights Commission made

his announcement on the tour and Mr Muldoon made shattering statements." (Daily News: 23 June 1981).

Die verdeeldheid oor die toer, die dreigemente van geweld en internasionale reaksie dwing die Daily News tot die volgende kommentaar: "A lot more than the loss of a rugby tour is now at stake" (Daily News: 29 June 1981). Die onsekerheid word op 6 Julie verbreek wanneer mnr Muldoon in 'n radio-uitsending verklaar:

"The government will not order the Rugby Union to abandon the tour" (Auckland Star: 23 July 1981).

Mnr Muldoon het na 'n vergadering van die Nieu-Seelandse Rugby-unie gesê, dat die toer vir hom onafwendbaar lyk, dat dit 'n saak vir die Rugbyunie is, en dat die regering nie die toer sal verbied nie-

Mackenzie reageer op die standpunt soos volg:

"But to be fair it was the Prime Minister who stood firm when most others were conspicuous by their absence from political platforms. Mr. Muldoon's strength and integrity of purpose, his refusal to bend to the media furore certainly made the tour a reality at the stage when its future seemed in very real doubt. Whilst his stand heightened the ire of his political enemies, his courage and steadfastness won him a proportionately greater degree of respect and support" (Mackenzie: 1982, p. 8).

Hierdie bereidwilligheid van mnr Muldoon om so sterk standpunt in te neem, het die Nasionale Party waarskynlik weer aan die einde van 1981 aan bewind geplaas. Die Nasionale Party sou moontlik die Wellington-setel verloor het as hy die toer gekanselleer het, maar hy sou verseker die setels van Gisborne, Helensville, Taupo, en moontlik ook Plymouth en Otago-Sentraal moes prysgee.

Mackenzie is eens hiermee as hy sê:

"The Tour in essence made the difference between the Government just holding on and winning an election that the Labour opposition should have won" (Ibid: pp. 8-9).

Die standpunt van die regering (owerheid) om vanuit 'n teoretiese perspektief nie die outonome besluitnemingsbevoegdheid van die nie-staatlike lewensfere te skend nie, is dus inderwaarheid geleë in die orent hou van demokratiese waardes en bewyslewing van die nastreef van die demokratiese ideaal, wat nog altyd aan die oppervlak geldend was in Nieu-Seeland. Kennelik is die Nieu-Seelandse staatsbestel en staatsvolk nog altyd geken aan die demokratiese ideaal wat tog ook vir hulle beteken het dat die demokrasie tog in wese gebaseer is op die beginsels van individualisme en individualiteit : die erkenning van en respek vir die uniekheid van elke persoon. 'n Feit wat Ketchum (Ketchum: 1959, p. 188) beklemtoon wanneer hy sê: *"People make democracy. It is their handiwork ..."* en *"...(it) can exist only*

where the people want it." Die teenoorstaande hiervan is ewe eens waar: die mens kan ook sy demokrasie vernietig want, so gestel, veronderstel die demokrasie nog altyd 'n horisontale gesagstruktuur met wedersydse respek van individu tot individu in die opeising van basiese publiekregtelike burger regte en -vryhede, en gelykheid voor die reg.

Menslike vryheid is tog vir ons in Christelik-wetenskaplike perspektief afhanklikheid van gehoorsaamheid aan die wil van die Allerhoogste. Buite hierdie grense is daar net onvryheid. Die onderliggende aksiom is dus vryheid in gebondenheid : die mens kan alleen vry wees in gehoorsaamheid aan die allesdekkende wet van God. Beide owerheid en onderdaan is in Hom geroepe tot gehoorsaamheid, en daarin tot vryheid.

Daarom is dit gevolglik ewe-eens dat indiwiduele vryheid nie absoluut kan wees. Absolute vryheid lei tot anargie wat aansluit by die feit dat alle mense in beginsel, dit wil sê as morele subjekte, gelyk is, maaar in werklikheid, dit wil sê as handelende objekte, ongelyk. Ons aanvaar derhalwe in die demokrasie die feit dat die mens vry en gelyk gebore is, maaar verwerp die opeising van vryheid tot die mate waar dié vryheid juis ander se vryheid aantas en die soort vryheid dan juis ten grondslag lê van die humanistiese siening dat die mens die bron van alle gesag is, en ook die utilisme aanspreek met sy opeising van willekeurige vryheid waarin die

individuele eienskap kan optree. Hierin sou ons dan ook die optrede van die betogers in hul anargistiese-vryheid kon identifiseer.

3. DIE MEDIA EN DIE 1981-TOER

Dat met enkele uitsonderings die Nieu-Seelandse media - radio, televisie, koerante en tydskrifte - standpunt teen die toer ingeneem het, is net nog 'n bewys van die effektiwiteit waarmee die linkse groeperinge in Nieu-Seeland hierdie magtige propaganda instrument beheer. Cameron merk baie betekenisvol op in verwysing na die media: *"..... having nurtured the protest movement from its earliest days the media tended to lose its perspective, its sense of balance, once the tour started; and especially once the tour became a question of police versus demonstrators."* Enersyds skryf Cameron hierdie gebrek aan perspektief toe aan die feit dat die, *"New Zealanders had never experienced such things before and in the rush to inform, to opionate, to present such happenings to their readers and listeners and viewers the media erred on the side of exaggeration"* (Cameron: 1981, p. 39).

Die anderkant van die saak word reguit deur John Reason van die Sunday Telegraph in Brittanje gestel. Hy reageer op 'n berig in The Press onder die opskrif, *"Appeal to Reason"* (ofskoon die gebruik van sy naam waarskynlik heel toevallig was) waarin die redes waarom die toer nie moes plaasgevind het, uiteengesit word. Die brief word verbatim aangehaal

omdat dit na ons oordeel 'n nugtere perspektief bied op die stand van die media oor die toer. Die selektiewe moralisme van 'n gemanipuleerde media kan nie in meer duidelike taal ontbloot word nie. Die brief as sulks was vir baie Nieu-Seelanders 'n openbaring van 'n stand van sake waarvan hulle nie bewus was nie. Op grond van die inhoud van die brief het 'n wedersydse onderhoud gevolg tussen Reason en mnr Muldoon. Die brief lees soos volg:

"It is not often that anyone takes a whole page of a newspaper like 'The Press' in Christchurch to appeal to me, but in all conscience, I cannot think of anyone better equipped to answer that appeal.

Having read the page, with increasing disbelief, I could not help thinking that what passed for the logic in it was rather like blaming the act of murder on the victim who has been killed.

Tell me this.

Who is posing a threat to law and order in New Zealand?

Who is planting the bombs in this country?

Who is violating property?

Who is threatening to crash suicide planes into crowds at sporting events?

Who is burning down football grandstands?

Who is seeking to prevent, by intimidation and harassment, ordinary decent people from going about their perfectly lawful occasions?

As far as I can see, none of these violations of the peace is being perpetrated by the rugby community. Indeed, they are showing truly remarkable restraint in the face of deliberate provocation.

And finally, which of the newspapers and television stations in this country is presenting a fair and balanced account of the issues involved in the Springbok tour? Again as far as I can see, none of them are doing so, and certainly not 'The Press' in Christchurch.

I know that what appeared in your newspaper was an advertisement, paid for, hopefully, at the going rate, but I think it is fair to say that the slant of the piece was in keeping with the views of 'The Press'.

Slant is an appropriate choice of word, because an examination of your recent issues reveals such a denial of any pretence at objectivity that even the editor of 'Pravda' could not have done a better job.

How can it be, therefore, that you can have the impertinence to print your newspaper under a front page masthead which proclaims that nothing is of value which is not honest, when for weeks past you have prostituted that assertion with almost every issue?

When I walked into 'The Press' building to glance through the files, I saw that the same Latin motto is carved in stone over the portals. I can only weep for the men who put it there.

I think it was Voltaire who said, "I disapprove of what you say, but I will defend to the death your right to say it." That has to be the basis of any democracy and any civilised society. It is unquestionably the basis of responsible journalism.

That means if the rugby community of this country wishes to arrange a series of fixtures against anyone in the world, even against such a monstrous tyranny as Soviet Russia, it is perfectly entitled to do so. What is more, it is entitled to do so without having to apologise about it and without being put to the slightest inconvenience. Further, if those sporting engagements are of sufficient public interest, it is entitled to have them fairly reported, both in the athletic and, if the matter should arise, in the social context.

Equally, if the Salvation Army or The Band of Hope or the Grizz Wyllie is God Group or the Flat Earth Society or the anti-apartheid advocates want to stand, with sister Anna, under a banner, they are all perfectly entitled to do so, either singly or collectively, provided that they remain within the law and take no action which may lead to infringements of the law.

To attempt to deny any of those factions the right to do those things is to deny freedom in precisely the same way that the anti-tour faction asserts that freedom is denied in South Africa. And since when have two wrongs ever made a right?

But in any case, what sort of a moral argument can be made by a country like New Zealand, which took its territory from the native Maori population by force, which has discriminated against them ever since, and which continues to do so?

And how can you possibly equate the concept of Maori sport with anything other than undiluted racialism? The Springboks have one non-white in their team, and would have 10 more if they were good enough, but because he has the immense misfortune of being born white, no pakeha may play for the Maori team which, bless its soul, is due to play the Springboks at Napier next week. Can there possibly be a purer expression of racialism than that?

Please do not misunderstand me. I do not blame New Zealand for their appropriation of Maori territory, and their discrimination against him, any more than I blame Australia for obliterating the Aborigines, or the European immigrants obliterating the Red Indians in America. These were the natural consequences of history, as was the development of Africa. But pots should never call kettles black, and those who live in glass houses as fragile as this one in New Zealand should never heave the rockery around.

As I was born an Englishman I have, as Cecil Rhodes so rightly observed, been lucky enough to win first prize in the lottery of life, but despite that, I would never presume to make political or sporting judgments against South Africa on racial grounds. How could I, with racial riots in Bristol and Brixton, in

Birmingham and Tosteth, in Notting Hill Gate and Southall, and in many more places to come?

Come to that, how could any Irishman make political or sporting judgements about South Africa when a 10-year war in his country has remained unresolved by thousands of murders?

The last time the All Blacks played in Northern Ireland, they went on to the field ringed with soldiers and armoured cars. Imagine what would be said if that happened in South Africa! Would it be mischievous, therefore, to ask what sort of selective morality is involved in decrying the one and accepting the other?

I could go on. Cuba, Vietnam, Cambodia, China, Afghanistan, Poland, East Germany, even Russia itself - in all these countries, and in many, many more, people are prepared to die to escape the tyrannies that oppress them, and yet Mr Gordon Dryden implies that it is quite O K for us to have sporting contacts with them. His opprobrium, and that of the Fascist Left, is reserved for South Africa. What a very convenient set of moralities he and they and you have.

So far the Russians have murdered more than 50 million of their own people in an attempt to stuff a failed political theory down the throats of an unwilling population. Lubyanka and Gulag Archipelago are full, and the unmarked graves of the innocent Russian dead make northern France seem like a village cemetery,

and yet, simply because they are South Africans, Rob Louw and Louis Moolman must be stopped from enjoying their careers as international rugby players.

Fortunately, New Zealand has in Mr Robert Muldoon a Prime Minister who can not only recognise basic human rights but who is prepared to define and defend them in a way of which even Voltaire would have approved. This is more than can be said of New Zealand's newspapers and television service, and it is very much more than can be said of New Zealand's teaching profession.

They are giving aid and comfort on the one hand, and life itself on the other, to the bacillus that will spawn New Zealand's platoon of the Red Brigades.

What can a country think of its teaching profession when nine-year-olds are used to assault Parliament? What can it think of its teaching profession when high school children aged 13 and 14 are given time off school to take part in protest marches and line up behind the men and women who are poisoning their minds? If that is what 30 years of radical schoolteaching has done for this country, then God help New Zealand. The Springboks should be given the freedom of every city and town in these islands for giving your police the opportunity to learn how to deal with the trouble that will ensue.

No doubt Robert Muldoon will walk back into office at the next General Election as a result of all this. 'Home and hosed,' is

the laconic comment I have heard wherever I have gone. Good. He deserves no less.

No doubt his re-election will infuriate all those who have done their worst to stop this tour. Splendid. They deserve all the infuriating they can get.

Because of one thing you may be absolutely sure. The fuzzy-faced 'fanatics' who have tried and who have now failed to stop this rugby tour have already lost whatever goodwill they may have enjoyed from fair-minded folk in the beginning.

These fanatics are not protestors or demonstrators in the civilised sense of the words. A few are, those foolish do-gooders who cannot or will not see that they have no argument at all, and who cannot see that they are being used to give credibility to an essentially evil and undemocratic force.

The sour and vicious faces at the heart of the campaign are social terrorists. They don't have machine-guns yet. But they will. They will. And you, Sir, will have done your very considerable bit to put them there" (Cameron: 1981, pp. 41-44).

Baie betekenisvol merk Cameron dan self ook op:

"The Springbok tour had its lessons for the police and rugby in their dealings with the media, and for the media itself. Some parts of the protest movement which the media had fostered from its early days became, in the patent violence in Auckland, an

illegitimate off-spring which the media could not possibly wish to recognise.

One sure result is that the media will look more circumspectly, and with greater maturity, at the impact of the protest movements on our future society" (Ibid).

In 'n artikel aan The Truth (31 August 1981) een van die twee pro-toer nuusblaaie gaan hy voort en skep 'n baie nou verband tussen die Nieu-Seelandse uitsaaidienste en die linksgesindes. Hy skryf dan ook:

"Dr Goebles would have gone all starryeyed and nostalgic if he had been alive to see what has been happening in New Zealand's broadcasting services and newspapers over the question of the Springbok rugby tour."

Hy gaan voort en sê dat dr Goebles geweet het dat,

"..... anyone who succeeded in gaining control of the communications in any society could not only shape public opinion to his own ends, but could even, given enough time, persuade an increasing number of people that black was white and that two plus two equalled 479."

En,

"Fifty years on, the process has been developed by communist countries into a form of the black arts. It is called brainwashing.

"That is what has been happening in New Zealand. A sinister attempt has been made to brainwash the entire country."

- * Reason vergelyk die media in Nieu-Seeland as 'n "Big Brother"-besigheid. In 'n klein land tref jy gewoonlik net een koerant per area, en een uitsaaidiens aan wat baie maklik deur die linksgesindes geïnfiltreer kan word. Reason merk dan onder andere op:

"In effect, that is what has happened in New Zealand. Big Brother has nearly grown up."

- * Reason vergelyk ook die radiowese in Nieu-Seeland met rewolusioniste as hy sê:

"Revolutionaries trying to pull off an armed coup always go for the radio station, because people have a respect for authority and because most people do as they are told by what they recognise as the voice of that authority."

- * Reason maak ook die gevolgtrekking dat die TV-beeldsendings totaal en al eensydig was en hy noem dan ook die volgende voorbeeld ter staving:

"Have you noticed the uncanny sense of direction of outside broadcast cameras? Whenever the protest movement does anything remotely newsworthy, like lying down on motorways, the TV cameras are nicely on spot."

"Anyone who knows anything about TV work, and the hassle involved

in setting up an outside broadcast, will know that someone will have had to give notice of what is going to happen, and where."

- * Ook vergelyk hy die media in Nieu-Seeland met sekere Europese netwerke wat kinders betaal om sekere dinge te doen om swak publisiteit in die hande te kry. Hieroor merk hy op:

"Publicity of that sort (soos die TV uitsendings in Nieu-Seeland) is an abuse of all the ethics of journalism. In moral terms, it is just as bad as the actions of those appalling creatures working for some European TV crews who are actually paying children to throw petrol bombs in Belfast so that they can have more dramatic pictures to take."

- * Hy maak dan ook die volgende stelling oor die TV- en Radiodienste in Nieu-Seeland:

"It would be quite wrong to talk of bias in your TV and Radio network because the word implies that there is another side to the question" (The Truth: 31 August 1981).

Gelees teen die agtergrond van hierdie voorgaande paragraaf is die volgende stellingname van Norman Mackenzie baie insigwend:

"Apart from a period of concern following the Black walk out from the Montreal Olympics in 1976, most opinion polls over the years showed strong support for a South African rugby visit - by as much as 80%.

"Early in 1981 however, an event took place which almost certainly has a significant impact on what was to follow. A young Auckland girl, Tania Harris, aged 22, decided quite spontaneously to arrange a march down Queen Street, Auckland's principal Street, to protest against extreme industrial action being carried out at that time by a group of employees of Air New Zealand. The strike was causing substantial personal hardship, and so well seemed to abrogate the very basis of proper industrial law and conduct. The strike and the strikers received little or no public support or sympathy and in fact the actions of certain Union officials and their supporters, which resulted in the police having to make wide scale arrests generated substantial ridicule and total lack of respect for their cause.

"The result, when the march took place on a sunny summer's day, was that an estimated 50 000 New Zealanders poured into Queen Street to take part in the "KIWI'S CARE" march. The trade union movement and the left wing generally spluttered indignantly whilst the rest of New Zealand chortled with glee and thoroughly enjoyed the occasion.

"What most people failed to understand however was the whole event was largely promoted and organised by the media. The public responded to the first announcement of the march, in the absence of any other information, by ringing up press, radio en TV centres, and an organisation principally based on the "Auckland Star" grew like a mushroom with the level of enquiries. In short the media took over and run the event, though the obvious sincerity and special charisma of the charming young Tania Harris remained its inspiration" (Mackenzie: 1982, pp. 2-3).

Hierdie oënskynlike vreedsame betoging, geïnisieer deur 'n enkele persoon, het uiteindelik die klimaat geskep vir die media-aanslag teen die 1981-toer. Hulle, die media, sou hulle "totale aanslag", saam met die anti-apartheidsorganisasies baseer op die inisiatief van Tania Harris.

In die woorde van Norman Mackenzie word die doelstellinge van die media baie raak weerspieël:

"Perhaps at this point, the media which of nothing else, had always been prepared to give the anti-tour movement maximum coverage and exposure, decided that an anti-tour campaign would achieve a similar or even more spectacular result. In any case, from a point in time that will possibly never be closely defined, the media embarked on a campaign to stop the Springbok Tour. A mounting crescendo of anti-tour and anti-white South African propaganda was staged in the press, radio en TV. Pro-South Africa

material was suppressed, though periodically an item would slip through."

Mackenzie gaan voort en skryf:

"..... and apart from a few provincial papers, the editorials and lead articles thundered against the tour on almost a daily basis" (Ibid: pp. 8-9).

Asof die koerantwese nie genoeg skade aangerig het nie, het die radiowese ook nog vir vet in die vuur gesorg. TV-netwerke het ook nie agtergebly in die wedloop om die meeste publisiteit te verkry nie. Ewe eens haal Mackenzie op:

"Radio was not far behind and one day in April, anti-Tour items appears at none less than 5 minute intervals between seven and eight on the morning national report program. Television was the worst offender of course and ran a series of programmes, initially discrediting South Africa, and then the Tour itself as the Springbok arrival date drew nearer. Television extracted every ounce of drama out of the situation and its 'Eye Witness' team, headed by Ian Fraser and Karen Sims seemed quite obsessed with stopping the Tour. Television effectively became a part of the anti-South Africa movement, and during the Tour news teams were always given advance information as to where riot and confrontation situations would be created, so that the events that took place could be featured on nationwide television a few hours later"

Hy gaan voort:

"Televisions commitment to their cause (die betogers) was of course so strong that they refused to co-operate with the police in supplying film and information on the riots that were staged outside Eden Park during the third test. In addition the Christchurch staff of Television New Zealand was adamant that it was not going to televise the first test and only changed its stand when the Government threatened to hand channel two over to private enterprise!" (Ibid: p. 4).

Die Minister van Uitsaaiwese in Nieu-Seeland, mnr. Cooper, het ook vanuit die toer die stand van die media aangeval. Hy het veral die radio en TV, daarvan beskuldig dat hulle nie 'n werklike weergawe van die toer weerspieël het nie. Die media wys net al die belangrike dinge wat die betogers raak. Die werklike nuus, die oor die Springboktoer, laat hulle agterweë.

Die media het hierteenoor sterk gereageer en wel deur 'n artikel in die Wanganui Chronicle van 4 Augustus 1981.

Die artikel beskuldig mnr Cooper daarvan dat hy geneig is om te praat voordat hy dink. Die artikel wys voorts daarop dat dit "too bad" is, indien die media meer inligting oor die anti-toerbedrywighede ontvang as oor die Springboktoer as sulks. Daarom plaas, beeldsend en saai die media meer gesprekke uit oor die anti-toerbedrywighede as oor die toer. By die media gaan dit nie om nuus wat net 'n sekere gehoor wil sien of hoor nie, maar wat die meerderheid van

die lesers en kykers wil hê. Soos die artikel dit stel:

"In the final analysis, it is only what people will listen to, watch or read" (Wanganui Chronicle: 4 August 1981).

Die Wanganui Chronicle wys verder op 'n paar faktore wat mnr. Cooper maar in gedagte kan hou:

- * Nieu-Seeland maak deel uit van die Gleneagles-ooreenkoms en die ooreenkoms wil nie sport tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland hê nie;
- * Die regering se amptelike beleid is om apartheid teë te staan en om die Gleneagles ooreenkoms te steun;
- * Die artikel vra die volgende vraag aan mnr. Cooper na aanleiding van die bogenoemde faktore:

"Where were the media wrong in supporting both moral right and Government policy?"

- * Wye dekking aan die Springboktoer word deur verskeie media-middele gegee, alhoewel die Nieu-Seelandse Rugbyunie en die Springbokondersteuners in die minderheid is, aldus die koerant.

Na die tweede toets tussen die Springbokke en die All Blacks het Bob Howitt die volgende berig in sy rubriek in die Rugby

News gepubliseer.

Hy begin deur te sê dat die Springbokke die anti-toerfaksies lelik op hulle neuse laat kyk het, want in plaas daarvan dat die Bokke op die ashoop gaan sit het, kom hulle en klop die All Blacks 24-12 om sodoende nie net hulle meesterskap op die veld te bewys nie, maar ook hulle deursettingvermoë op geestelike gebied, deurdat hulle hulle nie deur die betogers laat onderkry het nie.

Howitt maak die volgende stelling ten opsigte van die betogers:

"Just what the protestors have hope to achieve by their endless chanting, whistle-blowing and appearances at airport, hotel and Rugby functions is hard to say, although it's obvious publicity counts high on their list of priorities and no protest is undertaken without the media being notified" (Rugby News: Datum onbekend).

Hy reken dat die betogers baie tevrede behoort te voel oor die dekking wat hulle in die media gekry het, veral van TV en die daaglikse koerantwese. Dwarsdeur Nieu-Seeland het die betogers net van die beste dekking gekry. 'n Voorbeeld van hierdie eensydige dekking is gelewer deur die Wellington Dominion. In vyf dae het die koerant drie groot voorblad-advertensies geplaas oor, "stop die toer", en die ander twee

groot advertensies oor 'n betogerbyeenkoms wat gereël is.

Howitt sê verder oor hierdie eensydige dekking:

"These ads were carried alongside a series of stories sympathetic to the anti-tour cause while on test morning the Dom carried a front page leader reaffirming its stand that the tour should not have taken place." (Ibid).

Van al die dagblaaie was dit volgens hom net die Truth en Rugby News wat die toer openlik gesteun het. Die anti-toer brigade het daarin geslaag om die meerderheid mense te oortuig dat as hulle die toer sou steun, hulle ook apartheid steun en dus die Suid-Afrikaanse Regering se beleid van apartheid.

Oor hierdie aangeleentheid laat Howitt hom verder soos volg uit:

"What a load of nonsense. Do we presume every person presently attending one of the Australian Cricket team's matches in England condones Malcolm Fraser's treatment of the aborigines? And if I look in on the Russian ballet's next performance in New Zealand I guess that makes me sympathetic to Communism. I might have to seriously consider tossing out all my Tchaikovsky records. I've got all his symphonies, you know. It's a wonder the SIS hasn't tapped my phone over it." (Ibid).

Ofskoon die feit dat die media anti-toer georiënteerd was; hulle, hulle beïnvloedingsvermoë tot die maksimum aangewend en bedryf het sou dit waarskynlik 'n rake gevolgtrekking wees deur te beweer dat die karakter en selfs ideologiese standpunt vir die gemiddelde konserwatiewe Nieu-Seelander 'n skokkende openbaring was. Hiervan moet die aanval op die persmanne na die afstelling van die wedstryd teen Waikato, en 'n sterk vyandige gesindheid teenoor die pers se hantering van die toer deur leidende persoonlikhede in Nieu-Seeland beslis as voorbeeld dien. Ook Nieu-Seeland het deur 'n bewustelike toespitsing van die kant van die media onbewustelik die slagoffer geword van wat gangbaar tydens die toer na verwys is as "ugly news", maar meer nog die stand van die liberalistiese (nêé neo-liberalistiese) geestesstrominge in die gemeenskap tot die oppervlak gebring.

Terugskouend was dit duidelik dat die media, met geïsoleerde enkele uitsonderings, die Springbokke nie in Nieu-Seeland wou gehad het nie. Hierdie anti-houding het niks met sport as sulks te doen gehad nie, maar in die eerste plek wel die opsaal van die wenperd, die sensasionele - apartheid is mos altyd nuus omdat dit reëlreg indruis teen die moreel-etiese kodes van die teenswoordige wêreld. In die tweede plek het die Nieu-Seelandse media ook slagoffers geword van subjektiwiteit. 'n Nugtere eerlike en objektiewe beskouing van Suid-Afrikaanse sport mag nie deel gewees het van hul berigging nie.

'n Mens kan met reg die vraag vra of die wêreld nie heel anders daar sou uitgesien het as 'n objektiewe media-wêreld moontlik was nie. Seer sekerlik is dit nie moontlik nie, want die eenvoudige keuse - en 'n keuse en standpunt is dit wel - moet gemaak word : Vir of teen, en hierin het neutralisme of ongebondenheid geen plek nie.

Die finale waarheidswoord kom waarskynlik van Mackenzie as hy sê:

"In 1981 the media attempted to brainwash the country. It failed. The biggest casualty of the Tour? The media. The public of New Zealand will never trust it again" (Mackenzie: 1982, p. 34).

4. ANDER DRUKGROEPE BETROKKE BY DIE 1981-TOER

Ten einde 'n volledige perspektief te bekom op die omvang van die versetaksies teen die 1981-toer in die besonder en Suid-Afrika in die algemeen let ons vervolgens op die volgende instansies:

4.1 DIE KOMMISSIE VAN MENSEREGTE

Hierdie organisasie staan onder die leiding van die liberale denker Pat Downey. Hul standpunt oor die toer word in die eerste plek weerspieël vanuit die apartheids oogpunt:

"It is the unique nature of apartheid as a human rights violation that makes the possibility of a Springbok rugby tour an issue that completely transcends any simple question of sporting preferences.

"This is the issue that the Human Rights Commission was asked to consider" (News Features: besonderhede onvermeld).

Die Kommissie staan egter op die standpunt dat die toelating van die Springbokke tot Nieu-Seeland suiwer 'n regeeringsaangeleentheid was:

"The New Zealand Rugby Union is responsible for the administration of the game of rugby in New Zealand. It is not responsible for the making of political decisions. It is therefore not proper to make a decision which is the responsibility of the Government.

"It is not for a sports body like the Rugby Union to decide who shall be entitled to enter New Zealand. The union is doing nothing illegal in inviting an overseas team to play the sport of rugby in New Zealand.

"Whether or not a national sports team of a country committed to an official policy of legally enforced segregation should be admitted into New Zealand is a decision for the Government

and not for a sporting body to take" (Ibid).

Gesien vanuit die Gleneagles-ooreenkoms stel hul, hul standpunt in aansluiting tot die voorafgaande soos volg:

"The Gleneagles agreement is in the view of the commission, undoubtedly a policy statement of great significance. It is a clear acceptance by all parties, including New Zealand, of the political implications in the international arena of sporting contacts with South Africa. The Gleneagles agreement indicates the sense of outrage that all Commonwealth countries share at a deliberate, systematic and persistent policy of legally enforced racialism, and it acknowledges that sporting contacts between a Commonwealth country and South Africa appear to condone what the statement describes as the abhorrent policy of apartheid.

"The commission cannot accept, however that the Gleneagles agreement is a treaty; nor, even if it were, that the terms impose clear and binding obligations on the New Zealand Government to stop the tour. An analysis of the statement shows this"
(Ibid).

Die Kommissie gaan voort en bespreek dan elke paragraaf afsonderlik met die doel om te kan bepaal of die Nieu-

Seelandse regering die reg het om volgens die Gleneagles-ooreenkoms die Springbokke toegang tot Nieu-Seeland te weier.

Die Kommissie het verder bevind dat daar niks in die Gleneagles-ooreenkoms is, wat die regering verbied om die Springbokke visums te weier nie, veral nie as daar gelet word op die sterk bewoorde taal wat in die Gleneagles-ooreenkoms gebruik word nie.

Pat Downey en sy kommissie stel dit so:

"The statement uses extremely strong language about racial discrimination and apartheid in the context of concern about sporting competition such as 'a dangerous sickness', 'an unmitigated evil', 'an abomination', 'the abhorrent policy', and 'the detestable policy of apartheid'.

"This is the language to which New Zealand is committed, and if it is to have real meaning it calls for the strongest action that the Government can properly take. The Government of New Zealand has the right as well as the power not to allow entry to New Zealand of those people whose presence here, for whatever reason, is undesirable" (Ibid).

Uit die verslag is dit baie duidelik dat die Kommissie vir Menseregte die Gleneagles-ooreenkoms as van besondere belang geag het, selfs van groter belang as wat mnr Robert Muldoon, wat dit help opstel het, daaraan geheg het.

Mnr Muldoon het dan ook in 'n sterk bewoorde verklaring die Nieu-Seelandse regering se standpunt na aanleiding van die verslag van die Kommissie vir Menseregte, uitgespel. Hierdie verklaring het woordeliks soos volg gelees:

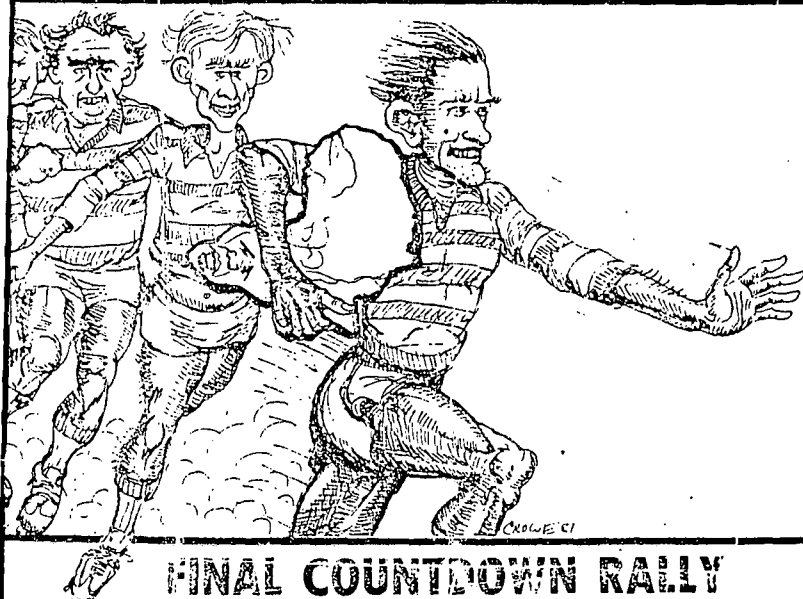
"The Prime Minister, Mr Muldoon made a statement justifying the Government's stance on the Springbok tour issue when he returned from his world trip.

"His statement, which followed the Human Rights Commission report, reads in full.

"The Government's policies on sports contacts with South Africa are clear and unequivocal. We regard the right of sports bodies to make the final decision on with whom they have contacts as a basic freedom which we will not withdraw.

"The policy is in line with the Gleneagles agreement of 1977. It was accepted by Commonwealth heads of government at the time. Many critics are now trying to misrepresent the policy and claim that somehow it does not adhere to the agreement.

TOP THE SPRINGBOKS!



FINAL COUNTDOWN RALLY

LIBERTY BAPTIST CHURCH 4849 S. KING DR.

FRIDAY SEPT. 18th, 1981 7:00 P.M.

MAKERS;

JOE GARDNER
OPERATION PUSH

BOBBY WRIGHT
ELD PARK MENTAL HEALTH CENTER

DENNIS BRUTUS
LISA BROCK
STOP THE APARTHEID RUGBY TOUR

ORNEY TOM TODD

LEWIS MYERS
CHARLES KNOX
KWAME KALIMARA
NATIONAL CONFERENCE OF BLACK LAWYERS

CARLTON EVERSLEY
H BAPTIST CHURCH

THOMAS
CONRAD WORRILL
K UNITED FRONT OF CHICAGO

REV. A. P. JACKSON
LIBERTY BAPTIST CHURCH

sponsored by the Black coalition against the rugby tour.

"I was one of five Commonwealth heads of government who drew up the agreement. It was altered, at my insistence, to allow each government to determine in accordance with its law how the commitments might be discharged.

POSITION

"New Zealand's position was understood before the agreement was drawn up. In a speech I gave in Hawera in April 1977, I made the Government's position perfectly clear. I stated:

"We will always defend the right of a New Zealand sporting body to say, notwithstanding the Government's view of apartheid and of racially-selected sports teams, that it will proceed with such an invitation to such a team to come to New Zealand."

"When the agreement was drawn up, I made it clear to other heads of government that the policy of not refusing visas or passports would continue. This was accepted and, as I have already stated, the agreement was changed to incorporate this policy.

"At the time, this attitude of the Government was accepted by other heads of government, as well as those associated with international sports.

"The Prime Minister of Australia, Mr Fraser, for example gave a television interview in July 1977.

DISCOURAGE

"In that interview, which was printed in the Auckland Star of July 5, he said the Gleneagles agreement did not prohibit a country from issuing visas to individual sportsmen from South Africa. He said the important word was 'discourage' and not 'prohibit' sporting relations with South Africa.

"In his interview he stated:

"'You know, many African and Caribbean countries were earlier tending to demand the word 'prohibit'. The communique or document ended up with the word 'discourage'. It was really around that, the agreement was reached.'

"From the interview, it is clear that Mr. Fraser understood both the agreement and the New Zealand point of view.

"Even Dr. Abraham Ordia, of the Supreme Council for Sport in Africa, accepted the position after the Gleneagles agreement was drawn up.

In an interview with a New Zealand journalist on the subject of five All Blacks going to South Africa, he said: 'I didn't agree with All Blacks who had gone to South Africa, but I accepted that they were going against the wishes of their Government. I accepted then - and I still do - that the New Zealand Government has done and is doing what it agreed to do.'

OBLIGATIONS

"Almost a year later, in June 1978, the secretary general to the Commonwealth, then Mr Shridith Ramphal, wrote to all Commonwealth heads of government and said: 'It is with satisfaction that I am able to report to you that all Commonwealth governments have adhered to their obligations under the (Gleneagles) agreement.'

"This was confirmed in a statement issued by the Commonwealth secretary general and published in New Zealand on July 28, 1978.

"From this it can be seen that the New Zealand Government's policy was accepted by Commonwealth government at the time the agreement was drawn up. Since then we have followed the agreement and the commitments we entered into. We have made clear our views to the rugby union and at the same time we have made clear our abhorrence of apartheid.

CONTACTS

"At the same time, however, other countries are continuing sports contacts with South Africa. I have yet to see the same condemnation of these occasions as the abuse that is being directed at New Zealand.

"I noted recently that a South African competed in the international

surfing competition in Australia during May. The surfer, Mr Shaun Tomson, came second.

While I was in Britain last week, South African crews were taking part in the international Fireball class world yachting championships. Two South African crews took part in the event and again I have failed to detect any criticism of their presence.

This only reinforces my view that New Zealand is being singled out for special treatment. Our policy was well known before the Gleneagles agreement was drawn up and has continued unchanged" (News Features: besonderhede onvermeld).

Nog twee baie belangrike aspekte wat deur die Kommissie uitgelig is, was die Verenigde Volke se Konvensie op Menseregte en die kwessie van visums.

Die Kommissie het bevind dat indien visums aan die Springbokke toegeken word, dit sou beteken dat Nieu-Seeland apartheid ondersteun, daarom kom die Kommissie tot die volgende gevolgtrekkings:

"In the opinion of the commission therefore it would be inconsistent with the obligations that New Zealand has undertaken in terms of Article 3 of the Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination for the Government to take the positive step

of granting entry permits to the members of a national rugby team from South Africa with its legally enforced policy of racial segregation and apartheid.

* "Article 2 of the Convention contains an express condemnation of racial discrimination and an undertaking to pursue a policy of eliminating racial discrimination in all its forms and promoting understanding among all races. Paragraph 1(b) contains an undertaking 'not to sponsor, defend or support racial discrimination by any persons or organisations'" (Ibid).

* Die kommissie stel voor dat die regering hom weerhou van enige vorm van hulp of die toegewing vir 'n Suid-Afrikaanse span om Nieu-Seeland binne te kom.

* Verder moet die Nieu-Seelandse regering hom in geen opsig met die toer assosieer nie. Dit het geïmpliseer dat selfs die lede van die All Blackspan deur hulle eie regering geïgnoreer sal word. Die sodanige spelers sou nie eens geregtig wees op onbetaalde verlof nie. Die toeskouers moes verbied word om verlof te neem om na die Springbokke se wedstryde te gaan kyk. Dus, 'n totale disassosiasie met die 1981-toer.

* Daar moet geen plaaslike sowel as internasionale erkenning aan die toer verleen word nie. Geen finansiële hulp mag

aan enige instansie gegee word wat die toer ondersteun nie. Die polisie mag onder geen omstandighede betrokke by die 1981-toer wees nie.

Die Kommissie se verslag bespreek die kwessie van visums ook in detail. Na aanleiding van verskeie faktore wat die verslag uitspel, kom die Kommissie tot die gevolgtrekking dat:

"There is no legal or constitutional principle that would be breached by a decision of the Government not to issue entry permits to the Springbok rugby team" (Ibid).

Die artikel som die Kommissie se opsommings en aanbevelings soos volg op:

"For the various reasons given in this report the commission has come to the conclusion that there is substantial merit in the view that as a matter of human rights the proposed Springbok rugby tour of New Zealand should not be allowed to proceed.

"It is accordingly the recommendation of the commission that the Government take all necessary steps and administration action to prevent the proposed Springbok rugby tour from taking place to give better protection to human rights and to ensure better compliance by New Zealand with the international standards on human rights" (Ibid).

4.2 DIE VERENIGDE VOLKE

Die Verenigde Volke het ook sy deel bygedra tot die versleggende sportbetrekkinge tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland. Die organisasie wat bestem is tot die harmonisering van betrekkinge kon Suid-Afrika vanuit hul selektiewe moralistiese etiek nog nooit uitlos nie.

Die volgende is 'n uittreksel uit HART se amptelike publikasie *Amandla*.

"The United Nations says:

"HART gratefully acknowledges the financial assistance received from the United Nations towards the cost of publishing 'Stop the '81 tour'.

"The United Nations has played an active role in the international campaign against Apartheid. It is not surprising therefore that it has expressed its deep concern at the New Zealand Rugby Football Union's decision to invite the Springboks to tour New Zealand.

"Speaking from New York on 4 December 1980, Ambassador Akporode Clarke, Chairman of the UN Special Committee against Apartheid stated:

"The decision of the NZRFU to invite the Springboks team, poses a new challenge to the Government and the people of New Zealand, to the Commonwealth and to the international community. I hope that the NZRFU will reverse its decision, taking into account the opposition of public opinion in New Zealand and the international repercussions of the tour. I am heartened to learn that the New Zealand Government intends to make a further plea to the NZRFU before its meeting on 5 December.

"On behalf of the Special Committee, I wish to draw the attention of NZRFU to the grave consequences of proceeding with the invitation to the Springbok team in violation of the Gleneagles Agreement, as well as numerous resolutions of the United Nations. The justifications advanced by NZRFU are baseless.

"The propoganda about so-called reforms in South Africa and changes in administration in sport are only a camouflage to cover the pursuit of grand apartheid and dispossess the overwhelming majority of the population through the criminal policy of bantustanization.

"On behalf of the Special Committee, I wish to commend all New Zealanders who have already demonstrated their opposition to the Springbok tour and to assure them of its co-operation in their further efforts to enable public opinion to appreciate the situation and prevent the tour.

"I am confident that the people of New Zealand, when fully informed of the facts, will stand firmly by their own tradition of equality in sport. I appeal to them, in this crucial period, to show their solidarity with the oppressed people of South Africa, with the non-racial sports bodies in South Africa which are upholding the Olympic principle in the face of persecution, and with the millions of children who are denied equal opportunity. Collaboration with racism in South Africa will not only comfort the incorrigible racist of South Africa but will tend to corrupt the moral values in the country which seeks collaboration'."

(Amandla: April-June, 1981, p. 8).

Mnr Clark het ook, namens die Spesiale Komitee vir Apartheid, gelukwensinge aan Graham Mourie en Bruce Robertson gestuur, nadat hulle aangekondig het dat hulle om politieke redes nie teen die Springbokke sal speel of na die wedstryde sal gaan kyk nie. Hierdie brief het as volg gelees:

"UN COMMEND RUGBY PLAYERS

"The Chairman of the Special Committee on Apartheid, H E Mr B. Akporode Clark, has written to Mr. Graham Mourie and Mr. Bruce Robertson, two All Blacks who have decided not to play the Springboks should they tour New Zealand later this year. The letter reads in part:

"On behalf of the United Nations Special Committee against Apartheid, I wish to commend you for your demonstration of attachment to the principle of fair play in sport and your solidarity with the oppressed people of South Africa.

"Many sportsmen have made sacrifices to demonstrate their abhorrence of apartheid and millions of sports fans have denounced exchanges with racist South African teams. The United Nations has commended these actions and called for the total isolation of apartheid sport.

"We regret that some bodies, notably rugby administrations, have failed to respond to our appeals and have continued links with apartheid sport. Many of them have collaborated with the South African racists by welcoming moves to deceive world opinion by apparent of the oppressed majority in South Africa and failed to recognise that there can be no compromise with racism" (Ibid: p. 16).

4.3 DIE TRADE UNION MOVEMENT

Buiten die anti-Apartheidsgroepe was die *Trade Union Movement* een van die magtigste betogergroepe. Die beweging was

magtig en invloedryk genoeg om selfs agt jaar lank 'n handelsboikot teen Chili vol te hou. Die groep was een van die eerste groepe wat met die teenkanting van die 1981-toer begin het. Die rol wat die Arbeidersfederasie hier gespeel het, moet nie gering geskat word nie.

In Desember 1980 verklaar mnr Jim Knox, president van die Arbeidersfederasie, op 'n perskonferensie dat die Springbokke vervoer en huisvestingprobleme gaan ondervind as die beoogde 1981-toer voortgaan. Hy het voortgegaan en gesê dat vakbonde vroeg in 1981 sal vergader om 'n moontlike staking van dienste aan die Suid-Afrikaners te bespreek (Vgl. Le Roux-versameling, no. 4).

Vakbonde in die vervoerwese sal eerste gevra word om hul dienste te onttrek, maar ander verskaffers van dienste, soos hotelwerkers sal ook genader word.

Nieu-Seelandse vakbonde sal ook nou saamwerk met hul kollegas in Australië wat protesstappe oorweeg as die Springbokke via Australië sou vlieg.

Hierdie verklaring van mnr Knox het nie net by praat gebly nie, want met ons vertrek na Nieu-Seeland in 1981 kon ons

nie via Australië vlieg nie. Ons was genoodsaak om via Amerika te vlieg. Die reisprogram was dan ook dienooreenkomstig verander.

Ten tye van ons verblyf in Nieu-Seeland is hierdie boikotdreigement ook uitgevoer. Wanneer die groep moes vlieg, is altyd dieselfde vliegtuig en vlieënier gebruik. Die kajuitbemanning was gewoonlik nie teenwoordig nie.

Hotelpersoneel was baie beperk. Slegs vrywilligers het in die hotelle gehelp, maar die verblyf was gewoonlik baie aangenaam, hoewel daar geen kamerbediening was nie. Die kamers is slegs aan die kant gemaak. By sekere hotelle het ons dit self gedoen. Waar ons nie in hotelle kon tuisgaan nie, het ons by privaat mense tuisgegaan.

Die grootskaalse ontwrigting van die toer is deur die *Trade Union Movement* tesame met die Arbeidersfederasie bewerkstellig.

4.4 DIE HOWE

Hoe vreemd dit ook al mag voorkom het die howe, regters, wette, dit wil sê die regspleging as sulks 'n groot rol gespeel in die anti-beweing teen die 1981-toer.

Mackenzie stel sy saak aangaande die howe soos volg:

"The biggest let down to the police must have been the performance of the courts as our judicial system seemed to lean over backwards to release or free offenders from any repayment to society. Incredible though it may seem, it would appear that protesters can shut down motorways, invade hotels, aircrafts and airports, destroy public services and shut down TV transmissions with little or no penalty" (Mackenzie: 1982, p. 20).

Daar is talle voorbeelde van die partydigheid van die howe teenoor anti-faksies, maar Mackenzie lig die volgende paar uit.

- * Vier mans is ses maande tronkstraf opgelê omdat hulle 'n sateliet-uitsending onderbreek het wat \$45 000 gekos het. Die mans het teen hulle vonnisse geappelleer en is toe slegs \$1 000 gevonniss;
- * Groepe betogers wat TV-uitsendings tydens toetse onderbreek het, kon dit doen sonder om gestraf te word;
- * *"The clergyman who perjured his way on to Eden Park at the start of the Auckland game was praised by the judge and sent from the Court a free man. In contrast the young lad who was so incensed by the referee during the New Zealand - Kuwait World Cup Soccer match -*

possibly the most outrageous display of adjudication ever seen at a major sports event in this country - was lambasted by die judge for leaping over the fence and running onto the field to express his disapproval at events. This unfortunate young man was not only given 3 months preventive detention, but was also placed on probation for 12 months"; (Ibid: p. 21).

* Oortredings op deurpaaie was van nul en gener waarde vir die regters. Die polisie kon nie bewys dat die deurpaaie slegs vir motors gemaak is nie en die betogers kon dus die deurpaaie beset net soos hulle wil.

* "Ironically one of the heaviest fines made in connection with the Tour was that imposed against Mr Ron Don, chairman of the Auckland Rugby Union, for manhandling a rogue television cameraman. Mr Don was given a short shift and no sympathy at all from the court"; (Ibid: p. 22).

* 'n Boer van Otorohanga, wat 'n betogers 'n vuishou toegedien het na die afgelaste Hamilton-wedstryd, is baie swaar beboet.

Daar was darem een of twee regters wat die werklikheid ingedagte gehou het, wanneer hulle die oortredings moes aanhoor. Mackenzie wys so daarop:

"Whilst no doubt judges found it hard to reconcile the situation of protest charges with the more sordid and wretched criminal cases that they normally deal with, the public were left with the impression that there were two laws, one for protestors and one for others.

"There were exceptions, Judge Anderson of Dunedin to name but one would allow no ribalry, and in comparison with some of his colleagues was almost severe with his sentences. And in the North Island at least one other judges was similarly realistic"

(Ibid: pp. 21-22).

Ek kan my herinner dat ons by verskeie geleenthede by privaat mense tuis gegaan het, waar hierdie onderwerp van die howe dan ter sprake gekom het. Almal was dit dan eens dat hulle nie weet wat met die howe aangaan nie, aangesien hulle nog altyd regverdig en onpartydig gehandel het.

4.5 DIE KERKE

Die kerk met al sy lidmate en aanhangers moet glad nie misgekyk word in die totale anti-Apartheidsituasie nie. Dit was juis van hierdie liggaam(e) wat die betogers hulle mees- te steun gekry het. Dit was ook die kerke wat aan die betogers kredietwaardigheid verleen het. Reeds vroeg in die hele dilemma het die kerke hulle sterkste teenstand teen die toer uitgespreek.

Op 13 September 1980 het die agt Roomse Katolieke biskoppe van Nieu-Seeland te velde getrek teen die beoogde 1981-toer en het hulle die toer beskou as "ondenkbaar en onregverdig".

Biskop R P Ashby van Christchurch het gesê dat hy sal probeer om rugby in die 46 skole wat onder sy jurisdikse is, te verbied indien die toer voortgaan. In 'n telegram wat hy aan die Nieu-Seelandse Rugbyunie gestuur het, pleit hy by hulle dat die Springbokke nie genooi moet word nie (Die Volksblad: 13 September 1980).

Op 29 Oktober 1980 berig Sapa-Reuter uit Wellington, Nieu-Seeland:

"New Zealand Church leaders yesterday presented Foreign Minister Brian Talboys with a 7 000 - name petition to halt next year's planned rugby tour by the Springboks.

"The Government has said it opposes the tour but has refused to call it off, saying it is a matter for the New Zealand Rugby Union, whose invitation South Africa has accepted.

"The Roman Catholic Bishop of Christchurch, the Right Reverend Brain Ashby, said later: 'We thought the Rugby Union would see the selfishness of its invitation. It appears we will have to struggle harder'.

"Another leader, The Reverend John Murray, said the main church bodies would be making a concentrated effort to work together on stopping the tour.

"We hope to keep the reputation of this country and show our disapproval and opposition to apartheid," he said" (Vgl.

Le Roux-versameling, No. 4).

Die kerk wat die grootste bydrae tot die reklame teen die toer verleen het, was die Anglikaanse Kerk. Die kerk was ongenaakbaar in sy houding jeens die toer en teen blank Suid-Afrika. By geleentheid het die leier van die belangrikste en mees prominente kerk in Auckland aan 'n vrou wat 27 jaar al 'n gemeente lid is, gesê dat sy nie meer 'n Christen is nie, aangesien sy die toer ondersteun.

Die swakplek van die kerk is geleë in die feit dat die kerk, soos die skool, gewoonlik met 'n "ingehokte" gemeente of gehoor praat. Dit gebeur selde (nooit) dat iemand in die gemeente sal opstaan en sê dat hy nie saamstem nie. Deurdat hierdie mense nie hulle sê binne die kerk kan sê nie, het dit die kerk mislei dat hy geweldige steun onder die lidmate geniet.

Met hierdie gedagte kon die kerk nou na buite sê dat hy 100% steun van sy lidmate het. In der waarheid was die oorgrote

meerderheid van die lidmate pro-toergesindes wat nie hulle sê in die kerk kon sê nie.

Die houding binne die kerkhiërargie was ook baie anti-Suid-Afrikaans. Een baie prominente teoloog het dit so uitgedruk:

"..... Apartheid could not be ended until the Dutch Reformed Church in South Africa was itself destroyed" (Vgl. Le Roux-versameling, NO. 4).

Dit is en was algemeen bekend dat al die lede van die Springbokspan van 1981, Christene is, tog het slegs een kerk uit die hele Nieu-Seeland, 'n Baptiste-kerk in Invercargill, aangebied dat die Springbokke 'n diens kon bywoon.

Met ons verblyf in Invercargill was van die Springbokke ook afgevaardig om na so 'n diens te gaan. Ek sê afgevaardig, aangesien almal nie kon gaan nie as gevolg van betogings.

Die kerke het ook gewoonlik slaapplek en kos aan die betogers, wat van ander plekke gekom het, gegee.

Die invloed wat die kerk op die verloop van die toer gehad het, was baie groot.

4.6 DIE UNIVERSITEITE

Die Universiteite was 'n natuurlike weg na die betogerbeweging. Die organiseerders van hierdie anti-betogings het geweet dat hulle met die jeug, wat so onvoorspelbaar is, baie sal kan vermag. Die Universiteite met hulle groot aantal studente was die ideale medium om hulle gedagtes na oor te dra en sodoende baie steun te bekom.

Die feit was eweneens vergemaklik indien die lektore en professore hulle steun ook aan die beweging kon verleen, wat inderdaad ook gebeur het. Lesings was dan ook daarop gemik om die protes-bewegings die bes moontlike voordeel te laat trek.

Sid Pickering, 'n joernalis, skryf aan Die Vaderland uit Wellington op 7 Maart, 1979:

"..... stryd teen Suid-Afrika word al hoe heftiger. Dr Sidney Mead, professor in Maori aan die Victoria Universiteit, het selfs sover gegaan as om die Maori's te vra om 'n rugbyboikot teen die voorgename besoek van ses All Blacks aan Suid-Afrika uit te voer.

"In 'n brief aan verskeie Maori-leiers het Dr Mead gevra dat elke stam 'n verbod op rugby moet plaas. Dit sal beteken dat 'n verbod op die rugbyvelde en die sport geplaas moet word.

Dit moet volgehou word tot die ses All Blacks besluit om nie meer in die feeswedstryde in Suid-Afrika te kom speel nie. As die spelers tog gaan moet die verbod vir 'n jaar geld" (Vaderland: 7 Maart 1979).

Afgesien van die studente en die personeel van die onderskeie Universiteite wat die protesbewegings ondersteun het, is baie van die studentefondse ook na die anti-groepe gekanaliseer.

Alhoewel die meerderheid studente die betogings gesteun het, was daar talle studente wat hierdie stappe teëgestaan het.

4.7 DIE ONDERWYS

Die onderwysberoep en veral 'n hele aantal skoolhoofde was anti-toergesind. Heelwat klasaanbiedings is teen Suid-Afrika gemik en die materiaal wat gebruik was, was anti-Suid-Afrikaans. Die onderwysers was self ook baie betrokke, en dit was vir hulle maklik om met 'n vasgekeerde gehoor te praat, want die leerlinge moes maar net luister, of hulle wou of nie.

Oor die betrokkenheid van die onderwysers, skryf John Reason, veteraan rugbyskrywer van die Daily Telegraph in Londen, in The Truth die volgende:

"When the Springboks trained on the West Coast, in peace and quiet and in the warmth of a thoroughly civilised welcome, a great crowd of laughing children carrying banners supporting the tour led the team bus through the town, like Pied Pipers in reverse.

"They went past a heavily outnumbered group of their own school-teachers who were inevitably carrying anti-tour banners and inevitably looking daggers. Not only that, they were taking names.

"'Good on yer kid!':, came a shout from the crowd. 'The worst they can do is make you write 100 lines saying, I must not support the tour!'" (The Truth: 31 August 1981).

Dieselfde skrywer vra die volgende in The Press oor die onderwysberoep:

"What can a country think of its teaching profession when nine-year-olds are used to assault Parliament? What can it think of its teaching profession when high school children aged 13 and 14 are given time off school to take part in protest marches and line up behind the men and women who are poisoning their minds? If that is what 30 years of radical schoolteaching has done for this country, then God help New Zealand (Ibid).

Soos reeds gemeld is ons, die Springbokke, hoegenaamd nie toegelaat om skole toe te spreek nie, wat 'n tradisie oor baie jare was. Slegs enkele skole was uitsonderings en dan was die skoolhoof òf lif van die Nieu-Seelandse Rugby-unie òf betrokke by sy Unie se rugbyraad.

4.8 "CAST 81" (*COMMITTEE AGAINST SPRINGBOK TOUR 1981*)

Op 14 November 1980 word berig deur 'n korrespondent vanuit Auckland, Nieu-Seeland dat daar in Suid-Afrika 'n geheime organisasie gestig is, wat hom daarvoor gaan beywer om die beoogde 1981-Springbokrugbytoer na Nieu-Seeland in die wiele te ry.

Die organisasie, "CAST 81" (*Committee Against Springbok Tour 1981*) het verklaar dat hulle die steun van 31 ad hoc organisasies binne Suid-Afrika het.

Mnr Sam Ramsamy, voorsitter van SANROC, het in Auckland, Nieu-Seeland, 'n verklaring namens "CAST 81" gemaak en ook bygevoeg dat hulle op die ondersteuning van SANROC kan staatmaak.

Mnr Ramsamy het verklaar dat "CAST 81" se ledetal vanoor die hele Suid-Afrika is as 'n bewys dat hulle nie saamstem dat sportbande met Suid-Afrika, toestande in Suid-Afrika sal verbeter nie.

"Cast 81" het HART bygestaan in sy stryd teen die 1981-Springboktoer (Vgl. Ibid).

4.9 "SPIR" (SOCIETY FOR THE PROTECTION OF INDIVIDUAL RIGHTS)

"A group calling itself the Society for the Protection of Individual Rights (SPIR) has been formed to support the proposed Springbok rugby tour of New Zealand this year, 1981." (Ibid).

Die groep wie se hoofkantoor in Christchurch gesetel is, se verteenwoordiger mnr Bill Mortlock sê hulle doel is:

"To ginger up support from 'the silent majority' - those who would go to watch the South Africans play.

"We want to draw out a vigorous expression of public support to show the Prime Minister (Rob Muldoon) that a majority favours the tour" (Ibid).

Die groep wil graag hê, dat alle rugbyondersteuners by die groep sal aansluit. Sowat 300 lede het binne die eerste drie weke aangesluit.

"SPIR" beplan om takke oor die lengte en breedte van Nieu-Seeland te stig, om sodoende alle rugbyklubs te kan bereik. Deur die klubs sal hulle dan wapens en pro-toermateriaal bemark.

5. GEVOLGTREKKING

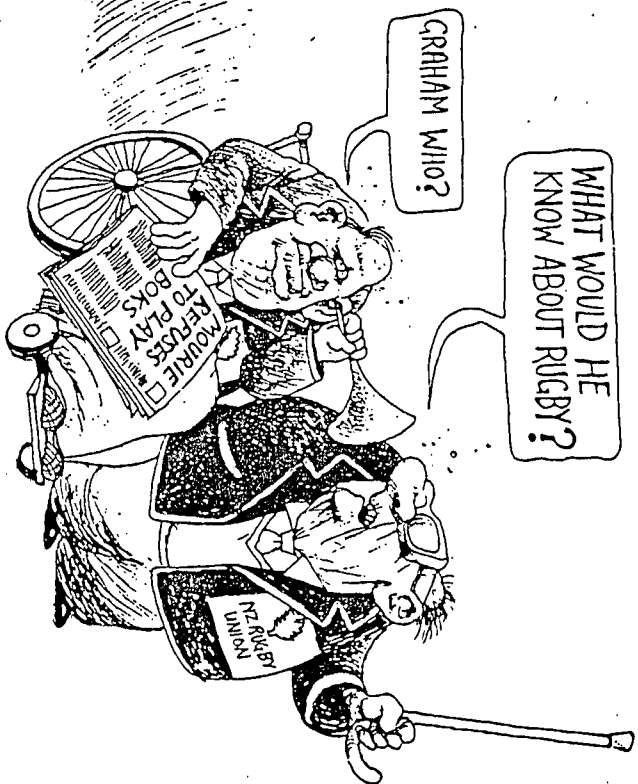
Waar 'n drukgroep ("pressure groups") gedefinieer word as 'n groep persone wat as gevolg van gemeenskaplike doelstellings en houdings saamgebind is, poog hulle ook om hierdie houdinge en doelstellings met al die middele tot hul beskikking te verwesenlik, en veral om die besluitnemingsproses te beïnvloed. Belangegroepe stel nie, soos politieke partye, belang in die deel of beheer van owerheidsgesag nie, maar wel om hul doelstellings te verwesenlik deur bepaalde eise aan die regering te stel, of om besluitnemers te beïnvloed. Daarom staan die aktiwiteite van drukgroepe in verband met die belange-artikulasiefunksie (dit is 'n inset-funksie) van die politieke stelsel.

Gesien teenoor hierdie teoretiese beskouing het die verskillende drukgroepe in Nieu-Seeland in tipiese ooreenstemming gehandel. In 'n sekere sin sou miskien eerder van belangegroepe gepraat behoort te word want die wesenlike kenmerk van hierdie groepe is nie soseer om druk op die regering uit te oefen nie, maar om gegewe (eie) belange te bevorder. Druk mag wel een van die metodes wees wat 'n belangegroep kan aanwend om sy doelstellings te verwesenlik, maar ander metodes, soos ook wel toegepas tydens die '81-toer kan ook toegepas word.

Die "sukkses" van die drukgroep-politiek en die effektiwiteit

van hul "toer-operasies" moet gesien word in die lig van die feit dat hulle daarin geslaag het om 'n verdelingslyn in die Nieu-Seelandse gemeenskap te bewerkstellig; dat hulle daarin geslaag het om van wet en orde 'n sogenaamde "issue" te maak; en dat hulle ondermynende aktiwiteite tot die aantasting van die demokrasie en demokratiese waardes na die oppervlak gebring is. Soveel venyn is teenoor die toer opgebou, dat vir die "demokraat", alle perke en grense van beskaafde samelewingsnorme oorskry is. Die doelwit was tydens die toer uit en uit om 'n konfrontasie tussen betogers en toeskouers uit te lok om die polisie en die regering tot optrede te dwing. Dit word ook verklaar vanuit die feit dat daar by meer as een geleentheid van professionele Maori-betogers, wat uit die aard van die saak oudmisdadigers was, gebruik gemaak is om konfrontasie met die polisie uit te lok. Die gevoelens het soms baie hoog geloop. So het Colin Meads, bekende rugbypatriarg by geleentheid teenoor ons opgemerk: *Ek wens ek kan 'n betogers vermoor!* Mnr Ces Blazey (President van die Nieu-Seelandse Rugbyunie) merk terugskouend in Change onder andere soos volg op: *"It is true that a relatively small group have had some success in creating a fear complex in the minds of some sections of the people"* (Change: April 1984). Hiermee sal die Nieu-Seelanders as gevolg van hul onbelemmerde toelating van 'n liberale versetgees moet leer om mee saam te leef. Meurants gaan selfs verder in die identifisering van meer as bloot

Egghard



n liberale versetgees in Nieu-Seeland: Hy sê dat die gebeure te Hamilton, "was the catalyst which propelled New Zealand into the 20th century." Hy haal verder op: "New Zealand should be grateful to the Springboks for showing them the danger to their society" maar, gaan hy voort: "They should also be grateful to the children of Hokitika for showing them the way and giving the hope." Hier verwys hy na die volgende insident:

"New Zealand should be grateful to the Springboks for showing them the danger to their society. They should also be grateful to the children of Hokitika for showing them the way and giving them hope.

When the Springboks trained on the West Coast, in peace and quiet and in the warmth of a thoroughly civilised welcome, a great crowd of laughing children carrying banners supporting the tour led the team bus through the town, like Pied Pipers in reverse.

They went past a heavily outnumbered group of their own school-teachers who were inevitably carrying anti-tour banners and inevitably looking daggers. Not only that, they were taking names.

"Good on yer kid," came a shout from the crowd. "The worst they can do is make you write a 100 lines saying: 'I must not support the tour.'"

That story, and that picture, did not get into your newspapers either. Or on TV." (Meurant: 1981, p. 193).

DEFEAT APARTHEID

DEFEAT ALL EXPLOITATION!

Without the direct assistance, collaboration and direction by the New Zealand Government and state forces the Springbok Tour could not proceed.

It is no secret that, at a time when social services are being cut to ribbons, up to \$3 million has been allocated for extra police expenditure to force the Tour through. (This does not include expenditure on the armoury of equipment for so-called "crowd control" which has been previously bought). The police played a part in planning the Tour itinerary - in the interests of "security" ("security" for apartheid sport that is!).

The military will be used to back up the police, both with transport and behind the scenes work, and also in open police work as needed. And it is quite likely that Airforce planes could be used to transport the Springboks (as they did to secretly bring the All Blacks to Auckland prior to their departure for the 1976 Tour of South African).

Government owned Air N.Z. plans to transport the Springboks to N.Z. The NZBC has already agreed to boost the Rugby Union coffers by about \$100,000 in order to televise the matches (and even broadcast live to South Africa), and many others like Railways Road Services will play a part.

All this adds up to the full force of the state aiming to force the Tour ahead. And together with the statements of leading Government members is no more than encouragement for the Rugby Union to go ahead.

Why is the Government prepared to go so far for a football tour?

Apartheid is a crude, blatant form of capitalist exploitation.

It arose from colonialism and has been refined into law by monopoly capitalism (imperialism). Apartheid is legalised racism, it provide a huge pool of very cheap, virtual slave labour in a country with vast mineral wealth and great strategic importance to U.S. imperialism. That is why President Reagan is making open declarations of friendship with the South African regime and why the likes of the N.Z. Government will go to such great lengths to comfort it.

The very same giant multi-national monopolies which make huge profits under apartheid in South Africa are here in N.Z. ripping off its mineral resources and workers. To them maximum profit is the objective and parliaments are there to dance to their tune. The exploiters prop up apartheid because it is their system.

Standing up against this are tens of thousands of NZers who have already shown their determination to stop the Tour - who have marched; picketed; leafletted; petitioned; voted in sports clubs, churches, schools etc; and taken part in many other actions. This is a mighty force.

The most effective section to take action would be the organised working class. Such action would hit the Springbok Tour hardest. It is up to the rank-and-file workers to take up the struggle where reformist "leaders" have dodged the issue by making it a matter for "individual decision".

"An injury to one is an injury to all" is an historic and real working class slogan. This is the real spirit of the struggle against apartheid. Workers, separated by vast distances, are joining together to defeat a common enemy.

The struggle against the racist Tour is part of the general struggle against imperialism. It is part of the struggle for survival and progress by the growing number of victims of monopoly.

REPORT
OF THE *AD HOC* COMMITTEE
ON THE DRAFTING
OF AN INTERNATIONAL CONVENTION
AGAINST *APARTHEID* IN SPORTS

GENERAL ASSEMBLY
OFFICIAL RECORDS: THIRTY-THIRD SESSION
SUPPLEMENT No. 36 (A/33/36)



UNITED NATIONS
New York, 1978

A/RES/33/183 N

Apartheid in sports

The General Assembly,

Recalling its resolutions 31/6 F of 9 November 1976 and 32/105 M of 14 December 1977,

Reaffirming the importance of effective measures for a complete cessation of all sports exchanges with South Africa,

Recognizing the need for the early completion of an international convention against apartheid in sports,

Having considered the report of the Ad Hoc Committee on the Drafting of an International Convention against Apartheid in Sports,

1. Requests the Ad Hoc Committee on the Drafting of an International Convention against Apartheid in Sports to continue its work with a view to completing a draft international convention against apartheid in sports for submission to the General Assembly at its thirty-fourth session;
2. Appeals to all States, international and national sports bodies and sportsmen to implement strictly the International Declaration against Apartheid in Sports; 1
3. Authorizes the Ad Hoc Committee to consult with representatives of the organizations concerned and experts on apartheid in sports;
4. Requests the Secretary-General to provide all necessary assistance to the Ad Hoc Committee in the discharge of its task.

93rd plenary meeting
24 January 1978

CONTENTS

	<u>Page</u>
Letter of transmittal	iv
Report of the <u>Ad Hoc</u> Committee on the Drafting of an International Convention against <u>Apartheid</u> in Sports	1
ANNEX. Report of the Working Group	3

LETTER OF TRANSMITTAL

13 October 1978

Sir,

I have the honour to send you herewith the report adopted on 12 October 1978 by the Ad Hoc Committee on the Drafting of an International Convention against Apartheid in Sports.

This report is submitted to the General Assembly in accordance with the relevant provisions of Assembly resolutions 31/6 F of 9 November 1976 and 32/105 M of 14 December 1977.

Accept, Sir, the assurances of my highest consideration.

(Signed) Sebastian CHALE
Chairman of the
Ad Hoc Committee on the Drafting of
an International Convention against
Apartheid in Sports

His Excellency
Mr. Kurt Waldheim
Secretary-General
of the United Nations
New York, New York

REPORT OF THE AD HOC COMMITTEE ON THE DRAFTING OF AN
INTERNATIONAL CONVENTION AGAINST APARTHEID IN SPORTS

The Ad Hoc Committee on the Drafting of an International Convention against aparthoid in Sports was established by the General Assembly under resolution 31/6 F of November 1976 in which the Assembly, inter alia, requested the Ad Hoc Committee:

- a) To prepare a draft declaration on aparthoid in sports, as an interim declaration, and to submit it to the Assembly at its thirty-second session;
- b) To undertake preparatory steps towards the drafting of an international convention against aparthoid in sports and to report thereon to the Assembly at its thirty-second session.

The General Assembly, in resolution 32/105 M of 14 December 1977, adopted and confirmed the International Declaration against Apartheid in Sports recommended by the Hoc Committee and requested the Ad Hoc Committee to draft an international convention against aparthoid in sports for submission to the General Assembly at its thirty-third session.

The Ad Hoc Committee is now composed of the following 24 Member States:

Algeria,	Malaysia,
Barbados,	Nepal,
Canada,	Nigeria,
Congo,	Peru,
German Democratic Republic,	Philippines,
Ghana,	Somalia,
Guinea,	Sudan,
Haiti,	Syrian Arab Republic,
Hungary,	Trinidad and Tobago,
India,	Ukrainian Soviet Socialist
Indonesia,	Republic
Jamaica,	United Republic of Tanzania,
	Yugoslavia.

At its 5th meeting, on 10 May 1978, the Ad Hoc Committee unanimously elected Sebastian Chale (United Republic of Tanzania) as its Chairman; Donald Blackman (Barbados), Mr. Laszlo Hadas (Hungary) and Mr. P. J. Rao (India), as Vice-Chairmen; and Mr. Stafford Neil (Jamaica) as Rapporteur.

At that meeting, the Ad Hoc Committee set up a Working Group to prepare a draft convention for the consideration of the Committee. The Working Group was composed of the following members: Barbados, Hungary, India, Jamaica, Nigeria, Philippines, Sri Lanka, Ukrainian Soviet Socialist Republic and United Republic of Tanzania. The Working Group held 15 meetings and submitted its report to the Ad Hoc Committee on 10 October 1978.

In accordance with paragraph 3 of resolution 32/105 M, the Ad Hoc Committee, at

5th meeting, heard a statement made by Mr. Abraham Ordia, President of the
Olympic Council for Sport in Africa and held consultations with him.

The Rapporteur of the Ad Hoc Committee represented the Committee at the
Conference on International Sports, Politics, Racism and Anartheid held at
Memphis, Tennessee, United States of America, from 10 to 12 March 1978 and made
report to the Committee at its 4th meeting, on 20 March 1978.

The Ad Hoc Committee considered the report of the Working Group (see annex) at
its 6th meeting, on 12 October 1978. It decided to transmit the report of the
Working Group to the General Assembly and to recommend that the mandate of the
Ad Hoc Committee should be extended to enable it to continue its work with a view to
submitting a draft convention to the General Assembly at its thirty-fourth session.

ANNEX

Report of the Working Group

The Ad Hoc Committee on the Drafting of an International Convention against Apartheid in Sports decided, at its 5th meeting held on 10 May 1978, to establish a working group to prepare a draft Convention for the consideration of the Ad Hoc Committee. The Working Group was composed of the following members: Barbados, Guyana, India, Jamaica, Nigeria, Philippines, Somalia, Ukrainian Soviet Socialist Republic, and United Republic of Tanzania. A representative of the Organization of African Unity attended the meetings of the Working Group as an observer. A number of other delegations attended meetings of the Working Group from time to time. The Working Group held 15 meetings in two sessions, between 17 and 28 July and between 29 September and 5 October 1978.

At its 1st meeting, the Working Group requested the Rapporteur to prepare a draft convention taking into account, inter alia, the principles contained in the national Declaration against Apartheid in Sports adopted by the General Assembly at its thirty-second session and the views of experts in the field of sports. Consultations were held with the President of the Supreme Council for Sport in Africa, Mr. Abraham Ordia.

The Working Group made significant progress in preparing a draft convention, which was used as the basis of its work a draft prepared by the Rapporteur. Consensus was reached in relation to the major part of its work as is evident in the draft Convention attached hereto (see appendix): all preambular paragraphs and most of the articles in the draft were endorsed, but full agreement could not be reached with respect to formulations in articles 8, 11, 12, 13 and 14. Some delegations expressed the view that the definition of apartheid in article 1 could be more precise to avoid misunderstanding as to the scope of the convention.

With regard to article 8, the view was expressed that the phrase "whether direct or indirect" was not clear in terms of its practical meaning and could lead to similar complications as in article 11. Some delegations felt that the phrase "sports contacts" fully covered the purpose of the article. Other delegations considered that the phrase "whether direct or indirect" was clear in its practical meaning and that its inclusion was necessary to ensure that the total elimination of apartheid in sports is achieved.

On article 11 no agreement or compromise was reached on the substance of the article. Some delegations held the view that in order to achieve the total elimination of countries practising apartheid and to ensure compliance with the basic principle of non-discrimination in sports, measures such as those envisaged in article 11 must also be taken by States against sports bodies, sports teams and sportsmen who participate in sports with countries practising apartheid. These delegations further expressed the view that those sports bodies, sports teams and sportsmen were undermining the efforts of the international community to eliminate apartheid in sports and were in fact abetting those countries that practice apartheid. Those measures would be an important and positive step towards the realization of the objective of the total isolation of countries practising

heid. Some other delegations objected to the inclusion of such measures as suggested in article 11 which they considered would divert attention from the main aim of totally isolating the apartheid régime, disorganize and undermine the unity of the international sports movement, as well as the solidarity and effectiveness of the international campaign against apartheid in sports and would not contribute to the realization of the objective of the Convention. These delegations also held that, in view of the vital importance of the unity of this campaign for the successful and complete isolation of racist régimes, such measures would be unrealistic, counter-productive and would also have a negative effect on relationships between Member States.

With regard to article 12, there was no agreement in the Group on the number of members to be appointed to the body established under this article.

On articles 13 and 14, dealing with the mandate of the International Commission against Apartheid in Sport, most delegations were prepared to accept the existing provisions in these articles. However, a few delegations expressed reservations and expressed the view that the mandate of the Commission would have to await the outcome of negotiations in the substantive part of the Convention, in particular article 11.

In view of the lack of consensus on a number of the articles, the Working Group considered that further consultations and negotiations were needed to complete its work on drafting the Convention. In this regard, the Working Group decided to recommend to the Ad Hoc Committee that it submit a progress report to the General Assembly at its thirty-third session and request the renewal of its mandate in order to continue its work with a view to submitting a draft Convention to the Assembly at its thirty-fourth session.

APPENDIX

Draft International Convention Against Apartheid
in Sports

the States Parties to the present Convention,

calling the provisions of the Charter of the United Nations, in which all States have pledged themselves to take joint and separate action, in co-operation with the Organization, for the achievement of universal respect for, and observance of, the rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language or religion,

considering that the Universal Declaration of Human Rights a/ proclaims that all human beings are born free and equal in dignity and rights and that everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth in the Declaration without distinction of any kind, in particular as to race, colour or national origin,

desiring that, in accordance with the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, b/ States particularly condemn racial segregation and apartheid and undertake to prevent, prohibit and eradicate practices of this nature in all fields,

noting that the General Assembly of the United Nations has adopted a number of resolutions condemning the practice of apartheid in sports and has affirmed its continued support for the Olympic principle that no discrimination be allowed on grounds of race, religion or political affiliation and that merit should be the criterion for participation in sports activities,

reaffirming that the International Declaration against Apartheid in Sports, c/ as adopted by the General Assembly of the United Nations on 14 December 1977, reaffirms the necessity for the speedy elimination of apartheid in sports,

recognizing that participation in sports exchanges with teams selected on the basis of apartheid directly abets and encourages the commission of the crime of apartheid, as defined in the International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid, d/

resolved to adopt all necessary measures to eradicate the practice of apartheid in sports and to promote international sporting contacts based on the Olympic principle,

convinced that the adoption of an international convention against apartheid in sports would result in more effective measures at the international and national levels, with a view to eliminating apartheid in sports,

General Assembly resolution 217 A (III).

General Assembly resolution 2106 A (XX), annex.

General Assembly resolution 32/105, annex.

General Assembly resolution 3068 (XXVIII), annex.

Desiring to implement the principles embodied in the International Declaration st Apartheid in Sports and to secure the earliest adoption of practical res to that end,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purpose of this Convention the term apartheid shall mean a system of institutionalized racial segregation and discrimination for the purpose of establishing and maintaining domination by one racial group of persons over another racial group of persons and systematically oppressing them, such as pursued in ern Africa. "Apartheid in sports" is the application of the policies and practices of such a system in professional as well as amateur sporting activities.

Article 2

States Parties condemn apartheid and undertake to pursue by all appropriate means and without delay a policy of eliminating the practice of apartheid in all its forms from the field of sports.

Article 3

States Parties shall not permit sporting contact with a country practising theid and shall take appropriate action to ensure that their sports teams, sports bodies and individual sportsmen do not have such contact.

Article 4

States Parties shall establish national regulations and guidelines against sporting contact with a country practising apartheid and shall ensure that effective measures exist for bringing about compliance with such regulations and guidelines.

Article 5

States Parties shall refuse to provide financial or other assistance to enable sports bodies, teams or individual sportsmen to participate in sports activities in a country practising apartheid or with teams or individual sportsmen selected on the basis of apartheid.

Article 6

Each State Party shall take appropriate action against its sports teams, sports bodies and individual sportsmen that participate in sports activities in a country practising apartheid or with teams from a country practising apartheid, which in particular shall include:

- (a) Refusal to provide financial or other assistance for any purpose to such sports bodies, teams and individual sportsmen;
- (b) Withdrawal of access to national sporting facilities to such sports bodies, teams or individual sportsmen;

- c) Non-recognition by States of all professional sporting contracts which
e sporting activities in a country practising apartheid, or with teams or
dual sportsmen selected on the basis of apartheid;
- d) Denial and withdrawal of national honours or awards in the field of sports
h teams or individual sportsmen;
- e) Denial of official receptions in honour of such teams or sportsmen.

Article 7

States Parties shall deny visas and/or entry to representatives of sports
, members of teams or individual sportsmen from a country practising
apartheid.

Article 8

Individuals, international, regional and national sports bodies shall uphold
lympic principle and cease all sports contacts ~~whether direct or indirect~~
country practising apartheid.

Article 9

States Parties shall take all appropriate action to secure the expulsion of a
y practising apartheid from international and regional sports bodies.

Article 10

States Parties shall use their best endeavours to prevent international
ng bodies from imposing financial or other penalties on affiliated bodies
in accordance with United Nations resolutions, the provisions of this
tion and the spirit of the Olympic principle, refuse to participate in sports
t with a country practising apartheid.

Article 11

States Parties shall use their best endeavours to ensure compliance with the
c principle of non-discrimination and the provisions of this Convention and,
is end, they shall take all necessary action to ensure that their nationals
in from participating in all sporting events which include individuals or teams
engage in sporting activities with teams and individuals from a country
sing apartheid.

Article 12

There shall be established an International Commission against Apartheid in
e (hereafter referred to as the Commission) consisting of representatives of
7 States Parties appointed by the Secretary-General of the United Nations in
tation with States Parties and on the basis of equitable geographical
tribution.

The initial appointment of the members of the Commission shall be made within
onths of the entry into force of this Convention.

The members of the Commission shall be appointed for a term of three years. They shall be eligible for reappointment. Appointments at the expiry of office shall be in accordance with the provisions of this Article.

Article 13

States Parties undertake to submit to the Secretary-General of the United Nations, for consideration by the Commission, a report on the legislative, judicial, administrative or other measures which they have adopted to give effect to the provisions of this Convention:

- a) Within one year of the entry into force of the Convention; and
- b) Thereafter every two years and whenever additional information relating to the reports is requested by the Commission.

The Commission shall report annually through the Secretary-General to the General Assembly of the United Nations on its activities and may make suggestions and recommendations based on the examination of the reports and information received from the States Parties. Such suggestions and recommendations shall be reported to the General Assembly together with comments, if any, from States Parties concerned.

Article 14

The Commission shall examine breaches of the provisions of this Convention on the basis of complaints made by the States Parties to the Convention and decide on appropriate measures to be taken in respect of such breaches.

Article 15

The Commission shall adopt its own rules of procedure.

The secretariat of the Commission shall be provided by the Secretary-General of the United Nations.

The meetings of the Commission shall normally be held at United Nations Headquarters.

The Secretary-General shall convene the initial meeting of the Commission.

Article 16

Disputes between States Parties arising out of the interpretation, application or implementation of this Convention which have not been settled by negotiation shall be brought before the International Court of Justice at the request and with the mutual consent of the States Parties to the disputes, save where the parties to the disputes have agreed on some other form of settlement.

Article 17

This Convention is open for signature by all States. Any State which does not sign the Convention before its entry into force may accede to it.

Article 18

This Convention is subject to ratification. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Secretary-General.

Article 19

This Convention shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit with the Secretary-General of the United Nations of the twentieth instrument of ratification or accession.

For each State ratifying this Convention or acceding to it after the deposit of its twentieth instrument of ratification or instrument of accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after the date of the deposit of its own instrument of ratification or instrument of accession.

Article 20

Any State Party may withdraw from this Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such withdrawal shall take effect one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

Article 21

A request for the revision of this Convention may be made at any time by any State Party by means of a notification in writing addressed to the Secretary-General of the United Nations.

The General Assembly of the United Nations shall decide upon the steps, if any, to be taken in respect of such request.

Article 22

The Secretary-General of the United Nations shall inform all States of the following particulars:

- (a) Signatures, ratifications and accessions under articles 17 and 18.
- (b) The date of entry into force of this Convention under article 19.
- (c) Withdrawals under article 20.
- (d) Notifications under article 21.

Article 23

This Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the Secretary-General of the United Nations.

The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of this Convention to all States.

H O O F S T U K 7

SLOTBESKOUING

HOOFSTUK 7

SLOTBESKOUIING

In 'n samevattende beskouing van die 1981-toer sou die volgende gevolgtrekkings nie misplaas wees nie:

Daar is 'n geringe verskynsel van 'n liberale politieke element aanwesig in die Nieu-Seelandse politiek. Die opposisie teen wet en orde kom van beide die verregse en ver-linkse politieke spektrum, meestal egter van links. Laasgenoemde staan verteenwoordigend van anti-toer groepe, te wete HART en CARE. HART geniet egter ook beduidende steun van buite Nieu-Seeland. Die organisasie het met die verloop van die toer ook die steun bekom van wettelose bendes en Maori-aktiviste wat hul openlik teen wet en orde uitgespreek het. Wanneer dan in terme van 'n liberale versetgees gepraat word, het die 1981-toer waarskynlik die grootste uitdaging tot nog toe in Nieu-Seeland tot die demokratiese sisteem, en die handhawing van wet en orde gerig.

Sommige van die aksies van die anti-toergroepe het 'n duidelike afkeur getoon vir demokratiese waardes en beskaafde norme. Die hele konsep van die toer was tog in beginsel gebaseer op demokratiese lyne. Toe die toer begin het, het die spelers die demokratiese reg gehad om teen die Springbokke te speel, en het die toeskouers die demokratiese reg gehad om die wedstryde as skouspel ongehinderd te kon bywoon

en te aanskou. Deur die betogers se optredes is ook ander basiese demokratiese regte in gedrang gebring soos die vryheid van beweging, en die beskerming van lewe en eiendom.

Dit moet egter daarop gewys word dat ooreenkomstig dit wat die gemiddelde Nieu-Seelander as demokraties beskou, die anti-toer beweging wel die demokratiese reg gehad het om teen die aanwesigheid van die Springbokke te betoog, met die voorbehoud dat dit binne die perke van die wet, en die perke van beskaafde norme sou geskied.

Na mate die toer gevorder het, en veral na die "Red-Squad" se konfrontasie met die betogers in Palmerston-Noord vir die Manawatu wedstryd, het die fokus van die anti-toer groepe verskuif. Voor die wedstryd was die polisie se optrede daarop gerig om die pro- en anti-rugby faksies uit mekaar te hou. Vanaf Manawatu-wedstryd het die anti-toer beweging hul aksies op die polisie toegespits met die rugby toeskouer meer die sogenaamde "meat in the sandwich".

Daar was weinige voorvalle waar pro- en anti-toergroepe handgemeen geraak het. Die protes-beweging het eerder ontwikkel in 'n strategie om die polisie te antagoniseer en die speelgronde te beset. Dit was spesifiek die geval tydens die twee wedstryde op Eden Park, en die toetse te Christchurch en Wellington. Gedurende die wedstryde te Auckland, en in besonder tydens die derde toets, was dit duidelik dat die

protes-optogte eerder teen die polisie gerig was as om anti-toer te wees - dit wil sê 'n openlike uitdaging tot wet en orde.

Dat die toer die Nieu-Seelandse gemeenskap verdeel het - ongeag watter kant van die spektrum die grootste steun al dan nie gelê het - en dit vir die meeste mense 'n traumatiese ervaring was om met die gebeure te moes "saamleef", bly die vraag steeds opkom van die sin en waarde van rugby-toere van die aard. Aan die een kant skep jy situasies van uiterste verleentheid, en aan die ander kant onderwerp jy jou aan situasies van uiterse blootstelling en selfbeheersing. Nogeens maar die gevolg van die ongelyke wedloop tussen sport en politiek - 'n situasie waaruit sport nooit as 'n wenner na vore kan tree nie!

BRONNELYS

1. ORIËNTERING: Die volgende uiteensetting word in die bronnelys gevolg:
2. BOEKE
3. ARTIKELS EN VERSAMELWERKE
4. VAKWETENSKAPLIKE TYDSKRIFARTIKELS
5. VERHANDELINGE EN PROEFSKRIFTE
6. REFERATE, TOESPRAKE EN LESINGS
7. ARGIVALE BRONNE
8. POPULÊRE TYDSKRIFARTIKELS
9. BROSJURES EN PAMFLETTE
10. KOERANTE EN TYDSKRIFTE
11. ONDERHOUDE

2. BOEKE

- Armstrong, H.F., Fifty Years of Foreign Affairs. Preager Publishers, New York, 1972.
- Banks, A.S. & Overstreet, W., Political Handbook of the World: 1982-1983. McGraw-Hill Book Company, New York, 1983.
- Brickhill, J., Race Against Race. International Defence and Aid Fund, London, 1976.
- Bryden, C. & Colley, M., Springboks Under Siege. Now Publications, Johannesburg, 1981.
- Cameron, D., Barbed Wire Boks. Rugby Press, Auckland, 1981.
- Cervenka, Z., The Organisation of African Unity and Charter. C. Hurst & Company, London, 1968.
- Claassen, W. & Retief, D., More than just Rugby. Hans Strydom Publishers, Johannesburg, 1985.
- De Broglio, C., South Africa : Racism in Sport. International Defence and Aid Fund, London, 1970.

- D'Oliviera, B., Time to Declare. J.M. Dent, London, 1980.
- D'Oliviera, J., Vorster the Man. Ernest Stanton Publishers, Johannesburg, 1977.
- Du Preez, A.B., Eiesoortige Ontwikkeling tot Volksdiens. HAUM, Kaapstad, 1959.
- Eide, E.,
Schon, A., International Protection of Human Rights. Almqvist and Wiksell, Stockholm, 1968.
- Espy, R., The Politics of the Olympic Games. University of California Press, London, 1979.
- Geyser, O., (red), Geredigeerde Toesprake van die Sewende Eerste Minister van Suid-Afrika: Deel I. Instituut vir Eietydse Geskiedenis, U.O.V.S., Bloemfontein, 1976.
- Hain, P., Don't Play with Apartheid. George Allen & Unwin Ltd., London, 1971.
- Halle, L.J., The Cold War as History. Chatto and Windus, London, 1967.
- Horrell, M., A Survey of Race Relations in South Africa, 1967. South African Institute of Race Relations, Johannesburg, 1968.

- Joshi, P.S., The Tyranny of Colour. EPS Commercial Printing Company, Durban, 1942.
- Kanin, D.B., A Political History of the Olympic Games. Westview Press, Boulder (Colorado), 1981.
- Ketchum, R.M., What is Democracy? E.P., Dutton & Company, New York, 1955.
- Kotze, G., Sport en Politiek. Makro Boeke, Pretoria 1978.
- Kuper, L., An African Bourgeoisie : Race, Class and Politics in South Africa. Yale University Press, 1965.
- Lapchick, R.E., The Politics of Race and International Sport : The Case of South Africa. Greenwood Press, London, 1975.
- Legum, C., South Africa : Crisis for the West. Pall Mall, London, 1964.
- Legum, C., Southern Africa. The Secret Diplomacy of Détente. Rex Collings, London, 1975.
- Ludi, G., Operation Q-018. Nasionale Boekhandel, Kaapstad, 1969.

- Mazrui, A.A., Africa's International Relations. The Diplomacy of Dependency and Change. Heinemann, London, 1977.
- Mazrui, A.A., Towards a Pax Africana. University of Chicago Press, Chicago, 1967.
- McLean, T.P., Beaten by the Boks. Howard B. Timmons, Cape Town, 1960.
- Metrowich, F.R., South Africa's New Frontiers. Valiant Publishers, Sandton, 1977.
- Meurant, R., The Red Squad Story. Don Nelson Publisher, Cape Town, 1982.
- Morgenthau, H.J., Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace. Alfred A. Knopf, New York, 1973.
- Moskowitz, M., International Concern with Human Rights. Oceana Publications, New York, 1974.
- Odendaal, A., Cricket in Isolation : The Politics of Race and Cricket in South Africa. Don Nelson, Kaapstad, 1977.
- Rhodie, E., The Third Africa. Nasionale Boekhandel, Kaapstad, 1968.
- Rhodie, N.J. (red), South African Dialogue. Contrasts in South African Thinking on Basic Race Issues. McGraw-Hill Book Company, Johannesburg, 1972.

- Riordan, J., Soviet Sport. Background to the Olympics.
Basil Blackwell, England, 1980.
- Schoeman, B., My Lewe in die Republiek. Perskor Uitgewery, Johannesburg, 1978.
- Serfontein, J.H.P., Die Verkrampde Aanslag. Human en Rousseau, Kaapstad, 1970.
- Solzhenitzyn, A., Letter to Soviet Leaders. William Collins Sons, Glasgow, 1974.
- Taubenfeld, R.F., Race, Peace, Law and Southern Africa. Oceana Publications, New York, 1968.
- Thomson, R., Retreat from Apartheid : New Zealand's Sporting Contacts with South Africa. Oxford University Press, London, 1975.
- Van den Berghe, P.L., Race and Racism. John Wiley and Sons, New York, 1967.
- Van Dyke, V., International Politics. Appleton-Century-Crofts, New York, 1972.
- Venter, A.J., Vorster's Africa : Friendship and Frustration. Ernest Stanton Publishers, Johannesburg, 1977.
- Viviers, G., Rugby agter Doringdraad. J.P. van der Walt en Seun (Edms) Bpk., Pretoria, 1970.

3. ARTIKELS EN VERSAMELWERKE

- Adegbite, L.O., *African attitudes to the international protection of human rights*, in E. Eide, A. Schon., International Protection of Human Rights. Almqvist and Wiksell, Stockholm, 1968.
- Bunting, B., *The rise of the South African reich*, in R.F. Taubenfeld, Race, Peace, Law and Southern Africa. The Tenth Hummarskjöld Forum. Oceana Publications, New York, 1968.
- Du Bois, W.E.B., *Worlds of Colour*, in H.F., Armstrong, Fifty years of Foreign Affairs. Praeger Publishers, New York, 1972.
- Retief, D., *South African Tour of New Zealand*, in Brydon, C., and Colley, M., Springboks under Siege. Now Publications, Johannesburg, 1981.

4. VAKWETENSKAPLIKE TYDSKRIFARTIKELS

- Botha, J.L., *Sport en Perspektief*. Universiteit van Pretoria, 1970.
- De St. Jorre, J., *Inside the Laager : White Power in South Africa*, in Foreign Affairs, Vol. 54, No. 3, October 1976.
- Du Pisani, J.A., *B.J. Vorster se nuwe sporbeleid as faktor in die verdeeldheid binne die Nasionale Party wat gelei het tot die stigting van die Herstigde Nasionale Party*, in Joernaal vir Eietydse Geskiedenis, Vol./Jg. 9, No. 2, INEG, U.O.V.S., Bloemfontein, 1984.
- Wessels, D.P., *Die Olimpiese Spele : Los Angeles in Perspektief*, in Joernaal vir Eietydse Geskiedenis, Vol./Jg. 9, No. 2, INEG, U.O.V.S., Bloemfontein, Desember 1984.

5. VERHANDELINGE EN PROEFSKRIFTE

- Botha, J.L., ’n Onderzoek na die funksies van ’n Staatsdepartement en rekreasie in Suid-Afrika. Ongepubliseerde D.Phil-proefskrif, Universiteit van Pretoria, Pretoria, 1968.
- Opperman, D.J.J., Die ondermynende internasionale aanslag teen Suid-Afrika. Ongepubliseerde D.Admin.-proefskrif, U.O.V.S., Bloemfontein, 1978.
- Saaiman, G.B., Sport en politiek : S.A. se sportisolasië en die invloed daarvan op die binnelandse politiek. Ongepubliseerde M.A.-Verhandeling, U.O.V.S., Bloemfontein, 1981.
- Wessels, D.P., Politikologiese perspektiewe op Suid-Afrika se intern-staatkundige volkervraagstuk. Ongepubliseerde D.Admin-proefskrif, U.O.V.S., Bloemfontein, 1978.

6. REFERATE, TOESPRAKE EN LESINGS

Krüger, D.W., *Suid-Afrika in die branding van die internasionale politiek sedert die Tweede Wêreldoorlog.* Referaat gelewer tydens 'n simposium van die sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, 1970.

Mulder, C.P., *Die uitwaartse beweging in perspektief.* Referaat gelewer tydens 'n simposium van die sentrum vir Internasionale Politiek, P.U. vir C.H.O., Potchefstroom, 1970.

7. ARGIVALE BRONNE

Antwoord van mnr A Mc A Harvey - Voormalige Ambassadeur vir Suid-Afrika in Nieu-Seeland in 'n skrywe aan die navorser.

A Survey of Race Relations in South African, 1963. South African Institute of Race Relations, Johannesburg, 1963.

Commission on Human Rights. Verslag van die 25ste Sessie, E/4621.

Debatte van die Volksraad. Kolom 4112-4117, 11 April 1967.
Kolom 4144-4145, 11 April 1967.
Kolom 4458, 1975.

Le Roux-versameling,* No. 1.

Le Roux-versameling, No. 2.

Le Roux-versameling, No. 3.

Le Roux-versameling, No. 4.

Le Roux-versameling, No. 5.

Le Roux-versameling, No. 6.

Le Roux-versameling, No. 7.

*Die Le Roux-versameling is 'n omvattende versameling van koerante en tydskrif-artikels in die sportverhoudinge tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland. Dit is georden in sewe (7) lêers, en word daar dan ook in sin daarna verwys.

OAE-Resolusie, CM/242 (xvii)

Resolusie van die Algemene Vergadering van die Verenigde Nasies, 2775 (xxvi).

Resolusie van die Algemene Vergadering van die Verenigde Nasies, 3068 (xxvii), 1973, vir die aanname van die Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid.

Suid-Afrikaanse Oorsig, 2 September 1977.

U.N. Unit on Apartheid. *A Crime Against Humanity : Questions and Answers on Apartheid in South Africa*. Department of Political and Security Council Affairs; Notes and Documents, Background Note Nr. 25, May 1971.

U.N. Unit on Apartheid. *Against Racialism in Sport*. Department of Political and Security Council Affairs, Notes and Documents, Background Note, Nr. 26, 28 May 1971.

Verslag van die Regswetenskaplike Komitee oor wetgewing wat die normalisering van sportverhoudinge in die Republiek van Suid-Afrika beïnvloed. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Verslag No. 1, 1980.

8. POPULÈRE TYDSKRIFARTIKELS

Brutus, D., *The Blacks and Whites in Sport, in Africa Today, Vol. 17, No. 8, November - December, 1970.*

Hogberg, G.H., *The Olympic Games - Mirror of Mankind in Plain Truth, July - August, 1984.*

Phillips, B.J., *A Soviet 'Nyet' to the Games, in Time, 21 May 1984.*

9. BROSJURES EN PAMFLETTE

African Agenda. June/July 1976.

Freedom in Sport. Brosjure uitgegee ter bevordering van sport in Suid-Afrika, uitgewer, plek en datum onbekend.

Mackenzie, N., The Truth about the '81 Tour. Uitgewer en plek onbekend, 1982.

Ongedateerde publikasie van South African Olympic & National Games Association (SANOC). Datum onbekend.

The Possible Dream in South Africa. Brosjure uitgegee deur die Suid-Afrikaanse Rugbyraad, 1985.

Wainwright, C., Fight Apartheid - A manual for action. Uitgewer en plek onbekend, Maart 1972.

10. KOERANTE EN TYDSKRIFTE

Amandla April - June 1981.

Auckland Star 18 June 1981;
1 July 1981;
18 July 1981;
23 July 1981.

Beeld 22 Maart 1967;
24 Augustus 1969;
24 September 1969;
7 Junie 1976;
15 Junie 1977;
10 April 1981;
15 Julie 1982.

Die Burger 6 April 1968.

The Cape Argus 6 April 1968.

Cape Herald 20 September 1980.

Cape Times 22 March 1967.

Change April 1984.

Daily Despatch 1 August 1975.

Daily News 29 June 1981.

The Dominion 9 June 1976;

4 July 1981.

<u>Gisborne Herald</u>	20 July 1981.
<u>Hoofstad</u>	25 April 1969; 1 September 1969; 28 Mei 1981.
<u>Die Kerkbode</u>	Jaargang 119, No. 18, 13 Mei 1967.
<u>The Morning Star</u>	28 July 1978.
<u>Natal Mercury</u>	9 April 1981.
<u>News/Check</u>	24 September 1965.
<u>News Features</u>	Datum onbekend.
<u>New Zealand Herald</u>	13 November 1971; 3 June 1972; 24 July 1981.
<u>New Zealand Star</u>	15 August 1981.
<u>New Zealand Truth</u>	1 July 1981.
<u>Plain Truth</u>	July - August 1984.
<u>Rand Daily Mail</u>	28 September 1968; 2 September 1969; 19 April 1975; 1 August 1975.
<u>Rugby News</u>	Datum onbekend.
<u>Sports Post</u>	27 May 1972.

The Star 2 September 1969;
3 February 1972;
7 February 1972;
9 June 1980;
10 January 1982.

Sunday Express 28 April 1968.

Sunday Times 7 April 1968;
10 April 1972;
10 September 1972;
6 April 1980.

Time 21 May 1984.

The Truth 31 August 1981.

Die Transvaler 23 Augustus 1969;
1 September 1969;
3 Oktober 1972;
3 September 1972;
11 Maart 1981;
29 Julie 1981;
27 Augustus 1981;
30 September 1981;
2 Oktober 1981;
5 Oktober 1981;
8 Oktober 1981.

Unity Supplement July 1981.

Die Vaderland

5 April 1968;
1 Mei 1968;
1 September 1976;
7 Maart 1979.

Die Volksblad

7 April 1972;
9 April 1972;
5 Mei 1972;
29 Julie 1972;
31 Augustus 1972;
13 September 1972;
10 April 1973;
8 Desember 1978;
7 Maart 1979;
12 September 1980;
13 September 1980;
17 September 1980;
15 Oktober 1980;
5 Oktober 1981.

Wanganui Chronicle

4 August 1981.

11. ONDERHOUDE

Onderhoud gevoer met dr Danie Craven, President van die Suid-Afrikaanse Rugbyraad.

OPSOMMING

TITEL : DIE POLITISERING VAN SPORTBETREKKINGE TUSSEN
SUID-AFRIKA EN NIEU-SEELAND MET SPESIALE
VERWYSING NA DIE 1981-SPRINGBOKRUGBYTOER
NA NIEU-SEELAND

KANDIDAAT : BAREND JOHANNES WOLMARANS

KURSUS : MAGISTER ARTIUM

DEPARTEMENT : STAATSLEER AAN DIE UNIVERSITEIT VAN DIE
ORANJE-VRYSTAAT

STUDIELEIER : PROF. DR. D.P. WESSELS

OPSOMMING

Met die politisering van dié grootste sportbyeenkoms ter wêreld, die Olimpiese Spele, was die weg beslis gebaan vir die politisering van ander kleiner sportsoorte-, byeenkomste-, organisasies en -administrasie. Hieruit is dit duidelik dat nóg Suid-Afrika, nóg rugbybetrekkinge tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland as geïsoleerde gevalle gesien kan word.

Indien daar na 'n primêre oorsaak gesoek moet word vir die politisering van rugbybetrekkinge tussen Suid-Afrika en Nieu-Seeland, kan die soektog met die grootste vrymoedigheid by die begrip "apartheid" begin word. Sedert hierdie begrip die eerste keer bekend geword het, sou dit net 'n kwessie van tyd wees voordat die aanslag teen Suid-Afrikaanse sport tot die bevordering van politieke motiewe aangewend sou word.

Met "Loskopdam", die politieke waarheidsmoment in Suid-Afrikaanse sport, het ons so reg in die hande gespeel van die na-oorlogse humanistiese-getinte mens wat alles, die individue en samelewing, beoordeel in terme van hul vryheidsidealisme. As slagkrete hef hulle onder andere aan "human rights" en "human dignity". Hierdie "idealiste" se standpunte is: Geen normale sport kan in 'n abnormale samelewing beoefen word nie.

Alhoewel die Maori-kwessie 'n belangrike politieke-strydpunt geword het, moet die aanslag teen Suid-Afrika se binnelandse beleid en die onderwerping van die staatsbestel in Suid-Afrika deur hierdie polities, kommunisties geïnspireerde agitators ("terroriste") nie teen die Maori-kwessie afgespeel word nie.

Die aanslag om die 1981-toer afgelas te kry, het hoofsaaklik gesentreer rondom die aktiwiteite van die anti-apartheidsorganisasies. Met die hulp van die "bias" en monopolistiese media het hulle geweldige druk op die Nieu-Seelandse regering geplaas om die nodige, die afstelling van die toer, namens hulle te doen. Dat die Nieu-Seelandse regering vasberade was om 1981 se algemene verkiesing te wen, het geblyk uit hulle standvastigheid deur hierdie krisis-toer van 1981.

Die atmosfeer waarin die 1981-toer plaasgevind het, was alles behalwe normaal, met die onttrekking van noodsaaklike dienste deur vakbonde, die verblyf in muurbalbane voor wedstryde, die steun op privaat inwoners vir huisvesting, steun op beskerming deur feitlik die totale Nieu-Seelandse polisiemag, met ander woorde die ontsê van demokratiese reg om sport te kan beoefen terwyl jy as gas in Nieu-Seeland is.

Uit die studie moet daar 'n afleiding gemaak word dat Suid-Afrikaanse Rugby 'n baie moeilike tydperk betree - 'n tydperk waarin buitelandse toere feitlik onmoontlik is en 'n tydperk waarin die moontlikheid van oorsese toerspanne na Suid-Afrika ook nie te rooskleurig lyk nie. Die afstelling van die All Blacktoer van 1985 na Suid-Afrika, asook die vroeë afstelling van die beoogde Leeu-toer in 1986 na Suid-Afrika, staaf hierdie isolasie-afleiding.